

STUDIA TURISTICA

online časopis pro vzdělávání v cestovním ruchu

Prosinec 2013

Vysoká škola polytechnická Jihlava
ISSN 1804-252X

Číslo: 2

Ročník: 4

Rok vydání: 2013

Vydává 2x ročně: Vysoká škola polytechnická Jihlava, Tostého 16, 58601 Jihlava

Redakce: RNDr. Jiří Šíp, Ph.D., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

e-mail: studiaturistica@vspj.cz

Grafika: Petr Ház

Korektury a úpravy textů: PhDr. Dana Zažímalová, Ing. Ivica Linderová, PhD., RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

Redakční rada

Předsedkyně redakční rady: RNDr. Eva Janoušková, Ph.D., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Členové redakční rady:

Ing. Tomáš Čihák, ředitel příspěvkové organizace Vysočina Tourism

Doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc., katedra geografie a regionálního rozvoje PrF, UKF Nitra

RNDr. Dana Fialová, Ph.D., katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PŘF, UK Praha

prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Doc. Ing. Jana Jarábková, PhD., katedra regionalistiky a rozvoja vidieka FEŠRR, SPU Nitra

Doc. RNDr. Alfred Krogmann, CSc., katedra geografie PrF, UKF Nitra

Ing. Ivica Linderová, PhD., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Ing. Lucie Plzáková, Ph.D., katedra cestovního ruchu VŠH Praha

RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc., katedra rekreologie a cestovního ruchu, FŘIT, UHK Hradec Králové

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc., Ústav lázeňství, gastronomie a turismu FpF, SLU v Opavě

PhDr. Dana Zažímalová, katedra jazyků VŠP Jihlava

Seznam recenzentů čísla

Mgr. Věra Fišerová, VŠH Praha

doc. Ing. Jana Jarábková, PhD., katedra regionalistiky a rozvoja vidieka SPU, FEŠRR, SPU Nitra

Mgr. Monika Klímová, katedra cestovního ruchu VŠH Praha,

Ing. Ivica Linderová, PhD., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

RNDr. Stanislava Pachrová, Ph.D., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Ing. Petr Scholz, DiS., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc., Ústav lázeňství, gastronomie a turismu FpF, SLU v Opavě

Mgr. Jan Schustr, Ph.D., katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta JU v Č. Budějovicích

Mgr. Martina Vavříková, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO ČTENÁŘŮM	3
-----------------------------	---

Odborné články

JAKUB TROJAN, LUCIA HLADKÁ

<i>Funkcionalistické architektonické trasy města Brna jako urbanistický produkt cestovního ruchu</i> <i>Functionalist architectural routes of the Brno city as an urban tourism product.....</i>	6
---	---

HENRIETA PAVOLOVÁ, BARBARA HLAVŇOVÁ

<i>Ľudové tradície ako prvok rozvoja cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra</i> <i>Folk traditions as factor of tourism development in Malá Fatra mountain range.....</i>	15
--	----

MARTIN VAŠKO

<i>E-tourism a mobilní technologie</i> <i>E-tourism and mobile technology.....</i>	23
---	----

BOHUMÍR MACHOVEC

<i>Vybrané netradiční sportovní aktivity v rámci animací v cestovním ruchu</i> <i>Some selected non-traditional sport activities within animation programs in tourism.....</i>	33
---	----

Turistické rozhledy

PETR CHALUPA, DANA HÜBELOVÁ

<i>Chile – nejvzdálenější americká země.</i> <i>Chile - the Most Distant American Country.....</i>	44
---	----

EVA JANOUŠKOVÁ

<i>Komplexní inovace výuky oboru cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava. Klíčové aktivity úspěšně pokračují druhý akademický rok po ukončení projektu.</i> <i>Complex innovation of education in the field of tourism within the College of Polytechnics Jihlava. The key activities continue successfully the second academic year after the project.....</i>	60
--	----

Z našich cest

OTAKAR PEŠEK

<i>Obyvatelé Ukrajiny a jejich způsob života – zvyky, komunikace, odlišnosti.....</i>	69
---	----

Recenze

RENÉ PETRÁŠ

Právo a cestovní ruch.....76

JAN ŠTEMBERK

Fenomén cestovního ruchu: možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu.....79

HALINA KOTÍKOVÁ

Nové trendy v nabídce cestovního ruchu.....81

Informace, události

ÚSPĚŠNÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE NA VŠP JIHLAVA.....83

PROJEKTY NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH.....84

AKCE, KTERÉ PROBĚHLY.....88

AKCE , KTERÉ SE PŘIPRAVUJÍ.....96

ÚVODNÍ SLOVO ČTENÁŘŮM

Vážení čitatelia,

v roku 2013 sa vám dostáva do rúk druhé číslo odborného časopisu Studia Turistica, ktorý má za sebou už štvorročnú tradíciu. Autorom príspevkov, recenzentom i členom redakčnej rady časopisu sa podarilo opäť vytvoriť originálne číslo, ktoré dokáže zaujať pestrosťou tém, novinkami z odboru, cestovateľskými skúsenosťami ale aj cennými informáciami o publikovaných dielach alebo pripravovaných podujatiach.

Na významný potenciál funkcionalistickej architektúry mesta Brna a možnosti jej využitia v cestovnom ruchu upozorňuje príspevok Funkcionalistické architektonické trasy mesta Brna ako urbanistický produkt cestovného ruchu od autorov Jakub Trojan a Lucia Hladká. Prostredníctvom spracovaných architektonických trás sa snažia vtiahnuť návštevníka mesta do atmosféry funkcionalizmu a ponúknuť mu možnosť dozvedieť sa o zaujímavých objektoch viac. Nástrojom, ktorý prezentuje informácie o trasách je brnenský architektonický manuál. Autori v článku diskutujú o možnostiach jeho zdokonalenia v praxi.

Autorky Henrieta Pavolová a Barbara Hlavňová si v príspevku na tému Ľudové tradície ako prvok rozvoja cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra kladú otázku, akú úlohu zohráva duchovné kultúrne dedičstvo v rozvoji cestovného ruchu na sledovanom území a či môže v budúcnosti pozitívne ovplyvniť motiváciu návštevníka tohto územia.

Rýchly rozvoj informačno-komunikačných technológií prináša nové možnosti pre podniky cestovného ruchu, ale aj pre spotrebiteľov resp. návštevníkov. Ich konkurencieschopnosť stále intenzívnejšie ovplyvňuje e-turizmus. Autor Martin Vaško poukazuje vo svojom príspevku E-tourism a mobilné technológie na vzájomnú previazanosť rozvoja trhu mobilných komunikácií a online trhu služieb cestovného ruchu. Pričom zdôrazňuje význam a perspektívu mobilného internetu a mobilných technológií využívaných v cestovnom ruchu napr. v oblasti geolokalizačných služieb, rezervačných služieb, pri ovplyvňovaní spotrebiteľského správania a pod.

Príspevok Chile – najvzdialenejšia americká krajina autorov Peter Chalupa a Dana Hübelová umožní čitateľom dokonale sa oboznámiť so zaujímavosťami tejto krajiny, najmä históriou, prírodnými podmienkami, obyvateľstvom a hospodárstvom. Autori pútavou formou prezentujú autentické poznatky a skúsenosti, v niektorých častiach príspevku možno takmer cítiť atmosféru opisovaných miest.

O skvalitňovaní vzdelávacieho procesu v študijnom odbore cestovný ruch na Vysokej škole polytechnickej v Jihlave informuje autorka Eva Janoušková. V príspevku s názvom Komplexní inovace výuky oboru cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava prezentuje výstupy úspešného projektu, ktorý realizovala VŠP Jihlava v spolupráci s Fakultou informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Autorka zhodnotila, že dôležitými nástrojmi inovácie odboru sú najmä špecializácia štúdia, rozšírenie kombinovaného štúdia, zavedenie výučby odborných predmetov v cudzích jazykoch, zavedenie medziodborového štúdia a zapojenie odborníkov z praxe a zahraničia do procesu inovácie odboru.

V mene Redakčnej rady vám ďakujem za priazeň, ktorú periodiku prejavujete a v súvislosti s nadchádzajúcim sviatočným obdobím, želám všetkým čitateľom pokojné Vianoce a úspešné završenie roka 2013.

Doc. Ing. Jana Jarábková, Ph.D.

členka redakčnej rady časopisu

katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

FEŠRR SPU v Nitre

FUNKCIONALISTICKÉ ARCHITEKTONICKÉ TRASY MĚSTA BRNA JAKO URBANISTICKÝ PRODUKT CESTOVNÍHO RUCHU FUNCTIONALIST ARCHITECTURAL ROUTES OF THE BRNO CITY AS AN URBAN TOURISM PRODUCT

Jakub Trojan,
Lucia Hladká

Abstrakt

Funkcionalistické architektonické trasy města Brna provádí návštěvníka meziválečnou brněnskou architekturou a prezentují mu původní tvář meziválečného města. Cílem příspěvku je představit tyto trasy jako produkt cestovního ruchu a zároveň kvantitativně zhodnotit jejich parametry.

Klíčová slova

architektura, funkcionalismus, cestovní ruch, trasa, Brno

Abstract

Functionalist architecture of Brno route visitors through the inter-war architecture in Brno and presents its original face of the interwar period. The purpose of this article is to introduce these routes as a product of tourism and also quantitatively assess their parameters.

Key words

architecture, functionalism, tourism, route, Brno

ÚVOD

Cílem příspěvku je diskutovat o významu architektury pro cestovní ruch na území města Brna s ohledem na existující projekty věnující se této tématice. Důvodem výběru lokality Brna je fakt, že disponuje celou řadou hodnotných staveb, jež vznikly v meziválečném období. Dnešní podobu funkcionalistického Brna jako moderní metropole zachycuje Brněnský architektonický manuál (dále jen BAM). Jde o projekt, který prezentuje síť funkcionalistické architektury města Brna. Jsou zde mj. podrobné informace o brněnských stavbách, které vznikly v letech 1918-1945 [2].

Databáze BAM čítá 14 tras (z toho devět, které jsou situovány přímo v Brně: Masarykova čtvrť, Centrum, Pod Špilberkem, Výstaviště, Žabovřesky, Veverí, Černá Pole, Východ a Jih),

po kterých se může návštěvník vydat a zhlédnout na nich až 383 objektů, které byly vytvořeny 96 architekty a 56 stavebníky. Internetové stránky BAM mají tříjazyčnou mutaci (anglickou, německou a českou) [2]. Město Brno i přes potenciál v ameziválečné architektuře a historickým událostem dlouhou dobu opomíjelo jedinečnost architektonické stránky. Zejména do roku 1989, který přinesl změny vlastnictví [6]. I v novém tisíciletí však noví majitelé nemovitostí nezatíženi povědomím o kvalitě a hodnotě moderních budov činili kroky snižující jejich architektonickou hodnotu (zejména přestavby a zateplení) [6]. BAM je pro Brno jedinečnou příležitostí, jak by na město mohla být upoutána pozornost ze stran návštěvníků a poskytnuta jim široká škála kvalitních informací o brněnské funkcionalistické architektuře, kterou vlastní BAM ve svém inventáři.

HISTORICKÉ SOUVISLOSTI BRNĚNSKÉ ARCHITEKTURY

Studium architektury bylo zahájeno roku 1919 na Českém vysokém učení technickém, protože na stavebních a plánovacích úřadech na Moravě nebyl dostatek kvalifikovaných českých úředníků. Moderní architektura Brna se začala rozvíjet hned, jak stavební instituce zaznamenaly nový přínos kvalifikovaných úředníků.

Brněnský funkcionalismus lze diferencovat dle národnosti architektů a jejich vzdělání. Avantgardní tvorbu brněnských Čechů reprezentoval nejlépe B. Fuchs a vídeňský purismus, A. Loos či J. Frank, [8] dalšími významnými tvůrci byli židovští architekti (E. Wiesner, O. Eisler), jež se vyznačují osobitou estetikou, která se nikde jinde kromě Brna nenachází. Českou techniku absolvovala řada architektů 2. funkcionalistické generace (F. Kalivoda, J. Franz), která získala stavební příležitosti na konci 20. a 30. let 20. století [8]. Architekti, kteří tvořili tzv. zakladatelskou generaci brněnských funkcionalistů, narozených v první půli 19. století, absolvovali školy ve Vídni (E. Wiesner, J. Kumpošt), nebo v Praze (B. Fuchs, J. Víšek)[8]. Starší modernisté, začínající svou praxi v období secese, působili jako profesori oboru architektury a členové poradního regulačního sboru, který zpracovával přímé návrhy týkající se urbanismu v Brně [8]. Brno mělo za těchto podmínek výborné předpoklady, aby se zde etablovala kvalitní architektura s vysokou kvalitou.

V historii bylo vyhlášeno několik architektonických soutěží a mezi lety 1924-1925 se uskutečnil přednáškový cyklus Za novou architekturou, pod vedením Klubu architektů [4]. Brněnská architektura a její architekti si v Evropě stihli vytvořit dobré jméno a stavby bývaly zveřejňovány v odborných publikacích a časopisech ve Velké Británii, Německu, Itálii, Francii i jinde v Evropě [6]. Pozoruhodným faktem je, v jak krátkém časovém období, které se pohybovalo mezi dvěma světovými válkami, vzniklo množství kvalitní architektury na tak malém území. O tomto poznatku nevypráví pouze jeden zdroj, ale např. i Daniela Hammer-Tugendhat, dcera stavebníků vily a historička umění, tuto skutečnost zmiňuje v dokumentárním filmu Osud jménem Tugendhat [5].

Když se ve 20. letech 20. století Evropa rozvrácena válkou snažila najít nový stavební styl, Brno se uvolňovalo od vlivu vídeňského stylu stavění a odmítalo dekorativismus. Paradoxem se stává ale tvorba Wiesnera, jež absolvoval vídeňskou školu a především nejvýznamněji přispěl ke vzniku brněnské moderní architektury [7]. Okamžikem, kdy dochází k největšímu zlomu, je právě polovina 20. let 20. století. Wiesner vytvořil vilu Münz v pisáreckém svahu, která se stává jedním z důležitých kroků funkcionalismu. Bohuslav Fuchs přispěl Zemanovou kavárnou v parku na Kolišti. Tyto dvě stavby lze zařadit mezi první moderní stavby [6]. Vrcholné období brněnské moderní architektury končí Velkou hospodářskou krizí, která se v brněnském stavebnictví projevila roku 1930 [8].

Důležitým mezníkem funkcionalismu je výstava soudobé architektury, kterou doprovázela výstavba vzorové kolonie Nový dům [6]. Kolonie měla být ukázkou dokonalého bydlení pro střední třídu nacházející se v Žabovřeskách [3]. Nejdůležitějším projevem funkcionalistické architektury je především vila Tugendhatových dle projektu L. Miese van der Rohe, který tímto vytvořil revoluční stavbu [9]. Počátkem 30. let 20. století nastal útlum stavební a investiční činnosti. Roku 1936 dopad velké hospodářské krize slábně natolik, že se Brno rozhodne postavit 1 000 bytů pro chudé. Stát téhož roku podpoří realizované projekty Nádražní pošty, Zemského vojenského velitelství atd. Podnikatelé se začnou opět přiklánět ke stavebním investicím a architekti, kteří jsou na regulačním oddělení městského stavebního úřadu, pracují na dokončení stavebního plánu města Brna [6]. Ve

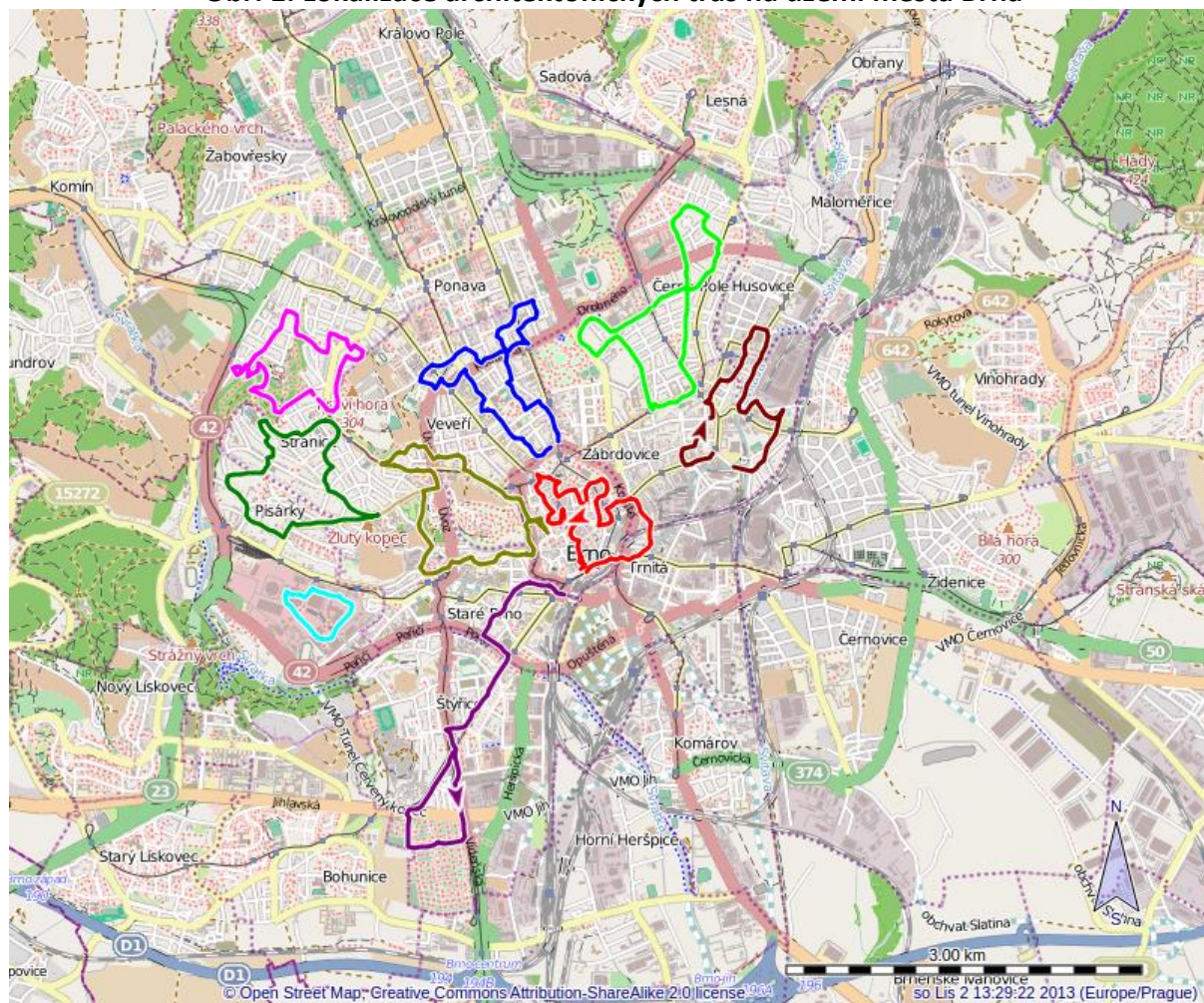
2. polovině 30. let by vzniklo další množství kvalitní architektury, ale válka a okupace překazila mnohé výstavby a připravované projekty. Okupace znamenala konec společnosti, která vybudovala meziválečné Brno. V posledních dnech války došlo k požáru v městském stavebním úřadu, který způsobil ztrátu mnoha pramenů, které slouží k určení autorství a studiu plánovací dokumentace meziválečných staveb [6].

Brněnská společnost se nedokázala bez velké části české a židovské elity navrátit do předválečné atmosféry generující vznik kvalitní architektury. Prvorepubliková architektura se stala na dlouhé období tématem, které bylo zakázaným. Nesmělo se o něm učit, bádát či publikovat a přestala být vnímána společností. Budovy zůstaly bez údržby a nutné stavební úpravy byly prováděny upadlým socialistickým stavebnictvím [8]. Roku 1989 došlo ke změně vlastnictví u mnoha architektonických staveb. Noví majitelé ovšem neměli povědomí o hodnotě a kvalitě modernistických budov a poznamenali je mnoha přestavbami a zatepleními [6].

METODIKA

Cílem výzkumné části bylo zhodnocení a kvantitativní deskripce architektonických tras, které jsou delimitovány na území města Brna a prezentovány Brněnským architektonickým manuálem, coby základním propagačním materiálem tématu architektury na území města. Sběr jednotlivých dat o trasách byl prováděn terénním průzkumem jednotlivých tras BAM, kdy pomocí zařízení GPS došlo k zmapování jednotlivých tras - celkem 9 zanesených tras v BAM (obr. 1, přičemž barva trasy koresponduje se značením v tab. 1).

Obr. 1: Lokalizace architektonických tras na území města Brna

(zdroj: OpenStreetMap.org, terénní výzkum autorů, 2013)

Při mapování terénu byla využita dvě GPS zařízení. Primárním GPS byl Garmin Oregon 550 s detailními mapami města Brna v měřítku 1 : 10 000. Tento přístroj sloužil i ke sběru geotagovaných fotografií objektů na trase. Sekundární GPS v podobě HTC Wildfire sloužil jako kalibrační zdroj dat.

Sesbírání terénních dat bylo dále zpracováno s využitím GIS nástrojů pro práci s GPX daty (výstupy z GPS) a následnou kartografickou vizualizaci. Analytické nástroje umožnily charakterizovat trasy z hlediska jejich parametrů. Sledovanými atributy jsou hodnoty délky trasy, převýšení, profil trasy a její časová náročnost, které jsou zaneseny do tabulky č. 1.

Dalším účelem terénního výzkumu bylo studium a dokumentace značení na jednotlivých trasách, které bylo získáváno a průběžně zaznamenáváno při procházení a mapování jednotlivých tras. Značení je rozděleno do dvou kategorií a to oficiální (vytvořeno a spravováno Magistrátem města Brna) a neoficiální (jiné značení). Při sběru dat docházelo k dalšímu průběžnému zaznamenávání dílčích atributů trasy, jako například počet architektonicky významných budov přímo na trase, které jsou seznamovitě zaznamenány v tištěném průvodci BAM. Množství zaznamenávaných architektonických budov ovšem odpovídá pouze počtu budov, které se na jednotlivých trasách fyzicky nachází. Nejsou to architektonické budovy, které jsou k trase pouze přiléhající. Výzkum zahrnoval i nabídku doplňkových služeb cestovního ruchu přiléhajících k architektonické trase. Kvantifikovány tak byly služby stravovací, ubytovací a doplňkové služby (jakými jsou například turistická

informační centra či půjčovny sportovního vybavení). V případě ubytovacích a stravovacích služeb často dochází k jejich integraci. Pokud k tomu na trase došlo, byla každá jednotlivá služba zaznamenávána zvlášť.

VÝSLEDKY

Tabulka s daty pochází z primárního zařízení GPS a dokumentuje 9 tras. Ke každé náleží 14 zaznamenaných atributů trasy: délka, která je měřena v kilometrech, minimální a maximální nadmořská výška, výškový rozdíl, který napomáhá k představě a dokreslení terénu, celková časová náročnost, která může zastupovat model návštěvníka, který na trase získává potřebné informace k architektonickým objektům, časová náročnost pouze v pohybu, průměrná rychlost, která zahrnuje zastávky a průměrná rychlost bez zastávek měřená v kilometrech za hodinu, značení trasy oficiální, značení trasy neoficiální, počet architektonických budov, které přiléhají ke zkoumané trase a kvantifikovatelná nabídka služeb cestovního ruchu na trase v podobě služeb stravovacích, ubytovacích a doplňkových, které přiléhají ke komunikaci, po níž je trasa vedena. Vzhledem k širšímu hodnocení návazných služeb na trasy je zde zařazen i monitoring ubytovacích služeb, ačkoliv předpokládáme, že tyto nemusí mít přímou návaznost na využití cílovou skupinou návštěvníků.

Tabulka 1: Kalibrované výsledky zaznamenané GPS Garmin Oregon 550

TRASA (Garmin Oregon)	MASARYKOVA ČTVRŤ	CENTRUM	POD ŠPILBERKEM	VÝSTAVIŠTĚ	ŽABOVŘESKY	VEVEŘÍ	ČERNÁ POLE	VÝCHOD	JIH
Délka [km]	5,8	7,4	6,1	1,9	5,5	6,8	6,2	4,4	5,3
Minimální nadmořská výška [m n.m.]	232	179	224	186	213	227	227	205	188
Maximální nadmořská výška [m n.m.]	332	248	318	239	303	286	280	236	266
Výškový rozdíl [m]	100	69	94	53	90	59	53	31	78
Časová náročnost – celková [hh:mm:ss]	01:50:45	02:08:28	01:39:24	00:31:12	01:40:32	01:41:26	01:27:21	00:55:42	01:08:09
Časová náročnost – pouze pohyb [hh:mm:ss]	01:34:54	01:53:13	01:29:45	00:26:54	01:28:02	01:35:16	01:22:49	00:53:57	01:05:23
Průměrná rychlost vč. zastávek [km/h]	3,0	3,0	4,0	4,0	3,0	4,0	4,0	5,0	5,0
Průměrná rychlost pohybu [km/h]	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	5,0	5,0
Značení trasy oficiální	0	21	6	0	9	4	6	0	6
Značení trasy neoficiální	0	0	1	0	2	0	0	0	0
Počet architektonických budov	40	40	17	9	24	21	16	8	6
Stravovací služby	7	64	30	0	2	54	19	7	6
Ubytovací služby	3	0	1	0	0	3	1	1	0
Doplňkové služby	1	10	6	0	1	1	1	2	2

(zdroj: terénní výzkum autorů)

Z tabulky výše vyplývá, že trasa Centrum je nejnáročnější trasou ze zkoumaných tras, jak po náročnosti časové (1:53), tak po náročnosti délkové (7,4 km). Trasa se stává komplikovanou v prostorové orientaci z důvodů nepřehledného značení. Jedinou suplující alternativou nedostatečného značení trasy Brněnského architektonického manuálu je oficiální značení města Brna, které napomáhá návštěvníkovi k lepší orientaci. Silnou stránkou trasy centra Brna je značná nabídka stravovacích zařízení a doplňkových služeb. Trasa by mohla být méně náročnou při snížení kapacity nabídky architektonických budov. Rozdíl mezi naměřenou časovou náročností v pohybu a celkovou časovou náročností není na této trase příliš značný.

Trasa Masarykova čtvrť má vysoký počet architektonických budov (40) stejně jako trasa Centrum. Je třetí časově nejnáročnější (pouze pohyb) trasou ze zkoumaných tras (Veverčí 1:35

a Masarykova čtvrť 1:34). Trasa má 5,8 km. Chybí zde viditelné značení a tím se stává komplikovanou pro orientaci. Z toho důvodu dochází ke zvýšení časové náročnosti průchodu. Hodnotami, jako jsou průměrná rychlost a počet architektonických budov, se Masarykova čtvrť přibližuje trase Centrum. Rozdílnost časové náročnosti je značná, Masarykova čtvrť má časovou náročnost v pohybu 1:34. Slabou stránkou trasy je nerovnoměrné rozložení a nízký počet stravovacích služeb.

Trasa Žabovřesky a trasa Jih se ve své délce příliš neliší (Žabovřesky 5,5 km a Jih 5,3 km). Časová náročnost (pouze v pohybu) na trase Žabovřesky je 1:28 a Jih 1:05 a poukazuje na značnou rozdílnost obou tras i při podobné délkové náročnosti. Tato rozdílnost je spojená s náročným postupem v terénu a komplikovanou orientací na trase Žabovřesky v oblasti Wilsonova lesa. Trasa Žabovřesky má podstatně vyšší počet architektonických budov (24) než trasa Jih, na které se nachází pouze 6 architektonických budov. Trasa Žabovřesky má pouze 2 stravovací zařízení a na trase Jih se nachází 6 stravovacích zařízení. Tato rozdílnost je ale zcela adekvátní a to právě z důvodů funkce, kterou trasa nese. Žabovřesky jsou spíše obytnou částí města Brna, Jih je částí více komerční a využívanou pro firemní prostory. Stravovací, ubytovací a doplňkové služby jsou nedílnou součástí tras i přes to, že nejsou na trasách přímo závislé. Tyto služby by měly návštěvníkovi poskytnout určitý komfort při návštěvě tras a v lepším případě by mohly s trasami BAM navázat bližší kontakt, jelikož jsou pro návštěvníka jedním z důležitých stěžejních bodů při jeho výpravě.

Stravovací a ubytovací služby na některých trasách dosahují pouze řídké hustoty a tento fakt nemusí být pro návštěvníka uspokojivým. Návštěvník může postrádat určitý komfort. Přesto, že se tyto služby nevyskytují na trasách ve vysokém počtu, tento stav nemusí být kritický. Trasy, které se přibližují centru města Brna (Centrum, Černá Pole, Veverčí), disponují větším množstvím služeb, které se nenachází přímo na trase, ale přiléhají k ní. Podobně je tomu tak i u doplňkových služeb. Trasy, jež pokrývají místa plnicí spíše residenční funkci (Masarykova čtvrť, Žabovřesky, Východ, Jih), nedisponují vyšší hustotou stravovacích a ubytovacích služeb.

Hustota výskytu stravovacích a doplňkových služeb může být pro využití trasy coby produktu cestovního ruchu stěžejní. Na trase Masarykova čtvrť se nachází více restaurací než kaváren, ale jejich převaha je jen mírná. Podobná situace je na trase Centrum, kde je hustota stravovacích zařízení nejvyšší ze všech tras. Kavárny svým počtem mírně převyšují restaurace, nejméně je zde cukráren. Trasa pod Špilberkem je trasou, která se od trasy Centrum začíná mírně vzdalovat a charakteristicky se podobá trase Masarykova čtvrť. Trasa Pod Špilberkem má vyšší počet restaurací než kaváren a cukrárny návštěvník téměř nezahledne. Na trase Výstaviště se nenachází žádné stravovací zařízení. Jedním z důvodů může být i to, že tento úsek je pro návštěvníka téměř nedostupný mimo dobu pořádání veletrhů a výstav. Potenciálním návštěvníkům je ale umožněno objednat si prohlídku areálu. Trasa Žabovřesky disponuje pouze dvěma restauracemi, ale z důvodu větší vzdálenosti od centra města by návštěvnost dalších zařízení nedosahovala dostatečné výše, aby se další zařízení přímo na trase udržela. Naopak trasa Veverčí přiléhá ke středu města Brna a tak je počet stravovacích zařízení téměř totožný s trasou Centrum. Na této trase výrazně převažuje počet restaurací nad kavárnami. Na trase Černá Pole se nachází pouze jedna kavárna. Svým charakterem se trasa přibližuje trase Masarykova čtvrť a Žabovřesky. Trasa Východ postrádá vyšší nabídku stravovacích zařízení. I přes to, že v minulosti měla městská část Brno Východ spíše industriální charakter, je dnes částí spíše komerční, využívanou pro firemní prostory a větší počet restaurací a kaváren by zde mohl najít uplatnění. Trasa Jih nemá žádné stravovací zařízení. Návštěvníkovi nabízí trasu, která je zaměřena hlavně na budovy bytového charakteru. Na trase se také nachází Ústřední hřbitov města Brna.

Architektonické trasy, které se rozkládají na území statutárního města Brna, jsou pro lepší orientaci značeny na komunikaci před uliční fasádou a opatřeny pořadovým číslem. Značení pořadovým číslem se nachází co nejbližší u architektonického objektu a je vyznačeno viditelně bílou barvou. Stávající značení tras BAM je však limitováno údržbou komunikací, které jsou pro značení využívány. V zimním období tak vzhledem ke sněhové pokrývce nemusí být značení na chodníku vidět a v letním období probíhají v Brně časté rekonstrukce a opravy chodníků.

DISKUSE

Funkcionalistická architektura a urbanismus je pro Brno z hlediska cestovního ruchu důležitou součástí. Brněnský architektonický manuál jako průvodce návštěvníka odkrývá a představuje město Brno v meziválečném období, které bylo pro avantgardní architekturu klíčové. Jako nedostatek tohoto projektu se však jeví neadekvátní značení tras Brněnského architektonického manuálu.

Trasy jsou pro orientaci značeny na komunikaci před uliční fasádou a opatřeny pořadovým číslem (viz obr. 2). Značení pořadovým číslem se nachází co nejbližší u architektonického objektu a je vyznačeno viditelně bílou barvou přímo před architektonickou stavbou. Stávající značení tras BAM je však limitováno údržbou komunikací, které je pro značení využíváno. V zimním období tak vzhledem ke sněhové pokrývce nemusí být značení na chodníku vidět a v letním období probíhají v Brně časté rekonstrukce a opravy chodníků.

Obr. 2: Značení Brněnského architektonického manuálu

(zdroj: terénní výzkum autorů)

Lze se také inspirovat u jiných projektů [1] a hluchá a prázdná místa tak na jednotlivých trasách mohou být zatraktivněna pomocí informačních panelů, kde by návštěvník našel celkové představení projektu, jednotlivé zmapované trasy s nejdůležitějšími informacemi a QR kódy. Návštěvník si většinou nemůže prohlédnout interiér daného objektu, a tím je odkázán pouze na exteriér. Budovy na trasách často nejsou v původním stavu a díky častým revitalizacím postrádají svoji původní tvář. Značení jednotlivých objektů pomocí QR kódu by pomohlo návštěvníkovi přiblížit původní tvář objektu a získat hledané informace rychlým

způsobem. Na každém informačním štítku či tabulce by se nacházel QR kód, který je cestou k získání hledaných informací. Návštěvník by mohl pomocí svého smartphonu, tabletu či jiného zařízení, které má připojení k internetu a aplikaci, která rozpozná QR kódy, obratem získat informace, které náleží k danému objektu či trase a to v jazykové mutaci, ve které pracuje systém daného zařízení [1]. Brno by se touto cestou mohlo připojit k již existujícím projektům jiných měst. Pomocí QR kódů lze také zpřesnit monitoring návštěvnosti tras BAM.

ZÁVĚR

Většina z hodnocených architektonických tras respektuje průchod atraktivními lokalitami, které návštěvníka vtáhnou do atmosféry funkcionalismu. Některé části delších tras se však zdají být jen prázdnou a hluchými místy vyplněnou cestou k další funkcionalistické stavbě, jako je tomu na trasách Jih a Východ. Trasa Východ se může jevit problematickou z důvodu prostředí, kterým je návštěvník nucen procházet, což v konečném důsledku může odrazovat potencionálního zájemce. Naopak trasy Masarykova čtvrt, Centrum, Žabovřesky, Černá Pole a Veveří nabízí zajímavé prostředí uvnitř atraktivních částí města Brna s mnoha architektonickými objekty, které jsou většinou v dobrém stavu. Některé trasy vykazují nižší hustotu stravovacích, ubytovacích a doplňkových služeb cestovního ruchu.

Brněnský architektonický manuál dokumentující architektonické trasy je ojedinělým projektem, který pro zájemce (nejen) z řad turistů mapuje stavební a urbanistický vývoj města a jeho společenské a kulturní pozadí. Přínosnost projektu je především v navrácení pozornosti brněnskému funkcionalismu.

SEZNAM LITERATURY

- [1] BOČEK, Vít. QRpedia a Praha 10: QR kód na každé památce. Mobilmania: o mobilech víme vše [online]. 2012, 30. 9. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.mobilmania.cz/clanky/qrpedia-a-praha-10-qr-kod-na-kazde-pamatce/sc-3-a-1321691/default.aspx>
- [2] Brněnský architektonický manuál. COPYRIGHT © 2009 - 2012 VIAAUREA S.R.O. COPYRIGHT © 2011 BAM.BRNO.CZ. Bam.bрно. [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.bam.brno.cz/text/kontakt?filter=code>
- [3] HLAVÁČKOVÁ, Petra a Šárka SVOBODOVÁ. Brněnské architektonické stezky: V. Kolonie Nový dům. In: IBrno.cz [online]. Brno, 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.ibrno.cz/historie/36507-brnenske-architektonicke-stezky.html>
- [4] NOVÝ, Otakar. *Česká architektonická avantgarda: 1886-1969 : struktura prostoru*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 1998, 479 s. ISBN 80-851-9070-2.
- [5] Osud jménem Tugendhat, [FILM]. režie Rudolf Chudoba, Česká Republika, 2012
- [6] PELČÁK, Petr a Vladimír ŠLAPETA. *Brno: architektura 1918-1939 = architecture 1918-1939*. Vyd. 1. Brno: Centrum architektury, c2011, 392 s. ISBN 978-80-260-0943-6.
- [7] RIEDL, Dušan. *Brněnská architektura 20.století*. 1. vyd. Brno: Památkový ústav Brno ÚmB, 1992, 48 s. ISBN 80-850-3214-7.
- [8] ŠLAPETA, Vladimír. *Funkcionalismus na Moravě: 1886-1969 : struktura prostoru*. Vyd. 1. Brno: EXPO DATA, 2003, 218 s., 11 s. ISBN 80-729-3077-X.
- [9] ZIMMERMAN, Claire. *Mies van der Rohe: 1886-1969 : struktura prostoru*. V Praze: Slovart, c2007, 96 s. ISBN 978-80-7209-928-3.

RNDr. Jakub Trojan

*Fakulta logistiky a krizového řízení
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Studentské nám. 1532, 686 01 Uherské Hradiště
tel.: 576 038 067
e-mail: trojan@flkr.utb.cz*

Lucia Hladká

*Vysoká škola obchodní a hotelová s.r.o.,
Bosonožská 9, 634 00 Brno,
tel.: 773 905 227
e-mail: luciahladk@seznam.cz*

ĽUDOVÉ TRADÍCIE AKO PRVOK ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V POHORÍ MALÁ FATRA FOLK TRADITIONS AS FACTOR OF TOURISM DEVELOPMENT IN MALÁ FATRA MOUNTAIN RANGE

Henrieta Pavlová,
Barbara Hlavňová

Abstrakt

Ľudové tradície a zvyky ako integrálna súčasť duchovného kultúrneho dedičstva SR sú charakteristické viacerými špecifikami, ktoré vychádzajú z konkrétneho regiónu SR, v ktorom majú svoj pôvod a sú dlhodobo udržiavané. Ľudové tradície a zvyky prezentované na rôznych festivaloch, patria medzi výrazné motivačné prvky účastníkov aktívneho aj pasívneho cestovného ruchu. Predkladaný článok sa zaoberá ľudovými tradíciami a zvykmi s dôrazom na ich využívanie pre oblasť podpory rozvoja cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra. Na základe výsledkov vykonaného prieskumu o ľudových tradíciách a zvykoch v tomto pohorí poukazuje na ich potenciál, ako nástroja rozvoja cestovného ruchu v geoturistickej destinácii Malá Fatra.

Kľúčová slova

ľudové tradície, Malá Fatra, rozvoj cestovného ruchu

Abstract

Folk traditions and customs, as an integral part of the spiritual heritage of the Slovak Republic, are characterized by several specific features that are based on a specific region of the Slovak Republic where they originate and have been maintained for a long time. Folk traditions and customs, presented at various festivals, are strong motivational elements of active and passive participants in tourism. The present article deals with the folk traditions and customs with an emphasis on their use in the field of promoting the development of tourism in the Malá Fatra mountain range. The results of the research carried out on folk traditions and customs in this mountain range show the potential as a tool for tourism development in the area of Malá Fatra geoturistic destination.

Key words

folk traditions, Malá Fatra, tourism development

ÚVOD

Ľudové tradície a zvyky sú považované za nehmotné kultúrne dedičstvo každého národa, štátu. Je potrebné ich existenciu využiť aj pre podporu rozvoja cestovného ruchu. Rôzne spoločenské zvyky, slávnostné udalosti, tradičné remeslá, obyčaje, folklór, či objekty a pamiatky spojené s históriou predstavujú motivačný prvok návštevníka. Aj napriek faktu, že Slováci sú národom s moderným spôsobom života bežným pre štáty Európskej únie, ľudové tradície a zvyky si uchovávajú a prenášajú z generácie na generáciu. Pre skupiny ľudí predstavujú i v tejto modernej dobe súčasť ich života. Tradičnými sviatkami sú Vianoce, Fašiangy, Veľkonočné sviatky, Sviatok Cyrila a Metoda, dožinky, mitrovanie a iné. Z remesiel je potrebné spomenúť drotárstvo, čipkárstvo, výrobu ľudových tradičných výrobkov z dreva, šúpolia, kože, kovu a hliny, tkanie na tkáčskych strojoch i výrobu keramiky. Z pohľadu cestovného ruchu sú pre návštevníka zaujímavé a lákavé typické drevené kostolíky, slovenské ľudové kroje, ľudová hudba a tanec.

ĽUDOVÉ TRADÍCIE A ZVYKY V GEOTURISTICKEJ DESTINÁCII MALÁ FATRA

Pohorie Malá Fatra nachádzajúce sa na severe Slovenskej republiky (SR) patrí medzi tie územia EÚ, ktoré sú bohaté na ľudové tradície determinujúce vývoj kultúrnych a folklórnych oblastí. Slovenské ľudové zvyky a tradície sú charakteristické svojimi špecifikami v závislosti od oblasti ich vzniku [1]. Každá oblasť, mesto, či obec SR sa vyznačuje svojim vlastným charakterom a folklórom, t.j. krojmi, hudbou, piesňami, architektúrou, zvykmi, tradíciami, tancami a nárečím. Folklórne zvyky jednotlivých regiónov sa prezentujú na folklórnych festivaloch vo viacerých regiónoch SR. Najväčšie folklórne festivaly v SR, ktoré sú organizované pod hlavičkou C.I.O.F.F (najväčšia folkloristická celosvetová organizácia), sa každoročne konajú vo Východnej, Detve a na Myjave. Ostatné festivaly majú viac-menej lokálny, alebo regionálny charakter, ale často svojou kvalitou nezaostávajú za týmito tromi festivalmi. Vo všeobecnosti možno povedať, že medzi festivalmi sú dosť výrazné rozdiely a každý má svoju vlastnú, typickú atmosféru a čaro [2].

Najväčší folklórny festival v SR, *Folklórny festival Východná*, je vrcholnou prehliadkou najlepších domácich a zahraničných ľudových kolektívov, ako aj tradičnej ľudovej kultúry. Festival *Podpolianske slávnosti v Detve* je prezentáciou ľudovej kultúry prevažne stredného Slovenska, jeho súčasťou je jarmok tradičných remesiel. Bratislavský festival remesiel a ľudových tradícií – Dni majstrov je zameraný na ručnú výrobu s väzbou na domáce tradície. Jedinečným festivalom remesiel a ľudovej kultúry je festival ELRO – Európske ľudové remeslo, ktorý sa koná v centre Kežmarku. Prezentujú sa na ňom svojimi výrobkami najvýznamnejší majstri remesiel zo SR a celej EÚ. Súčasťou festivalu je bohatý kultúrny program s vystúpeniami folklórnych súborov, pouličného divadla, šermiarov, sokoliarov a tiež ponukou tradičných národných jedál [3].

V pohorí Malá Fatra sa nachádza veľký počet obcí, ktoré v prospech svojej prezentácie využívajú prvky tradičného folklóru, uchovávajú a prezentujú tradičné zvyky, tradície, rituály, tance a hry. Toto jadrové pohorie je riekou Váh rozdelené na dva geomorfologické celky – Krivánsku Malú Fatru v severnej časti pohoria a Lučanskú Malú Fatru v južnej časti pohoria. Z hľadiska geologickej stavby patrí pohorie Malá Fatra medzi kryštálicko-druhohorné pohoria. Juh pohoria tvoria žuly a granodiority kryštálického jadra, ostatné územie je tvorené druhohornými horninami príkrovov, akými sú dolomity, kremence, vápence a bridlice.

Výrazné a pôsobivé sú bralné partie. Z krasových foriem sú zastúpené škrapy, priepasti, jaskyne, krasové pramene, závrty. Geologický vývoj pohoria determinoval aj vznik geoobjektov, medzi ktoré patria termálne a minerálne vody, tiesňavy, kaňony, vodopády, obrie hrnce, jaskynné útvary až jaskyne a ďalšie geoturisticky atraktívne prírodné objekty [4], ktoré ho radia medzi vyhľadávané geoturistické destinácie na území SR. Geomorfológia a celkový geologický vývoj tohto pohoria vymedzil aj hranice tejto geoturistickej destinácie. Vychádzajúc z definície geoturizmu a faktu, že je integrálnou súčasťou cestovného ruchu [5], je možné, vzhľadom na široké zastúpenie kultúrnych a historických objektov a rovnako aj ľudových tradícií a zvykov v geoturistickej destinácii Malá Fatra predpokladať, že práve ľudové tradície a zvyky predstavujú nástroj podpory rozvoja cestovného ruchu v tomto pohorí.

Je vhodné spomenúť aktivity zážitkového penziónu Jánošíkov dvor v obci Zázrivá, ktorý svojim návštevníkom ponúka možnosť výučby pletenia košíkov, hry na fujaru, výroby zvonov, či školu ľudového tanca a školu výroby tradičných zázrivských korbáčikov. *Jánošíkove dni* v obci Terchová v pohorí Malá Fatra oslávili minulý rok svoje 50. výročie existencie. Sú prezentáciou folklóru a tradičných ľudových remesiel severného Slovenska. Súčasťou programu je razenie dukáta, konský vozový sprievod i tradičná nedeľná svätá omša zanositeľov ľudových tradícií v miestnom Kostole sv. Cyrila a Metoda [6,7]. Občianske združenie (OZ) Jahodnícke háje ponúka návštevníkom v Múzeu slovenskej dediny (MSD) v Martine v mesiaci august možnosť navštíviť tkáčsku dielňu, kde si môžu vyskúšať tkanie plátna a kobercov na krosnách (tkáčskom stave) [8]. Organizované podujatia zamerané na ľudové zvyky a tradície v pohorí Malá Fatra majú väčšinou lokálny charakter (Tabuľka 1), okrem MSD v Martine a Jánošíkových dní, ktoré prezentovaným obsahom spĺňajú nadregionálny charakter.

Tabuľka 1: Prehľad podujatí s témou ľudových zvykov a tradícií v pohorí Malá Fatra

Názov podujatia	Obsah podujatia	Termín	Organizátor
Už sa fašiang kráti	obchôdzka tradičných masiek, pochovávanie basy	Február	OZ Jahodnícke háje - MSD
Preteky gazdovských koní	preteky v rýchlosti, vytrvalosti a poslušnosti gazdovských koní počas zimného obdobia	Február	obec Terchová
Fašiangový sprievod	obchôdzka tradičných masiek, pochovávanie basy	Február	obce Malej Fatry
Smrť Jánošíkova	jarmok pri príležitosti obesenia J. Jánošíka	Marec	obec Terchová, hotel Gold
Veľká noc na dedine	vynášanie Moreny a prinášanie letečka, predveľkonočné a veľkonočné sviatky, ukážky zdobenia kraslíc, veľkonočná šibačka a oblievačka	Marec	OZ Jahodnícke háje - MSD
Odomykanie Váhu	odomykanie Váhu pltníkmi	Apríl	obec Strečno
Stretnutie zbojníkov	divadelné predstavenia so zbojníckou tematikou, súťaž o najlepšie zbojnícky guláš, hľadanie Jánošíkovho pokladu	Apríl	obec Terchová
Stavanie májov	oslava víťazstva jari nad zimou, slávnostný sprievod po obci spojený so spevom a tancom	Apríl	OZ Jahodnícke háje - MSD, obce Malej Fatry

Zdroj: vlastný prieskum

Tabuľka 1: pokračovanie

Názov podujatia	Obsah podujatia	Termín	Organizátor
Strečnianske hody sv. Žofie	vystúpenie folklórnych súborov, ukážka ľudových remesiel	Máj	obec Strečno
Majstrovstvá sveta vo varení a jedení bryndzových halušiek	zábava pri hudbe a tanci ako aj varení a jedení bryndzových halušiek	Máj	obec Terchová
Turčianska nedeľa	tradičná kultúra, folklór, zvyky, ľudová výroba obcí z regiónu Turiec	Máj	OZ Jahodnícke háje - MSD
Turčianske folklórne slávnosti	festival folklórnych súborov, detských folklórnych súborov, ukážky tradičnej ľudovej výroby	Jún	OZ Jahodnícke háje - MSD
Cyrlometodské dni	oslava príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie v duchu kresťanských, ale aj kultúrnych hodnôt kraja	Júl	obec Terchová
Turčianska harmonika	hra na harmoniku a heligónku	Júl	OZ Jahodnícke háje - MSD
Ľanová nedeľa	spracovanie ľanu a ovčej vlny, ľudový odev a jeho miesto v tradičnej kultúre	Júl	OZ Jahodnícke háje - MSD
Valčianske melódie	prehliadka matičných súborov z regiónu Turiec	Júl	obec Valča
Zázrivské dni	folklórny festival	Júl	obec Zázrivá
Jánošíkove dni	folklórny festival	Júl	obec Terchová
Belská púť	trojdňové športovo-kultúrne podujatie obce	Júl	obec Belá
Ľudové umelecké remeslá 2013	ukážky tradičných umeleckých remesiel	August	Žilina
Dožinky	oslava zberu úrody, ukážky spracovania obilia	August	OZ Jahodnícke háje – MSD
Dožinkový jarmok	tradičný jarmok	September	obec Varín
Michalský jarmok	tradičný jarmok	September	OZ Jahodnícke háje – MSD
Spoznávajme sa cez folklór	vystúpenie folklórnych súborov zo Slovenska a Poľska	Október	obec Fačkov
Keď sa zima opýta	ukážky tradičného spracovania a využitia poľnohospodárskych plodín	Október	OZ Jahodnícke háje – MSD
Ondrejský jarmok	tradičný jarmok	November	obec Varín
Vianoce na dedine	predvianočné a vianočné zvyky, obchôdzky kolendíkov, výroba vianočných ozdôb, pečenie medovníkov	December	OZ Jahodnícke háje – MSD

Zdroj: vlastný prieskum

CIELE A METODIKA PRIESKUMU ĽUDOVÝCH TRADÍCIÍ A ZVYKOV V POHORÍ MALÁ FATRA

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že ľudové tradície a zvyky je možné pokladať za nástroj podpory rozvoja cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra. Zároveň ich je možné pokladať za doplnkový nástroj zvyšovania atraktivity geoturistických destinácií na území SR, ktorých potenciál vytvárajú geologicky atraktívne objekty determinované samotným geologickým vývojom daného územia. Aj napriek tomu, že pohorie Malá Fatra patrí medzi geoturisticky významné destinácie SR, na ktorej území sú každoročne organizované podujatia prezentujúce ľudové tradície a zvyky, doteraz ešte neboli spracované žiadne štúdiu o ich využití v oblasti

cestovného ruchu. Existujú len parciálne štatistiky niektorých miestnych samospráv o návštevnosti organizovaných podujatí na ich území, ktoré však nesledujú prepojenie na ostatné sféry (sekundárne, či terciárne) cestovného ruchu. Práve z týchto dôvodov sme vykonali dotazníkový prieskum primárne orientovaný na ľudové tradície a zvyky v pohorí Malá Fatra, ktorého sa zúčastnili náhodne oslovení návštevníci. Dotazníkový prieskum bol realizovaný v roku 2012, kedy bolo oslovených celkovo 980 návštevníkov z rôznych regiónov SR. Na dotazníkový prieskum odpovedalo 300 respondentov, t.j. návratnosť dotazníkov bola 30,61%.

Prieskum, ktorého primárnym cieľom bolo poukázať na využívanie ľudových tradícií a zvykov pre oblasť podpory rozvoja cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra, bol zameraný na overenie nasledujúcich hypotéz:

- hypotéza 1: viac ako 60% návštevníkov by prejavilo záujem osobne si vyskúšať niektorú z foriem lokálnych ľudových tradícií,
- hypotéza 2: viac ako 50% návštevníkov by preukázalo záujem o zakúpenie takto zadefinovaného produktu,
- hypotéza 3: viac ako 25% návštevníkov cielene vyhľadávalo takúto ponuku v cestovných kanceláriách (CK), cestovných agentúrach (CA), či turistických informačných kanceláriách (TIK).

INTERPRETÁCIE VÝSLEDKOV A DISKUSIA

Na získanie údajov o možnom záujme o ľudové tradície a zvyky, ako nástroja podpory cestovného ruchu v pohorí Malá Fatra, bola použitá metóda dotazníkového prieskumu. Respondentom bol predložený 10 položkový dotazník obsahujúci 9 uzavretých a 1 otvorenú otázku. Zistené výsledky výskumu sme vyhodnotili, podrobili štatistickej, vecnej a logickej analýze. Na vyhodnotenie získaných údajov sme použili základné metódy popisnej štatistiky. Prieskumu sa zúčastnilo 199 žien a 101 mužov vo veku od 18 do 70 rokov (Tabuľka 2), pričom najväčšiu skupinu návštevníkov v pohorí Malá Fatra tvorili návštevníci vo veku 21 – 35 rokov (42,33%) a najmenšiu návštevníci vo veku nad 65 rokov (4,67%). Najväčšiu skupinu návštevníkov tohto pohoria tvorili slobodní respondenti (57,33%).

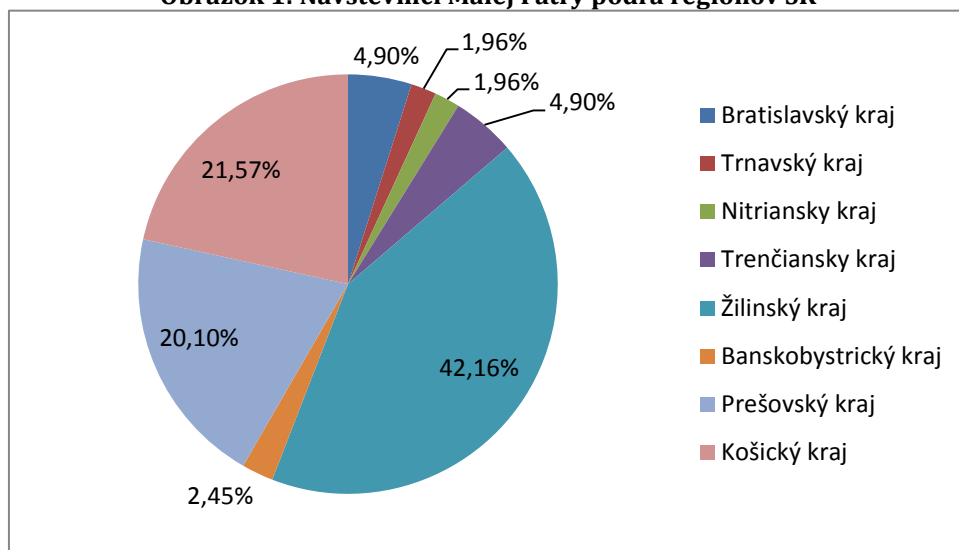
Tabuľka 2: Štatistické vyhodnotenie prieskumu

Pohlavie	Žena	199	66,33%
	Muž	101	33,67%
Vek	do 20 rokov	65	21,67%
	21-35	127	42,33%
	36-50	66	22,00%
	51-65	28	9,33%
	nad 65 rokov	14	4,67%
Rodinný stav	slobodná/ý	172	57,33%
	vydatá/ženatý	100	33,33%
	rozvedená/ý	24	8,00%
	vdova/vdovec	4	1,33%

Zdroj: vlastný prieskum, 2012

Až 42,16% návštevníkov z celkového počtu respondentov, ktorí navštívili pohorie Malá Fatra, pochádzali zo Žilinského kraja a len 1,96% z Nitrianskeho kraja, čo súvisí aj so samotnou lokalizáciou tejto geoturistickej destinácie (Obrázok 1).

Obrázok 1: Návštevníci Malej Fatry podľa regiónov SR

Zdroj: vlastný prieskum, 2012

Pri zisťovaní, či by návštevník Malej Fatry prejavil záujem v rámci dovolenkového pobytu o ľudové tradície, boli respondentom položené dve uzatvorené otázky. Až 77,33% oslovených návštevníkov by lokálne ľudové tradície oslovili, pričom až 82,67% z celkového počtu oslovených návštevníkov prejavilo aj záujem osobne si vyskúšať miestne ľudové tradície.

Až 78,89%, t.j. takmer 196 návštevníkov z celkového počtu tých, ktorí prejavili záujem osobne si vyskúšať miestne ľudové tradície, odpovedalo, že by mali záujem o drotárstvo, čipkárstvo, tkanie a výrobu tradičných ľudových odevov a krpcov, výrobu syrových špecialít a tradičných vianočných ozdôb a medovníkov. 12,87%, t.j. takmer 32 návštevníkov, ktorí prejavili záujem o takýto produkt uviedlo, že by mali záujem osobne si vyskúšať výrobu a plieskanie bičom, výrobu tradičnej keramiky, tradičných výrobkov z kovu a drotárstvo. 8,24%, t.j. cca 20 návštevníkov uviedlo, že má záujem iba o jednu z ponúkaných ľudových tradícií v pohorí Malej Fatry, pričom 2,89% by malo záujem o výrobu tradičných vianočných ozdôb a medovníkov, 2,50% o tkanie a výrobu tradičných ľudových odevov a krpcov, 1,75% o čipkárstvo, 0,90% o drotárstvo a 0,20% o výrobu tradičnej keramiky.

Až 63,0% návštevníkov, t.j. 189 z celkového počtu respondentov, prejavilo záujem o zakúpenie takto zadefinovaného produktu cestovného ruchu v pohorí Malej Fatry. Viac ako polovica z týchto návštevníkov (52,50% návštevníkov prejavujúcich záujem o zakúpenie takéhoto produktu) by privítalo možnosť priameho výberu takéhoto produktu priamo v miestnych zariadeniach cestovného ruchu Malej Fatry, ako aj iných CK, CA, či TIK mimo tohto regiónu. Avšak až 80,67% z celkového počtu oslovených návštevníkov (t.j. 242 návštevníkov) sa vyjadrilo, že doteraz nevyhľadávalo cielene takýto, ani podobný produkt v CA, CK, ani TIK.

Výsledky vykonaného dotazníkového prieskumu poukázali na nasledujúce parciálne závery:

- 82,67% z celkového počtu oslovených návštevníkov prejavilo aj záujem osobne si vyskúšať a 78,89% aj zakúpiť vyskúšať miestne ľudové tradície, čím bola potvrdená aj hypotéza 1,
- 63,00% z celkového počtu oslovených návštevníkov prejavilo záujem o zakúpenie takto zadefinovaného produktu cestovného ruchu v Malej Fatre (potvrdená hypotéza 2), pričom väčšina z nich by privítala, aby bol takýto produkt integrálnou súčasťou komplexnej ponuky cestovného ruchu tejto geoturistickej destinácie,
- až 80,67% návštevníkov doteraz nevyhľadávalo takýto produkt v CA, CK, ani TIK (nepotvrdená hypotéza 3), čo možno pripísať veľmi slabej propagácii ľudových tradícií v tejto destinácii.

Výsledky vykonaného prieskumu poukázali na pomerne vysoký záujem o ľudové tradície a zvyky v pohorí Malá Fatra zo strany jeho návštevníkov. Vzhľadom na takto prejavovaný záujem, čo potvrdzuje aj zvýšená návštevnosť hradu Strečna počas Jánošíkových dní v Terchovej (podľa štatistických údajov získaných z miestnej samosprávy sa jednalo v roku 2012 o zvýšenie návštevnosti o cca 13,28%), by bolo vhodné monitorovať návštevnosť v čase konania organizovaných podujatí s cieľom jej komparácie mimo konania takýchto podujatí. Z takýchto základných štatistických údajov by bolo možné poukázať na interakciu aj so sekundárnou a terciárnou sférou cestovného ruchu a následne navrhnúť konkrétne opatrenia vedúce k tvorbe konkurencieschopného produktu, na ktorom by mali participovať nielen jednotlivé združenia cestovného ruchu, ale aj miestne samosprávy prostredníctvom formálnych aj neformálnych nástrojov podpory cestovného ruchu a jeho rozvoja.

ZÁVER

Ľudové tradície a zvyky ako integrálna súčasť kultúrneho dedičstva SR sa postupom času vytrácajú z povedomia Slovákov a zároveň strácajú svoje postavenie aj v cestovnom ruchu. Aj napriek tomuto faktu, čo vyplynulo aj z výsledkov vykonaného dotazníkového prieskumu, je nevyhnutné pokračovať v ich zbere, uchovávaní, obnove a prezentovaní medzi verejnosťou. Prieskum zároveň poukázal na výrazný potenciál miestnych ľudových tradícií v pohorí Malá Fatra, kde je ich symbolom Juraj Jánošík, ako nosný prvok marketingových prezentácií orientovaných na tradície a zvyky severného Slovenska, pre oblasť podpory rozvoja cestovného ruchu v tejto destinácii. Za predpokladu začlenenia ľudových tradícií do komplexnej ponuky cestovného ruchu Malej Fatry, je možné posilniť jej image, ako cieľovej destinácie cestovného ruchu, čím by sa vytvoril konkurencieschopný produkt nielen na lokálnej a regionálnej, ale predovšetkým nadregionálnej úrovni.

REFERENCIE

- [1] Slovenské zvyky a tradície, 2011. [online]. 2013 [cit.04.08.2013]. Dostupné na internete: <<http://slovakiaa.meu.zoznam.sk/news/slovenske-zvyky-a-tradicie/>>
- [2] Slovenský folklór. [online]. In: Kultúra, 2013 [cit.04.08.2013]. Dostupné na internete: <<http://slovakia.eu/sk/intro/slovakia/culture>>

- [3] KOLLÁRIKOVÁ, K. a kol.: Ľudové zvyky a tradície na Slovensku, Sered': Gymnázium Vojtecha Michálik, 2009, prezentácia, [online]. 2013 [cit.19.08.2013]. Dostupné na internete: <www.gymsered.sk/g5/stud_vymena/ludove_zvyky.ppt>
- [4] MALÁ FATRA, Natura 2000: Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody SR, 2005, s. 12, financované z prostriedkov PHARE
- [5] RYBÁR, P., BALÁŽ B., ŠTRBA, Ľ.: Geoturizmus - Identifikácia objektov v geoturizme, Košice: Dekanát – Edičné stredisko F BERG, 2011, 101 s., ISBN 978-80-553-0584-4
- [6] Terchová - oficiálne stránky obce, Jánošíkové dni, Terchová: 2013, [online]. 2013 [cit.04.08.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.terchova.sk/podujatia/janosikove-dni>>
- [7] Penzión Jánošíkov dvor, Zábava a zážitok, Zázrivá: 2013, [online]. 2013 [cit.04.08.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.janosikovdvor.sk/Dalsia-ponuka.30.0.html>>
- [8] OZ Jahodnícke háje, Múzeum slovenskej dediny, Martin: 2013, [online]. 2013 [cit.04.08.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.skanzenmartin.sk>>

Ing. Henrieta Pavolová, Ph.D.

Ústav manažmentu a podnikania

Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií

Letná 9

042 00 Košice

Ing. Barbara Hlavňová

Ústav geoturizmu

Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií

Letná 9

042 00 Košice

E-TOURISM A MOBILNÍ TECHNOLOGIE

E-TOURISM AND MOBILE TECHNOLOGY

Martin Vaško

ÚVOD

Využití informačních a komunikačních technologií (dále ICT) v cestovním ruchu, stejně jako jiné oblasti, podléhá globálním trendům společnosti. Jelikož eTurismus jde ruku v ruce s technologickým rozvojem a s „technickou gramotností“ zákazníků i poskytovatelů služeb, je zřejmá návaznost trendů e-turismu na trendy v ICT [1]. Autoři J. Zelenka, M. Pásková ve svém výkladovém slovníku obecně vymezují eTourismus jako označení pro spojení cestovního ruchu a digitálních médií, v současné době především s internetem [9]. ETourism tak dnes představuje v pravém slova smyslu digitalizaci a inovaci veškerých procesů a vztahů v cestovním ruchu, která umožňuje zúčastněným subjektům maximalizovat jejich efektivitu a činnost a způsobil zásadní převrat v celém obchodním procesu i v oblasti strategických vztahů mezi turistickými organizacemi a ostatními subjekty [2]. Vyjdeme-li z těchto definic, můžeme při pohledu na současný trh cestovního ruchu konstatovat, že rozvoj eTourismu ve stále větší míře určuje konkurenceschopnost jednotlivých subjektů tohoto trhu a z dlouhodobého pohledu také určuje i konkurenceschopnost celého odvětví. Sbližování informačních technologií, internetu a mobilních technologií vyvolalo masivní změny v oblasti cestovního ruchu. Tyto změny s sebou přinášejí větší míru individuality v oblasti přístupu spotřebitelů k informacím a službám.

CÍL A METODIKA

Cílem článku je poukázat na vzájemnou provázanost rozvoje trhu mobilních komunikací a rozvoje online trhu služeb cestovního ruchu a na to, že vývoj obou těchto součástí globálního trhu je dnes ve velké míře vzájemně provázán. Základní otázkou, na kterou se článek zaměřuje, je to, zda lze hledat provázanost těchto sektorů především z pohledu geografického rozložení a vývojových tendencí ať již rozvinutých, či rozvíjejících se ekonomik a zda se rozvoj mobilních technologií tak v současné době stává jedním z klíčových faktorů dalšího rozvoje eTourismu. Vzhledem k tomu, že jedním z významných faktorů jeho dalšího rozvoje pravděpodobně bude rozvoj mTourismu, zaměřuje se článek na identifikaci oblastí, v nichž dnes dochází ke ztelnějšímu uplatňování těchto technologií a které zároveň vytváří nové možnosti jejich uplatnění v aplikační rovině v celém spektru subjektů cestovního ruchu. Zpracování je založeno především na metodách analýzy a syntézy sekundárních dat s využitím metod vědecké dedukce.

POSTAVENÍ SOUČASNÉHO TRHU MOBILNÍCH KOMUNIKACÍ

Internet je spolu s mobilním telefonem jednou z nejrychleji se rozvíjejících technologií na světě. Každý rok přibývají miliony nových uživatelů internetu a jejich stav (tabulka č. 1) dosahuje v současné době úrovně 34 % celosvětové populace. Ačkoliv je Evropa jedním z míst, kde internet vznikl, dnes tvoří internetoví uživatelé z Evropy pouhých 22,1 % z celkového počtu uživatelů této celosvětové sítě. Na prvním místě z pohledu internetových uživatelů se umístila Asie, která má přibližně 45 %, Severní Amerika dosahuje na 11 % a zbytek se dělí mezi jižní Ameriku a Karibik, Asii a Afriku, blízký východ a Oceánii, ke které počítáme i Austrálii.

Tabulka č. 1: Světová internetová populace 2012

	Populace	Uživatelé internetu	Penetrace v %	Změna 2000-2012 v %
Afrika	1.073.380.925	167.335.676	15,6	3.606,7
Asie	3.922.066.987	1.076.681.059	27,5	841,9
Evropa	820.918.446	518.512.109	63,2	393,4
Střední Východ	223.608.203	90.000.455	40,2	2.639,9
Severní Amerika	348.280.154	273.785.413	78,6	153,3
Latinská Amerika/ Karibik	593.688.638	254.915.745	42,9	1.310,8
Oceánie/Austrálie	25.903.569	24.287.919	67,6	218,7
Celkem	7.017.846.922	2.405.518.376	34	566,4

Zdroj: Internetworldstats.com

Z přehledu je patrné, že největšího pokroku v dostupnosti internetu dosáhly země Afriky a Středního Východu, tedy státy rozvojových ekonomik. Naopak nejmenší růst je patrný v oblasti Severní Ameriky, Austrálie a Oceánie. Podle Internet World Stats je počet uživatelů připojených k internetu v rozvojových státech světa stále hluboko pod úrovní vyspělých států. V některých vyspělých ekonomikách přesahuje penetrace více jak 90 % - např. Island 97,8 %, Norsko 97,2 % a Švédsko 92,9 %.

Evropa s 63,2 % pokrytím své populace se řadí z tohoto úhlu pohledu na druhou pozici. Mezi nejrozvinutější státy v rámci Evropy, z pohledu internetové populace, můžeme zařadit především velkou Británii s 84,1 %, dále Německo s 82,7 %, Rusko s 44,3 %, Francii se 77,2 % a Itálii s 58,7 %.

Současný stav rozvoje internetu začíná významně ovlivňovat i rozvoj mobilního internetu. Dle Mezinárodní telekomunikační unie (dále ITU) bylo koncem roku 2012 na světě 2,1 miliardy uživatelů mobilního připojení, což reprezentuje 29,5 % světové populace. I zde můžeme zaznamenat zjevný nárůstu – v průběhu posledních tří let došlo k nárůstu o 40 %. Z pohledu pokrytí mobilním broadbandem se na první místo řadí Evropa s 68 % pokrytím, následovaná severní a jižní Amerikou s 48 %. Společnost Ericsson odhaduje, že do roku 2018 dosáhne mobilní připojení hodnoty 6,5 miliardy. Dle ITU bylo v roce 2011 45 % světové populace pokryto 3G sítěmi (mobilními sítěmi třetí generace). V současné době 3G sítě využívá 159 zemí, v některých jako např. Švédsko, Norsko, USA a Ukrajina jsou již v provozu 4G (rychlejší sítě čtvrté generace) sítě. Téměř 60 % operátorů ve světě plánuje uvést na trh

služby založené na LTE (Long Term Evolution). Mezi největší současné (do počtu) uživatele 3G sítí patří USA, Čína a Japonsko. Dle China Internet Network Information Center (CNNIC) je v současné době 464 milionů uživatelů mobilního internetu, což je více uživatelů, než těch, kteří přistupují na internet pomocí klasického počítače. V Japonsku, podle statistik, čtyři pětiny populace využívají mobilní internet.

Svou pozici si budují na trhu i rozvojové země. Zde se mobilní širokopásmové připojení stává dost často jedinou možností, jak se připojit na internet – na rozdíl od vyspělých zemí, které mají vybudovanou kvalitní infrastrukturu pro pevné připojení.

Z pohledu současného vývoje trhu můžeme zaznamenat další trend, jímž je nárůst uživatelů, kteří využívají pro přístup na internet pouze mobilní připojení (nebo ostatní zařízení využívají naprosto minimálně). Ve vyspělých zemích je tento podíl relativně menší – např. v USA je to 25 %, navíc velkou část této komunity tvoří starší lidé a lidé s nižšími příjmy. V Indii tvoří tento segment 59 %, v Africe dokonce 85 %.

Mobilní technologie se tak dnes stávají podobným fenoménem, jakým by v předcházejícím období internet. V loňském roce se na světě prodalo cca 1,75 miliard mobilních telefonů, z toho 42 % bylo smartphonů. V roce 2013 se očekává, že se jejich podíl poprvé dostane přes hranici 50 %. Důvod tohoto nárůstu je nejen v oblíbenosti, či současné módnosti těchto zařízení, ale je dán především snižujícími se náklady na jejich pořízení a dále rozvinutou základnou aplikací, která ze smartfonů opravdu dělá významný komunikační nástroj.

Tabulka č. 2: Nejvýznamnější trhy podle podílu prodaných smartfonů na světě

	2011	2012	2016	Změna 2011-16
Čína	18,3 %	26,5 %	23,0 %	26,2 %
USA	21,3 %	17,8 %	14,5 %	11,6 %
Indie	2,2 %	2,5 %	8,5 %	57,5 %
Brazílie	1,8 %	2,3 %	4,4 %	44,0 %
VB	5,3 %	4,5 %	3,6 %	11,5 %
Ostatní	51,1 %	46,4 %	46,0 %	18,1 %

Zdroj: IDC

Z pohledu prodeje smartfonů (tabulka č. 2) je klíčovým trhem Čína, která předstihla v této oblasti Spojené státy již v roce 2011. Společnost IDC odhaduje, že podíl Číny na celosvětovém trhu se smartfony byl v roce 2012 26,5 % a společnost Canalys odhaduje, že v roce 2013 dosáhne Čína na 29 % celosvětových prodejů. Což bude představovat téměř dvojnásobek prodeje smartfonů v témže roce v USA. Nicméně je třeba si uvědomit, že postavení Číny je významně ovlivněno především produkcí silného portfolia domácích značek. Vzhledem k již zmíněné očekávané stagnaci rozvinutých zemí (v oblasti prodeje smartfonů), lze očekávat rychlejší růst zemí BRIC – tedy Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Indonésie. Dle prognóz by např. Indie a Brazílie měly předejít do roku 2016 Velkou Británii, která v současné době je na třetí pozici v prodeji smartfonů na světě. Trend směřování současného trhu je evidentní, základem je mobilita zařízení.

Klíčovým faktorem pro rozšíření mobilních zařízení se stal rozvoj a přístupnost aplikací. Tato skutečnost stála za úspěchem iPhone a následného masivního rozšíření smartfonů

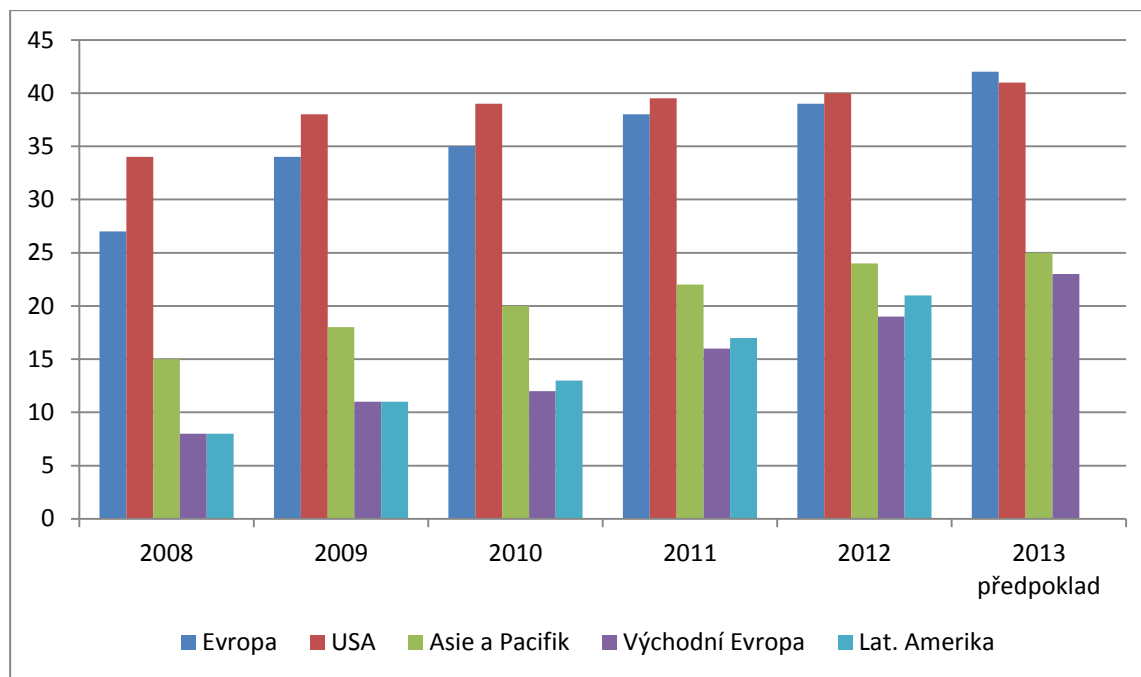
a tabletů celé řady značek. Dle studie Nielsen Mobile Consumer Report (únor 2013), která zkoumala spotřební chování mobilních uživatelů v deseti zemích, dávají uživatelé přednost mobilním aplikacím především v Brazílii a Itálii, V Austrálii, Indii, Jižní Koreji a Turecku je používání mobilního internetu stejné jako u mobilních aplikací. V Číně, Rusku a Velké Británii dávají uživatelé přednost spíše mobilnímu internetu před aplikacemi a v USA je dle studie dokonce mobilní internet populárnější, než samotné aplikace. Nicméně i přes tyto údaje se dle IBI Research odhaduje, že v tomto roce by příjmy z mobilních aplikací mohly dosáhnout 20-25 miliard USD. Pro rok 2018 společnost dokonce odhaduje nárůst příjmů v této oblasti, generované smartfony a tablety, na 92 miliard USD[5].

Při pohledu na současnou situaci a budoucí trendy rozvoje mobilní infrastruktury a i v samotném prodeji mobilních zařízení je patrné, že zde můžeme zaznamenat určitou shodu s očekávanými trendy a vývojem cestovního ruchu ve světě. Zároveň je evidentní, že tyto dva aspekty rozvoje trhu mobilních komunikací budou jedním z klíčových předpokladů rozvoje samotného eTourismu.

ONLINE TRH CESTOVNÍHO RUCHU

Rozvoj informačních a komunikačních technologií v posledních desetiletích výrazně ovlivňuje rozvoj celosvětové ekonomiky i jejich jednotlivých součástí. Cestovní ruch není výjimkou a e-Tourism se stává jedním z nejvýraznějších fenoménů konce 20. a začátku 21. století a v současné době je tak jednou z nejdynamičtější se rozvíjejících oblastí.

Graf č. 1: Online trh cestovního ruchu 2008 - 2013 v %

Zdroj: PhoCusWright's U.S. Online Travel Overview Eleventh Edition, PhoCusWright's European Online Travel Overview Seventh Edition, PhoCusWright's Asia Pacific Online Travel Overview Fifth Edition, PhoCusWright's Latin America Online Travel Overview, PhoCusWright's Eastern European Online Travel Overview

Při pohledu na vývoj online trhu cestovního ruchu je patrné, že v poslední době online trh roste rychleji než celkový trh služeb cestovního ruchu a dá se předpokládat, že tento trend bude pokračovat i v příštích letech. Současná situace na trhu je ovlivňována stále dopady probíhající ekonomické krize, nicméně právě online trh představuje pro spotřebitele prostor, od kterého očekávají pomyslně úspory svých nákladů na cesty.

Dlouhodobě první pozici si na online trhu drží USA, druhá Evropa dosahuje v online prodeji 37,7 % z celkových tržeb služeb cestovního ruchu. Nicméně zde můžeme zaznamenat určitou nerovnoměrnost v postavení jednotlivých regionů. Země západní Evropy vykazují podíl internetových tržeb 36 %, kdežto u nových členů Evropské Unie je tento podíl o 15 % nižší. Předpokládá se, že podíl internetových tržeb na celkových tržbách cestovního ruchu bude činit v 41 % v Evropě a 40 % ve Spojených státech amerických. Největší podíl tvoří především VB, Německo a Francie. Celkový počet rezervací prostřednictvím OTA se zvýšil o téměř 20% v období 2010-2011[3]. Ve Velké Británii a Itálii více jak polovina všech spotřebitelů rezervuje své služby online. Ve Francii byl nárůst služeb cestovního ruchu vyšší, než celkový růst v segmentu B2C [4]. K nejnavštěvovanějším stránkám v Evropě, dle společnosti comScore, v březnu tohoto roku patřily Priceline, Tripadvisor, Odigeo a Expedia.

Na současnou situaci online trhu v Evropě má vliv řada faktorů. Jak již bylo zmíněno, relativně nízká penetrace internetu v Evropě ve srovnání s USA představuje růstový potenciál do budoucna nejen pro oblast služeb cestovního ruchu[3]. Dalším z faktorů, jež pravděpodobně ovlivňuje současnou situaci na evropském trhu, je struktura hotelového trhu. Zatímco v USA je trh klíčově ovládán hotelovými řetězci, které nabízejí své kapacity především přes vlastní rezervační systémy a webové stránky, tak v Evropě je trh mnohem členitější.

M-TOURISM A SMĚRY JEHO SOUČASNÉHO VÝVOJE

Díky výraznému nárůstu penetrace internetu v posledním desetiletí došlo k výraznému nárůstu eTourismu. V současné době začíná být mobilní internet a mobilní technologie klíčovým aspektem dalšího rozvoje. Mobilní telefony a tablety se staly nedílnou součástí našeho života, jak potvrzují i výsledky četných studií. Z předcházející analýzy vývoje prodejnosti mobilních zařízení ve světě je také patrné, že rozvoj penetrace mobilních zařízení je významným faktorem, který ovlivňuje jeho využití v cestovním ruchu. S ohledem na vzrůstající prodejnost mobilních zařízení dochází i k poklesu jejich cen na jednotlivých trzích a stávají se tak více přístupné z pohledu jejich uživatelů. Tedy dá se očekávat, že právě toto, spolu s technologickým rozvojem, bude určovat i míru jejich využití v oblasti cestovního ruchu. Dle současných odhadů bude v tomto roce podíl mobilního cestovního ruchu (mTourismu) činit více jak 10 miliard dolarů a do budoucna má výrazný růstový potenciál.

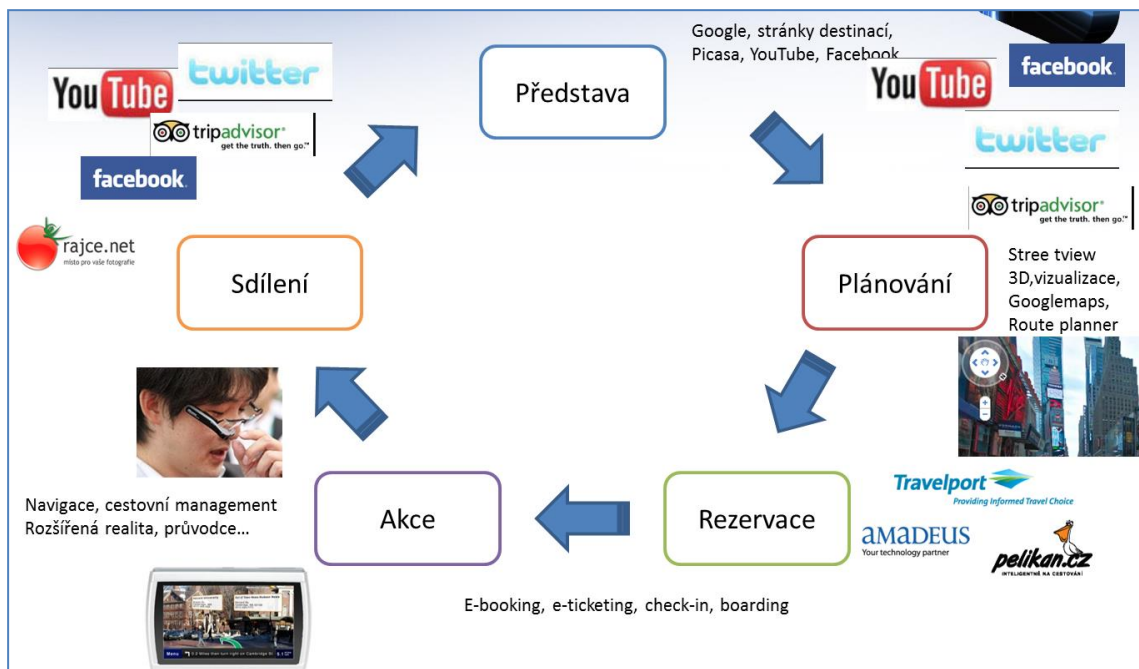
Co se týče využití mobilních technologií v oblasti cestovního ruchu, jsme také svědky prolínání řady těchto technologií navzájem. I z tohoto pohledu je otázkou, zda lze striktně vymezit jejich používání z pohledu jednotlivých subjektů. To je patrné např. v oblasti geolokalizačních služeb (viz. dále v textu), kde tyto technologie jsou využitelné napříč jednotlivými subjekty cestovního ruchu a zasahují jak stranu nabídky, tak stranu poptávky.

Rozvoj mobilních technologií v cestovním ruchu výrazně ovlivňuje i jejich spotřební chování. Chování turistů, kteří rozsáhle využívají Internet a ICT, se v posledních letech radikálně

změnilo a význačně ovlivnilo sektor cestovního ruchu, a to v zásadě ve dvou různých vlnách. Na jednu stranu, z pohledu obsahu, spotřebitelé se podílejí na jeho vytváření: píší recenze na ubytovací zařízení, ve kterých byli ubytováni, navrhuje nové aktivity, spojují se s dalšími turisty a vytváří nové zkušenosti atd. Vše výše zmíněné ovlivňuje rozhodnutí ostatních cestujících, tudíž výrazně mění jejich spotřební zvyky. Na druhou stranu, z pohledu technologií, nové přístroje (jako tablety, smartphony, atd.), technologie (mapy, geotagging, atd.) a připojení (Wi-Fi, 3G sítě, atd.) usnadňují takové chování před, během a po samotném spotřebním procesu [8].

Využití technologií je ovlivněno i změnou životního stylu – technologie nám slouží jako známka módního, či společenského statutu, umožňují nám propojit činnosti pracovní i volnočasové, umožňují nám měnit způsoby komunikace a sdílení zážitků. Toto prolínání velmi silně ovlivňuje i samotný nákupní proces ve všech jeho fázích. Mobilní technologie nám navíc umožňují zásadně měnit i čas potřebný pro vlastní rozhodnutí a víceméně prolínat jeho jednotlivé fáze (obrázek č. 1). Tomu nasvědčují i závěry řady výzkumů, které např. poukazují na skutečnost, že vysoká část rezervací ubytovacích služeb, která byla realizována přes mobilní zařízení, byla učiněna v ten samý den. Stejně tak lze hovořit o tom, že v průběhu realizace služeb již velmi často dochází ke sdílení zážitků a informací např. v podobě fotografií, videí a recenzí na sociálních sítích. Na druhou stranu může mít tento aspekt i negativní konsekvence, kdy negativní sdělení na sociálních sítích ještě v době pobytu může přinést i negativní reakci poskytovatele služby.

Obrázek č. 1: Vliv technologií na nákupní proces v cestovním ruchu

Zdroj: vlastní zpracování

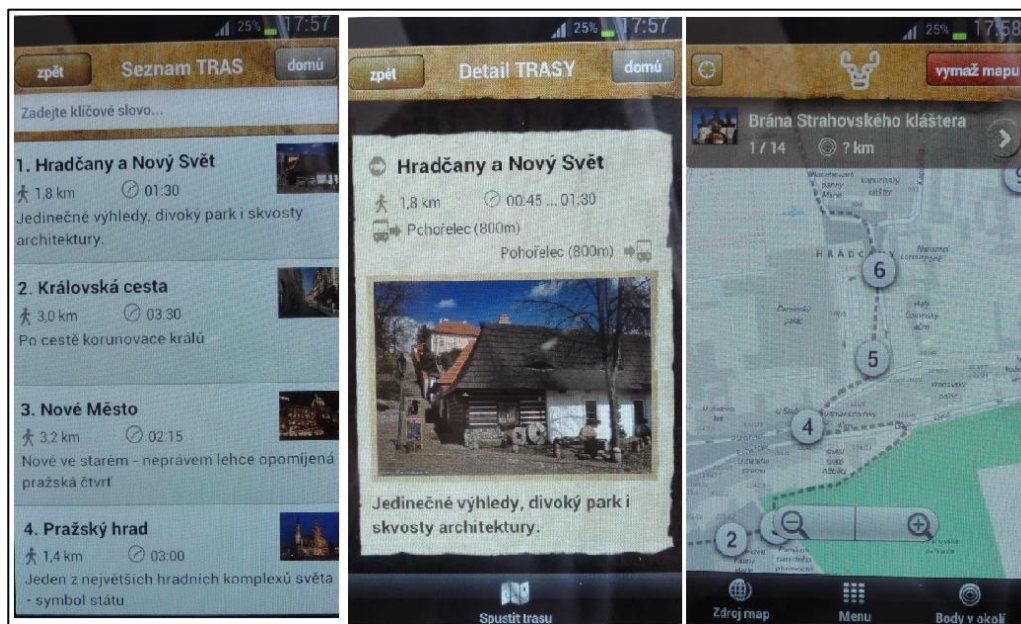
Z pohledu technologického vstupují mobilní technologie na trh ve dvou liniích – první jsou webové stránky přizpůsobené mobilním zařízením tak, aby byly optimalizovány nejen po stránce zobrazení obsahu, ale upraveny i jejich ovládání. Jejich výhodou je univerzálnost

napříč platformami – umožňují jeho využití na přístrojích, které mají webový prohlížeč. Druhým případem jsou potom aplikace pro mobilní zařízení. Výhoda mobilních aplikací je, kromě jiného, i v tom, že mohou být využívány i v režimu off-line. Nevýhodou je skutečnost, že je potřeba vyvíjet aplikace pro jednotlivé platformy a to s sebou přináší vyšší náklady. Navíc většina uživatelů dává přednost aplikacím zdarma. V segmentu nejoblíbenějších mobilních aplikací zauímají první aplikace pro cestování sedmou pozici. Podle Tripadvisoru 60% uživatelů chytrých telefonů si stáhlo tyto aplikace pro cestování a 45 % plánuje využít těchto aplikací pro plánování svých cest [6].

Určité změny, v důsledku rozvoje mobilních komunikací, také můžeme zaznamenat v oblasti geolokalizačních aplikací, které jsou využívány nejen ze strany spotřebitelů, ale nachází široké uplatnění i v rámci destinačních společností, ať již pro propagaci destinace, v rámci elektronických průvodců (obrázek č. 2) či v rámci mapování pohybu návštěvníků destinace. Původní „klasické“ využití satelitní navigace v automobilové dopravě, pěší turistice, či cykloturistice se posunulo nejen k in-door navigaci (navigaci uvnitř budov), ale vytváří dnes celou řadu nových možností, které vznikají v důsledku již zmíněného prolínání jednotlivých technologií.

Přestože v současné době využití navigací (respektive navigačních aplikací) v mobilních zařízeních patří k nejčastěji využívaným mezi uživateli v oblasti cestovního ruchu, nejedná se zde o jediný příklad použití geolokalizačních služeb v tomto sektoru.

Obrázek č. 2: Příklad mobilní aplikace průvodce Prahou

Zdroj: vlastní zpracování

Celkově se můžeme v dnešní době setkat s následujícími příklady využití:

Geotagging – jde o přidávání geografických metadat k různým médiím jako jsou např. webové stránky nebo fotografie. Geotagging tak umožňuje uživatelům vytvářet, sdílet a objevovat další informace. Využívá se zde i dalších technologií jako např. NFC (Near field communication), či QR kódů (viz. dále v textu).

Geo - social networking. Geosociálních sítí existuje v dnešní době celá řada, ovšem těch, které mají celosvětový rozsah a sdružují větší počet uživatelů, je ve skutečnosti pouze několik. Mezi ty nejvýznamnější v současnosti patří např. – Foursquare, Google+ Local/Latitude, [Facebook Local Search](#). Geosociální sítě nabízejí především nové možnosti propagace společnostem, které tak mohou o sobě dát vědět populární formou a navíc interaktivně zapojit uživatele těchto sítí. Mezi další směr můžeme zařadit i *Geo-awareness*, které nachází uplatnění především v oblasti marketingových aktivit.

Výrazný potenciál, především z pohledu budoucího vývoje, představuje v mobilním světě rozšířená realita. Ta poskytuje v reálném čase pohled na realitu rozšířenou o relevantní obsah a služby a zvyšuje tak tím uživatelský komfort. Jedny z prvních příkladů využití nalezneme např. i v oblasti navigačních systémů, kdy některé společnosti experimentovaly s jejich nasazením do navigací, kde nahrazovala animaci mapových podkladů a místo toho zobrazovaly reálný pohled na dění před automobilem, doplněné o navigační informace. Dnes se jejich uplatnění, díky vývoji, přesouvá do oblasti zorného pole řidiče a je součástí čelního skla automobilů. V současné době asi nejznámější příklad rozšířené reality je projekt společnosti Google – Google glass. Dalšími příklady využití nalezneme např. v aplikacích pro lyžaře, které pomáhají lyžařům získávat informace o sjezdových tratích, nebo aplikace pro mobilní průvodce - jak je patrné např. na následujícím obrázku.

Obrázek č. 3: Příklad využití rozšířené reality v aplikacích Tripadvisor pro iPhone

Zdroj: Triadvisor.com

S mobilními technologiemi je v současné době spojována řada technologií, jako např. RFID (Radio Frequency Identification), NFC, QR cody. NFC je neodmyslitelně spjaté právě s mobilními telefony a tablety, přičemž tato technologie v sobě skrývá velký potenciál především s ohledem na následující léta. Přesto, že v minulosti bylo využití RFID/NFC v cestovním ruchu poměrně omezené, v současné době využití těchto technologií nachází nová uplatnění. Všeobecným cílem použití technologií RFID/NFC v sektoru služeb je poskytování nových a vylepšených služeb, růst spokojenosti zákazníků, zvýšení podílu na trhu a dosažení vyšší ziskovosti.

Tak jak dochází k nárůstu nových zařízení, jež jsou již vybavena NFC technologií, vzrůstají možnosti jejího praktického využití. Potenciál této technologie již dříve odhadl především letecký průmysl. Konkrétních příkladů využití RFID v cestovním ruchu mnoho. Firmy v odvětví používají tuto technologii v první řadě pro řízení a sledování množství zásob, tedy hlavní využití RFID v logistickém sektoru. Ubytovací zařízení používají RFID např. k identifikaci množství alkoholu, prádla, zavazadel či ke vstupu a inteligentnímu řízení energií v objektech. Tzv. asset management patří mezi nejčastější způsoby využití RFID. Podniky si pomocí tagů označí předměty, o kterých chtějí mít přehled, případně ty, které se snadno mohou stát předmětem odcizení. Karty obsahující RFID tagy a náramky usnadnily nakupování na koupalištích a napomáhají lépe alokovat cestující v zábavních parcích a výletních lodích.

Další z velice perspektivních oblastí pro rozvoj NFC je letecký průmysl. Jednou z oblastí, kde se využívá je letiště a odbavovací proces. V souladu s všeobecným trendem úspory času se tím snižuje průměrná doba odbavení. Za předpokladu, že je na letišti nainstalováno odbavovací NFC zařízení a zákazník disponuje mobilním telefonem s NFC technologií, stačí pro úspěšný check-in pouze mobilní telefon přiložit k čtecímu zařízení.

Studie společnosti Amadeus předpokládá velké rozšíření NFC technologie na letištích mezi lety 2015-2020, kdy NFC bude používáno pro nástupy do letadel, při placení a v oblasti marketingových aktivit. S postupnou implementací NFC infrastruktury na letištích, v hotelech a u obchodníků se NFC proces stále více stává samozřejmostí a v blízké době tak významně ovlivní to, jakým způsobem spotřebitelé přistupují k výběru a nákupu služeb v oblasti cestovního ruchu. Je evidentní, že NFC technologie výrazným způsobem ovlivní efektivitu cestování. Preference tzv. self-service systémů mezi zákazníky tomuto trendu nahrává. Přesto, že v roce 2011 používalo mobilní check-in na letištích pouze 3% cestujících, tak 58% oslovených se vyslovilo v tom smyslu, že by tento systém rádo využívalo[7].

Využití NFC technologie najdeme i v oblasti destinačního marketingu. V současné době nalezneme její využití například v rámci elektronických průvodců, kde jednoduchým přiložením mobilního zařízení k tagu můžeme získat detailní informace o daném objektu. NFC tagy zde např. začínají pomalu nahrazovat, či doplňovat současně využívané QR kódy. Oproti QR kódům nabízí, kromě jiného, trochu větší odolnost proti poškození. Dalším příkladem využití NFC technologie může být tzv. social networking, který je již mezi vlastníky mobilních zařízení rozšířen. Úspěšné používání technologie NFC je nicméně podmíněno větším rozšířením mobilních zařízení s touto technologií. Podle odhadů z roku 2011 bude do roku 2015 vybaveno touto technologií 247 milionů smartfonů (oproti necelým 4 milionům v roce 2011) [7].

ZÁVĚR

Rozšířené používání internetu a mobilních technologií v současné době představují obrovský potenciál, který může zásadně ovlivnit náš zažitý přístup k službám cestovního ruchu. Navíc je zřejmé, že v dnešní době jde o dvě spojené nádoby, které se navzájem silně ovlivňují a ve své podstatě generují další rozvoj. Při pohledu na rozvoj trhu obou odvětví je patrné, že trendy jejich současného, ale i budoucího vývoje jsou velmi podobné – ať již z pohledu evropských etablovaných zemí jako je Francie, Německo, Velká Británie, či Itálie, nebo

z pohledu rozvíjejících se trhů (Čína, Rusko a ostatní země BRIC). Navíc mobilní technologie dnes dávají lidem jistotu, že vše mohou dělat v reálném čase a v jakoukoliv dobu. Zároveň mobilní technologie nabízí větší možnosti a flexibilitu především ve využití služeb na poslední chvíli, ale nabízí i velký potenciál z pohledu cestovního managementu v rámci vlastního průběhu cesty. Mobilní technologie tak přináší prohloubení a širší možnosti dalšího rozvoje eTourismu.

Tento příspěvek vznikl v rámci projektu *Současné trendy v e-Tourismu a jejich dopad na spotřební chování* (IGS206022 VŠE Praha, Fakulta mezinárodních vztahů).

SEZNAM LITERATURY

- [1] BULHARIS, D.; O'CONNOR, P. Information Communication Technology Revolutionizing Tourism. Tourism Recreation Research. 2005
- [2] BULHARIS, D.; eTourism, Information technology for strategic tourism management, Prentice Hall, 2003
- [3] Europe Online Travel Report 2012 yStats.com" [online]. [cit. 201-08-18]. Dostupné z: http://www.ystats.com/uploads/report_abstracts/928.pdf
- [4] European Consumer Travel Report Third Edition, ProCusWright
- [5] Global mobile statistics 2013[online]. [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://mobithinking.com/mobile-marketing-tools/latest-mobile-stats/e>
- [6] Mickaiel, I. Mobile the new black for travel. ZDNet. 2011 [online]. [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.zdnet.com.au/mobile-the-new-black-for-travel-339321469.htm>
- [7] ROSE, Norm. Navigating the Airport of Tomorrow. Amadeus, Travel Tech. 2011[online]. [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.amadeus.com/airport/docs/amadeus-navigating-the-airport-of-tomorrow-2011-en.pdf>
- [8] SIGALA, Marianna, Evangelos CHRISTOU a Ulrike GRETZEL. Social media in travel, tourism and hospitality: theory, practice and cases. Ashgate Pub., c2012, xxii, 316 p. ISBN 978-140-9420-927
- [9] Zelenka, J., Pásková, M. – Výkladový slovník cestovního ruchu, druhé vydání, 2012 ISBN: 978-80-7201-880-2, Linde Praha

Ing. Martin Vaško

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta mezinárodních vztahů
katedra cestovního ruchu
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
E-mail: vasko@vse.cz

VYBRANÉ NETRADIČNÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY V RÁMCI ANIMACÍ V CESTOVNÍM RUCHU

SOME SELECTED NON-TRADITIONAL SPORT ACTIVITIES WITHIN ANIMATION PROGRAMS IN TOURISM

Bohumír Machovec

Abstrakt

Cílem textu je v jeho první části vnést do oblasti tvorby animačních programů určitý, obecně sice známý, avšak v praktických realizacích často zapomínaný pohled, který vnímá proces animace nejen jako konkrétní způsob vyplnění volného času. Tím je míněno oduševnění či dokonce zduchovnění prostoru, v němž se animátor i účastníci animačního procesu pohybují. K tomuto cíli je možno směřovat i vhodnou volbou použité formy animačních aktivit. Netradiční sportovní aktivity mají v sobě určitý potenciál, který může být využit nejen mechanicky coby zabavení klientů a zpříjemnění jejich disponibilního času, ale také může být rozvíjen do podoby hlubšího přesahu. Implicitně zde mohou být přítomny mnohé prvky sekularizovaně spirituálního vnímání, především uvědomění si a ocenění druhého, schopnost vcítit se do pocitů druhých, altruismus, smysl pro spolupráci apod. Právě prostředí netradičních sportovních aktivit totiž velmi často maže rozdíly v dříve nabyté zkušenosti a dovednosti a umožňuje tvořivou spolupráci a poněkud jiný vývoj skupinové dynamiky než je tomu u tradičních aktivit obecně. V druhé části textu jsou uvedeny dvě netradiční sportovní aktivity – ringo a korfbal. Po jejich základní charakteristice je věnována určitá pozornost konkrétním doporučením a praktickým radám, jak tyto činnosti v rámci animací v cestovním ruchu organizovat.

Klíčová slova

volný čas, oduševnění, ringo, korfbal.

Abstract

The aim of the paper is primarily to remind within the process of creating animation programs well-known but in practice often forgotten viewpoint which perceive the animation process not just as a concrete way how to fulfil the leisure time. That means a real animation and perhaps even spiritualization of the space where the animator and the other participants of the animation process work. This goal can be also reached by the proper choice of the animation activity form. Some non-traditional activities contain a potential capacity which can be used not just in a mechanical way in order to enjoy and please the clients but it could be developed to a deeper possibility of transcendence. Here some elements of secularized spiritual perception may be present, especially awareness and appreciation of the other, ability to embody in others' feelings, altruism, sense for cooperation etc. It is true

that the settings of non-traditional activities very often eliminates differences in the preceding experience and skills and enables creative collaboration and different development of the group dynamics than it is usual in the cases of some traditional activities. In the second part of the paper two non-traditional activities – ringo and korfball – are introduced. After the basic characteristics of them the attention is paid on some concrete and practical recommendations how to organize these activities within the animation programs in tourism.

Key words

a leisure time, animation, ringo, korfball

ÚVOD

Animace v cestovním ruchu jsou v posledních letech velmi často zmiňovaným tématem na mnoha různých platformách. Setkáváme se s nimi při výuce předmětů zařazených do portfolia oborů zabývajících se cestovním ruchem, v teoretických studiích, především se však v hlavním proudu jedná o praktickou oblast činnosti, na niž se cestovní ruch orientuje ve snaze nabídnout klientům péči, která uspokojuje jejich potřeby ve volném čase [4; 12]. Na nutnost „smysluplného a aktivního využívání volného času“ v kontrastu s „bezcílností, nudou a nedostatkem smyslu a účelu“ v souvislosti s cestovním ruchem důrazně upozorňuje Štyrský [16]. V souvislosti s animacemi v cestovním ruchu se občas hovoří o „oživení volného času“ [6, s. 10]. Na základě původního významu slova animace může být řeč také o „oduševnění“, jak uvádí například Fišerová [5, s. 5]. K tomuto termínu však autorka přikládá coby synonyma i slovesa „povzbuzovat a bavit“ (tamtéž).

Následující krátká odbočka od tématu animace je vedena snahou upozornit na určitou insuficienci uchopení animačních aktivit jako pouhé zábavy. Takový dominantní motiv turismu chápe Cohen ve své klasifikaci pěti modů turistiky jako *diversionary* – tedy rozptylující a zabavující [2]. V návaznosti na Cohenovy módy turismu vytyčil Jirásek pět aspektů určujících chování modelových typů turisty a poutníka, v nichž zdůrazňuje rozdíl mezi krátkodobým těkavým zaměřením na zabavení se a vyplnění volného času a mezi hlubším prožitkem okamžiku [9]. Na analýzu Jiráskových aspektů navazuje Hurych [8], který pevněji spojuje preference turisty s volbou forem užitých pro cestování a zdůrazňuje, že autenticita cestování má často určitou vazbu na fyzicky náročnější formy pohybu (v relaci turismus-turistika). Bednář v této souvislosti zdůrazňuje zejména význam chůze [1].

Právě převaha rozptylujícího modu turismu může nalézt své uplatnění v procesu animací, je-li jejich dominantním motivem pouze vyplnit volný čas klientů v daných podmínkách. Hurych [7, s. 22] v této souvislosti hovoří o „kvantitativně založeném turismu“ a také o „konzumerismu“. Nebezpečí takto povrchního přístupu k procesu animace je při jeho prakticky založené podobě poměrně vysoké. Proto je třeba zdůraznit teoretická východiska, jež vrátí proces animace od pouhé realizace konkrétních programů k jeho původním kořenům.

Teoreticky založenou studii o původu, významu a realizaci procesu animace, byť v obecnější poloze než v konkrétním zaměření na cestovní ruch přináší Kaplánek, který říká: „Animovat tedy znamená oduševňovat, tzn. dávat duši, přičemž slovo ‚duše‘ se zde chápe (...) jako ekvivalent slova ‚život‘. Proto můžeme slovo ‚animace‘ překládat jako ‚oživení‘ nebo

„probouzení nadšení“ ale také jako „naplnění životem“ nebo „duchem“ [9, s. 5]. Právě naplnění duchem může vést až ke spirituálnímu rozměru chápání smyslu animace. Není zde nutno pojímat různé polohy v nich „spiritus“ coby duch či též dech v rozmanitých výkladech (religiózní, filosofický, esoterický...) vystupuje. Jde tu hlavně o zohlednění základního principu, který by neměl být při vytváření animačního programu a zejména pak při jeho realizaci zapomenut. Kaplánek to formuluje poměrně srozumitelně tak, že jedná o „...oživení v hlubším slova smyslu: objevení a uvolnění těch projevů člověka, které svědčí o jeho vitalitě, ale také o jeho kreativitě a o vůli sledovat určité cíle a hodnoty“ [9, s. 6].

ANIMAČNÍ (ODUŠEVŇUJÍCÍ) POTENCIÁL NETRADIČNÍCH SPORTOVNÍCH AKTIVIT

Budeme-li zde chtít v duchu předchozích myšlenek podchytit i duchovní rozměr animací jako takových, pak nám může teoretický konstrukt představovat trojdílná definice nenáboženské spirituality, tak jak ji ve své studii představili Robinson & Parry. Jedná se o „uvědomění si a ocenění druhého (včetně sebe sama, dalších osob, skupiny, okolního prostředí a v určitých případech také božství), o schopnost empatie, tedy schopnost vcítit se do pocitů druhých a na základě toho jednat (což obsahuje uvedení spirituality do praxe, ztělesnění spirituality a tím rozvíjení vztahu s ostatními) a o rozvoj podstatných prvků smyslu života založených na všech aspektech uvědomění si ostatních, jejich ocenění, vcítění se do nich a s nimi související jednání“ [14, s. 34].

Animační programy dávají velký prostor pro uplatnění tohoto vnímání, pokud je neaplikujeme mechanicky a nesoustředíme se pouze na technickou realizaci aktivity. V této souvislosti je třeba zdůraznit právě přínos netradičních aktivit, které mají potenciál rozvoj uvedených spirituálních elementů podporovat.

Zatímco budeme-li s klienty hrát například volejbal či fotbal, jsou jejich role do značné míry dány různou úrovní jejich předchozích zkušeností a jsou určovány mírou jejich dovedností. Samozřejmě, že i v těchto případech lze vést animační programy zábavným směrem či se pokusit obohatit je o další momenty, jako např. vstup do modelových rolí hráčů, budování prvků fair-play, práce se skupinovou solidaritou apod.

V případě netradičních sportovních aktivit však získává animátor velkou výhodu v tom, že začíná víceméně „na zelené louce“. Pro klienty (nebo alespoň pro většinu z nich) jsou činnosti nové, je třeba se s nimi seznámit od samého začátku a právě tento moment může posílit výše uvedené atributy (uvědomění si a ocenění druhého, empatii, altruismus atd.). Pro samotného animátora je situace z pedagogického pohledu velice příznivá.

Jedná se zde o rozdíl, který patrně již někdy pocítil každý učitel. Pokud dostane učitel příležitost být u zrodu vztahů ve skupině, tedy pokud pracuje s žáky či studenty, kteří se navzájem neznají a teprve se poznávají, je jeho role diametrálně odlišná od té, kterou musí plnit v okamžiku, kdy například přebírá výuku po nějakém kolegovi. Zatímco studenti se navzájem znají, on představuje novou „neznámou“, přichází zvenčí do kolektivu s již utvořenými vztahy a hierarchickými vazbami.

V tomto má animátor snazší situaci, protože pracuje většinou se skupinami, u nichž se vztahy

většinou teprve zakládají a jeho „vetřelecká“ pozice není tedy nikdy tak patrná, jako v případě učitele v dlouhodobějším procesu. V určité analogii na tento vztah však funguje velice podobně, i pokud se týká realizace činností. Ten, kdo provozovanou činnost ovládá lépe než ostatní, stává se většinou jakýmsi přirozeným vůdcem a následná hierarchie vztahů (viděno krátkodobě v rámci daného programu) je tím do značné míry determinována.

Má-li animátor také určitý, je zde možno říci výchovný záměr, je pro něj výrazně snazší, pokud pravidla hry řídí on a pokud všichni účastníci začínají pokud možno na podobné úrovni.

Dalším důležitým aspektem netradičních sportovních aktivit s ohledem na možné potřeby animačních programů je mnohem silnější možnost spojení s příběhem (případně i jistým mýtem či kultem), což umožňuje budování určité hladiny tajemna (případně až mystična) a nabízí zcela jiný než pouze výkonově-soutěžní či zábavný moment absolvování dané aktivity.

Těchto atributů využívá například zážitková pedagogika, a pokud bychom chtěli najít nějaký velmi typický příklad takového přístupu, tak jej nalézáme například v díle Jaroslava Foglara. Uvedeme-li jeho knihu Tajemná Řásnovka, tak se zde celý děj příběhu odehrává okolo tajemné hry Fan-tan, o níž Foglar prozrazuje pouze málo, o to více pozornosti však věnuje příběhu, který opřádá tuto deskovou hru novými a novými tajemstvími, až nakonec vytváří jakýsi kultovní artefakt [3]. Podobně si Foglar počínal třeba s hlavolamem „ježek v kleci“ ve své „stínadelské“ trilogii.

Tento narativní moment je velice důležitým atributem, který může být potenciálně velmi přínosný pro cestovní ruch jako takový. Spolu s fenoménem „genius loci“ umožňuje propojit proces cestování s místy a artefakty, které nejsou zajímavá pouze historicky či kulturně, ale například také v literárním odkazu. Určitá míra tajemství a nejistého očekávání může tak být i jednou z cest, jak podpořit „oduševnění“ animačních programů, které představuje jejich původní východisko.

SPORTOVNÍ ANIMACE V CESTOVNÍM RUCHU

Význam animace se v ČR začíná zvyšovat v důsledku potřeby rozšíření základních služeb, kterými jsou doprava, ubytování a strava, o další doplňkové služby již v průběhu 20. století. Právě doplňkové služby mohou hrát významnou roli při rozhodování klientů a výběru konečného produktu ze široké nabídky konkurence. Animace je chápána jako obsahové využití volného času v průběhu dovolené, oživuje pobyt o další aktivity, jako jsou výlety, společenské večírky nebo například sportovní a pohybové aktivity. Jejím cílem poskytnutí klientům co nejkomplexnější zážitek v rámci dovolené.

Na základě dominantní aktivity lze animace dělit dle Pauserové [13] na:

- pohybové a sportovní činnosti
- společenské a zábavní činnosti
- tvořivé činnosti
- vzdělávací, poznávací a objevná činnost
- dobrodružné činnosti
- meditativní činnosti
- činnosti pro děti a mládež

Obsahem sportovní animace jsou právě pohybové a sportovní činnosti, které mají svá specifika a patří neodmyslitelně do všestranného základu, který by měl každý animátor být schopen ve své praxi využít a uplatnit. Také z pohledu klienta by měla pohybová aktivita být vítaným zpestřením nejenom aktivní dovolené.

Každá vhodně použitá pohybová nebo sportovní aktivita má výborné předpoklady splňovat následující aspekty:

- radost z pohybu (tělesný zážitek)
- radost ze hry (duševní zážitek)
- kontakt s lidmi (společenský zážitek)

NETRADIČNÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY

Za netradiční sportovní aktivity lze považovat takové aktivity, které nejsou populaci příliš známé a dostupné. Nemusí se jednat pouze o náročné adrenalinové aktivity jako například potápění, horolezení, jízda na vodních skútrech nebo na čtyřkolkách. Mezi tyto aktivity lze zařadit i sporty, které vychází ze základních a všeobecně známých sportů a pohybových aktivit. Mohou být běžně využívány jako průpravné nebo odpočinkové hry jiných tradičních sportů. Může se jednat o sporty a aktivity lokálně známé pouze v některých zemích světa. Právě takové aktivity mohou být pro klienty CR zajímavé a lákavé.

RINGO

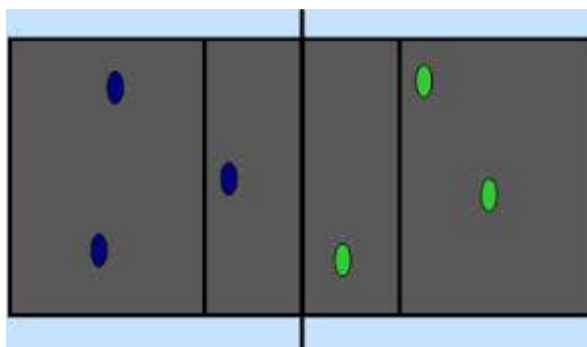
Hra Ringo je nenáročná na pravidla, prostor a pomůcky. Především nevyžaduje speciální schopnosti a dovednosti hráčů, a proto je možné se do hry zapojit ihned po krátké instruktáži. Hra je rychlá a plná zvrátů. Může tak být atraktivní nejen pro hráče, ale i pro diváky. Ringo a jeho dnešní podoba má svůj původ v 70. letech 20. století, kdy byla popsána v sousedním Polsku jako součást šermířské tréninkové přípravy. Jistá spojitost prostřednictvím potřeby výpadů především v průběhu chytání kroužků je více než patrná [15].

Zda byla 60. léta skutečným počátkem této hry, se můžeme pouze dohadovat. Existují písemné zmínky o praktikování podobné hry již ve 40. letech na území tehdejšího Československa nebo informace o podobné hře praktikované na zaoceánských parnících. Ukázka tohoto sportu byla demonstrována v roce 1968 na letních olympijských hrách v Mexiku Polákem Włodzimierzem Strzyewskim. Odezva mezi diváky i samotnými účastníky byla velice pozitivní, přesto se ringo nikdy nestalo součástí hlavního olympijského programu. V Mexiku ale vznikl dnešní název tohoto sportu – Ringo (kroužek, kruh). Současně se dále zvyšovala popularita Ringa a konkrétně v Polsku se hra dostala až do vyučovacích osnov základních škol. V roce 1993 byla založena mezinárodní federace ringa. V ČR funguje několik oddílů sdružených pod Českým klubem ringa. Hra je rozšířená do většiny výchovně vzdělávacích zařízení, kde se často hraje podle upravených pravidel.

Pravidla jsou jednoduchá a prostorové podmínky pro tuto hru většinou snadno dostupné. Také dispozice hráčů potřebné pro zapojení se do hry většinu zájemců nelimitují. Hra rozvíjí

například rychlost reakce, postřeh, odhad, přesnost, obratnost, rychlost a jednoznačnost komunikace v týmu. Hra je podobná přehazované s tím rozdílem, že se hraje jedním nebo dvěma kroužky. Jedním, v případě, že hrajeme tzv. singly, tedy jeden na jednoho. V případě většího počtu hráčů se hraje dvěma kroužky současně. Nejnáročnější, ale současně nejatraktivnější je hra dvojčlenných nebo tříčlenných týmů, která mohou být smíšená. Pochopitelně může hrát i více hráčů současně. V takovém případě již hra ztrácí na intenzitě a fyzické náročnosti, ale přesto může plnit alespoň nezanedbatelný sociální aspekt.

Obrázek 1: Ideální rozmístění hráčů na hřišti

Zdroj: <http://www.ringo.cz>

Ringo se hraje přes síť umístěnou ve výšce 243 cm v ideálním případě na hřišti volejbalových rozměrů, tedy 9 x 18 m. Výšku sítě a rozměry hřiště lze aktuálně upravit a přizpůsobit počtu, věku a úrovni hráčů. Pro děti do 12 let se snižuje výška sítě na 224 cm a hřiště se zmenšuje až na rozměr 6 x 12 m. V případě, že disponujeme přenosnou sítí s jednoduchými stojany, poslouží ke hře libovolná rovná zatravněná nebo písčitá plocha. Hraje se gumovými kroužky o hmotnosti cca 165 g s vnějším průměrem 170 mm. Šířka kroužku je cca 28 mm. Kroužky musí být různých nejlépe kontrastních barev tak, aby byly pro hráče, rozhodčí a diváky snadno rozpoznatelné. Hra začíná současným odhodem kroužků podávajících (vždy jednoho z obou družstev) z místa za základní čarou. Kroužek nesmí tečovat síť. Hráči na podání se mění po třech rozechrách. Hraje se do 15 bodů (nejtěsněji 15:14), které se počítají za každý správně umístěný hod do pole soupeře, přičemž bod se přičítá až v okamžiku, kdy dopadne kroužek na zem, rozehra pokračuje do spadnutí druhého kroužku. Z jedné rozehry může družstvo získat dva body, jeden za každý kroužek, případně si obě družstva rozdělí po jednom bodu. S kroužkem v ruce se nesmí chodit, ani jej přihrávat spoluhráči.

Nejspornější je pravidlo správné techniky chytání a házení kroužku. Chytit kroužek lze v jakékoliv pozici ve hřišti i mimo něj, ve výskoku nebo v kontaktu se zemí. Vždy ale pouze jednou rukou. Tou samou rukou musí být kroužek opět odhozen a to tak, aby napodoboval let disku. Tedy aby plachtil a nepřetácel se kolem podélné osy. Zároveň se nesmí kroužek v letu dostat do pozice kolmo k zemi, tzv. sekera. Při odhodu se hráč musí dotýkat alespoň jednou končetinou země, aby nedocházelo k situacím, kdy je kroužek doslova smečován k zemi. V případě porušení uvedených pravidel družstvo ztrácí bod. Pravidla hry je třeba předem vysvětlit, aby byla všem srozumitelná a případně je upravit tak, aby odpovídala aktuálním podmínkám.

KORFBAL

Korfbal patří mezi méně známé kolektivní hry a je jedinou oficiální smíšenou míčovou hrou, kde spolu na hřišti potkávají hráči obou pohlaví. Tomuto faktu jsou přizpůsobena pravidla tak, aby nedocházelo k nevýhodám plynoucím právě z rozdílných dispozic mužů a žen. Jeho historie se začíná psát již na počátku 20. století. V této době v Nizozemí byla zavedena školní výuka společná pro chlapce i dívky. V tělesné výchově bylo třeba řešit problém možnosti rovnocenného zapojení všech dětí do společných hodin, kde vzhledem k rozdílným fyzickým dispozicím byl tento problém nejviditelnější. Amsterodamský Nico Broekhuijsen přivezl ze Švédska zcela novou hru zvanou ringböll, která byla založena právě na soutěži dvou družstev, které vstřelí více košů do ze všech stran nechráněné obroučky. Po úpravě pravidel vznikl nový sport splňující potřebné požadavky korfbal [11].

Obrázek 2: Utkání v korfbalu – Amsterdam, 1928

Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/Korfbal>

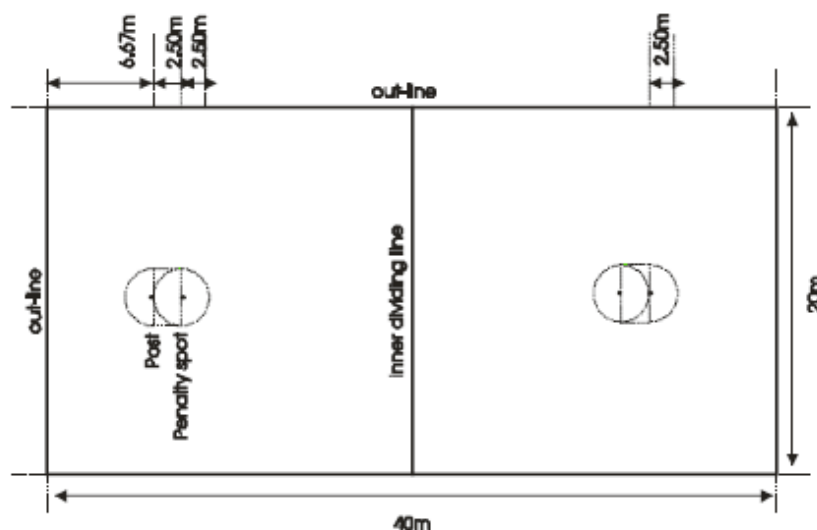
V roce 1920 byl tento sport oficiálně představen veřejnosti na olympijských hrách v Antverpách a o čtyři roky později také na OH v Amsterdamu. Mezinárodní korfbalová federace (IKF) byla založena v roce 1933. Největší rozmach byl ve 30. letech 20. století zaznamenán v Belgii a Nizozemí. Tyto dvě země si svoji dominantnost uchovali až dodnes a na všech turnajích se většinou dělí o nejvyšší příčky. Do dalších zemí světa se korfbal rozšířil až v průběhu druhé poloviny 20. století. Od roku 1978 se pravidelně každé čtyři roky koná světový šampionát. Stejně tak je korfbal nedílnou součástí sportovních disciplín Světových her.

Do tehdejšího Československa pronikl korfbal v roce 1987 ze sousedního Polska, kdy nám byl funkcionáři IKF zapůjčen materiál potřebný ke hře a vlastní propagaci. Postupně si korfbal na našem území našel své místo. V roce 1991 byl založen Český korfbalový svaz. V současnosti

má korfbalová základna v jednotlivých oddílech v ČR na 2000 členů. Úspěchy na mezinárodní scéně (bronz - MS 2003, Světové hry 2005, ME 2000 a 2006) jsou důkazem, že si tento netradiční sport postupně nachází své příznivce.

Korfbal se hraje na hřišti o rozměrech 40 x 20 m, které je rozděleno na dvě poloviny – zóny. V každé zóně je ve vzdálenosti 1/3 zóny od zadní čáry umístěn koš nechráněný odrazovou deskou tak, aby se na něj mohlo útočit ze všech stran. Koš o vnitřním průměru cca 40 cm je ve výšce 3,5 m na hrací plochu. Oficiálně se hraje s míčem velikosti míče fotbalového, míč na korfbal je o něco těžší. Čas hry bývá 2 x 30 minut čistého času. Uvedené parametry lze přiměřeně aktuálním materiálním a prostorovým podmínkám upravit. Také hrací dobu lze zkrátit, aby odpovídala věku a fyzickým dispozicím hráčů.

Obrázek 3: Parametry hřiště na korfbal

Zdroj: <http://www.korfbal.cz/>

Proti sobě hrají dvě osmičlenná smíšená družstva rozdělená do čtveřic, vždy dvě ženy a dva muži. Každá čtveřice se v danou dobu pohybuje pouze v jedné zóně a zaujímá tak pouze útočnou nebo obrannou roli. Role a zóny se pravidelně střídají po dvou dosažených bodech nezávisle na tom, které družstvo skórovalo (2:0, 1:1, 0:2). Vítězem se pochopitelně stává družstvo, které vstřelí více košů, tedy získá více bodů. V případě rovnosti bodů se hra prodlužuje nebo následují penalty. Koše je dosaženo, když míč projde obroučkou shora dolů.

Bod nemůže být přiznán, je-li:

- míč prohozen košem nejprve zdola nahoru a teprve následně propadne zpět
- koše dosaženo hráčem z obranné zóny
- porušeno pravidlo o bráněné střelbě (viz. dále)

Jak je výše uvedeno, korfbal hrají smíšená družstva. Z toho plynou další pravidla. Při hře je zakázáno bránit hráče opačného pohlaví, navíc není povolen jakýkoliv fyzický kontakt se soupeřem. Dále je zakázáno s míčem běhat, dotýkat se míče nohama, či do něj kopat nebo tlouci pěstí. Hráči se nesmí pohybovat mimo aktuálně přidělenou zónu [11].

Pravidlem specifickým pro tento sport je tzv. bráněná střelba. Jedná se o situaci, kdy mezi košem a střílejícím hráčem aktivně brání obránce. Za aktivně bránícího obránce je považován soupeř stejného pohlaví stojící čelem ke střelci nejdále na vzdálenost natažených paží a aktivně se snažící blokovat střelbu. Tedy obránce musí být na svém místě včas, v rámci pravidel brání ve střelbě a nutí útočníka k přihrávce spoluhráči. Jestliže v této chvíli útočník přesto vystřelí na koš, automaticky ztrácí jeho družstvo míč. Toto pravidlo podporuje spolupráci a kombinaci útočícího družstva a naopak zabraňuje snahám o individuální hru jednotlivců.

ZÁVĚR

Animační programy jsou nedílnou součástí komplexní nabídky produktů cestovních kanceláří. V dnešní obrovské konkurenci na trhu zájezdů do všech koutů světa je velice těžké si udržet nebo získat novou klientelu. Žádná příležitost vyniknout, překvapit a tím přilákat zákazníka nesmí zůstat nevyužita. Proto si dnes žádná organizace pohybující se na tomto trhu nedovolí opomenout právě oblast animačních programů, jelikož si je vědoma, že právě zde se nachází potenciál, který často rozhoduje o úspěchu a neúspěchu prodeje vlastního produktu. V dnešní uspěchané době není příliš prostoru pro pravidelnou pohybovou aktivitu během kolotoče každodenního života. Také proto mnoho klientů pozitivně reaguje na možnost tuto pohybovou abstinenci nahradit v průběhu dovolené. Zájem klientů nemusí být pouze klasické pohybové aktivity. Netradiční sportovní hry mohou oslovit právě tím, že nejsou příliš známé, tak jako je tomu u ringa a korfbalu. Výhodou všeobecně známých aktivit se může zdát jednodušší práce s vysvětlováním pravidel. Po rozdělení družstev se může přejít rovnou k vlastní hře. Na druhé straně neznámé aktivity, které naopak potřebují hlubší vysvětlení pravidel nebo dokonce nácvik činností potřebných při hře, daleko více podporují sociální kontakt a spolupráci jednotlivých účastníků. Emoce spojené s vítězstvím nebo prohrou mohou být v konečném důsledku přehlušeny dobrým pocitem z nově naučeného, pochopeného a zvládnutého a z nově získaných vztahů a kamarádství.

SEZNAM LITERATURY

- [1] BEDNÁŘ, M. Homo viator a příprava na cestu. *Gymnasion*, 2009, 11, 15–22. ISSN 1214-603X.
- [2] COHEN, E. A phenomenology of tourist experiences. *Sociology*, 1979, 13, 179-201. ISSN 0038-0385.
- [3] FOGAR, J. Tajemná Řásnovka. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-021-8.
- [4] FIŠEROVÁ, V. *Volný čas a jeho animace v cestovním ruchu*. 1. vydání Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o., 2008. 92 s. ISBN 978-80-86578-87-3.
- [5] FIŠEROVÁ, V. Inovační přístupy při tvorbě nových profesních profilů v cestovním ruchu se zaměřením na animaci. *Studia Turistica*, 2011, 2 (3), 4–8. ISSN 1804-252.
- [6] HREHOVÁ D. aktuálnosť a dôležitosť animácie v službách cestovného ruchu. *Studia Turistica*, 2011, 2 (3), 9–29. ISSN 1804-252.
- [7] HURYCH, E. Spiritualita poutnictví jako fenomén cestovního ruchu. *Studia Turistica*, 2012, 3 (2), 20–33. ISSN 1804-252.

- [8] HURYCH, E. et al. *Spiritualita pohybových aktivit*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6207-8.
- [9] JIRÁSEK, I. (2007). Konstitutivní prvky chování u turisty a poutníka. In Kosiewicz, J. (Ed.) *Spoleczne i kulturowe wartosci sportu* (pp. 214–222). Warszawa: Akademia wyhowania fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, 2007.
- [10] KAPLÁNEK, M. *Animace. Studijní text k předmětu Animace jako výchovná metoda*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, teologická fakulta, 2012. Dostupné na <http://www.tf.jcu.cz/getfile/442d40f810eccab6>.
- [11] MIŠUREC, R., FUXOVÁ, I., *Korfbal*, Praha Sportpropag, 1990.
- [12] ORIEŠKA, J. *Technika služeb cestovního ruchu*. 1. vydání Praha: Idea Servis, 1999. 244 s. ISBN 80-85970-27-9.
- [13] PAUSEROVÁ, Z. *Služby volného času a animace v ČR*. Metodický portál RVP, 2013. ISSN 1802-4785. Dostupné na: [//www.rvp.cz](http://www.rvp.cz).
- [14] ROBINSON, S., J. Spirituality: a working definition. In J. Parry et al. *Sport and Spirituality: An introduction* (pp. 22–37). London, UK: Routledge, 2007.
- [15] ŠEBRLE, Z. *Známé i méně známé pohybové a sportovní hry*. České Budějovice: Pedagogické centrum, 2004. ISBN 80-7019-014-0.
- [16] ŠTYRSKÝ, J. Zamyšlení nad možnostmi propojení moderního cestovního ruchu a sportovně rekreačních aktivit v bakalářském studiu cestovního ruchu. *Studia Turistica*, 2010, 1 (1), 17–20. ISSN 1804-252.

Mgr. Bohumír Machovec, Ph.D.
katedra sportů, Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16, 58601 Jihlava Česká republika
E- mail: machovec@vspj.cz

Chile – nejvzdálenější americká země

Chile - the Most Distant American Country

Petr Chalupa,
Dana Hübelová

Abstract

Cultural, linguistic, and religious unity of Latin America has been created by colonization. As a natural impact of colonization by Europeans from the Iberian Peninsula, the inhabitants speak Spanish (except Brazil) and the vast majority of the population of Central and South America are Roman Catholics. However, each of the thirteen South American countries is somewhat interesting and special.

The democratization and the effort to individually exploit the natural wealth is currently more than evident in some Latin American countries. With an exception of Cuba which has featured a very specific route of its economic and political development since the half of last century and especially after the collapse of the Soviet bloc, the efforts for economic and political independence from the USA are strongest in Venezuela and Bolivia. However China has been increasingly penetrating these countries economically. In contrast to the European Union, China does not address any political questions and focuses solely on import, export, and investments.

Chile has been sometimes referred to as "Switzerland of South America with its specific natural conditions, historical and political developments. The country belongs to the most interesting countries not only in Latin America but on the entire planet. However, when it comes to tourism, the country is quite marginalized by the most of Central Europeans including inhabitants of our country. The aim of this work is to provide a comprehensive basic information and to motivate to visit.

Key words:

Chile, Salvador Allende, Augusto Pinochet Ugarte, Chilean National Parks

ÚVOD

Již zběžný pohled do školního atlasu přinese mnohá velká překvapení. Z hranice s Peru na severu země bychom museli vzdušnou čarou urazit přes 4,3 tisíce kilometrů, abychom

se dostali k jižnímu Magellanovu (Magalhãesovu) průlivu. Pro Evropana je to neskutečná vzdálenost, protože zhruba tolik kilometrů je mezi portugalským Lisabonem na západě a Moskvou na východě. Kdybychom putovali po chilských silnicích, tak by byla vzdálenost mezi severním a jižní okrajem pochopitelně ještě mnohem větší. Při takové cestě bychom museli postupně procestovat nejsušší oblastí světa, pouští Atacamou, kde bychom viděli obrovské přesypy, horké gejzíry a vysokohorské saliny s růžovými plameňáky. Projeli bychom kolem aktivních sopek, jejichž zasněžené kužele se odrážejí v hladinách jezer, a to bychom byli zhruba uprostřed poledníkově protáhlého státu. Nakonec bychom dojeli až k jižním fjordům a ledovcům nehostinné Patagonie, kde bychom s údivem mohli porovnat místní klima s podnebím naší republiky. Vždyť Patagonie je zhruba stejně vzdálena od rovníku jako Česká republika.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Povrch Chile tvoří jednak atypicky protáhlé státní území na jihoamerické pevnině a jednak několik tichooceánských ostrovů. V některých místech je šířka státního území Chile dokonce jen několik kilometrů. Od západního pobřeží chladného Tichého oceánu se však k východní argentinské hranici krajina postupně zvedá do velehorských výšek přes 6 000 m n. m.. Na jihu na chilsko-argentinské hranici dochází k hydrologicky zajímavé situaci, protože vody z některých ledovcových jezer, např. z Lago General Carrea nebo Lago O'Higgins odvádějí řeky jak do Tichého, tak do Atlantského oceánu. Blízkost hlubokooceánského příkopu při západním chilském pobřeží a existence nedalekých velehorských masivů, spolu s pohyby tektonických desek, jsou příčinou četných ničivých chilských zemětřesení. Jedno z mnohých proběhlo v roce 1960 a postihlo zemi silou, která se rovnala asi osmi a půl tisícům hirošimských bomb. Obdobně se ničivě projevilo poslední zemětřesení v roce 2010. V tzv. Čtvrtém regionu, který leží mezi městy Illapel, Combabalá, Ovalle a La Serena zaznamenají seismografy kolem 150 otřesů za den, z nichž lidé pocítí zhruba jeden týdně. Vážnou hrozbou pro obyvatele, kteří žijí na pobřeží, jsou přílivové vlny tsunami. Nedaleko města Puerto Montt jsou mezi lesy a pastvinami velká jezera, která jsou pozůstatkem vod, které poměrně daleko od oceánu donesly právě tsunami. V Chile uvidíte obrovské kondory i malinké kolibříky, lamy, pumy i tučňáky. V každém stravovacím zařízení si můžete dát po vydatném masitém jídle kvalitní víno, udiví vás, jak jsou řidiči na Latinskoamerické poměry ukáznění a překvapí, jak jsou Chilané přátelští. To vše a mnoho dalšího atypického pro Latinskou Ameriku vytváří originalitu země, do které bychom vás chtěli pozvat. Začneme tradičně její historií.

SLOŽITÁ HISTORIE ZEMĚ

Tvrzení o tom, že původní mongoloidní obyvatelé přešli v době ledové pevninským mostem při poklesu hladiny světového oceánu přes Beringovu úžinu do Ameriky a postupovali od severu k jihu, je obecně známé. Homo sapiens se na tento kontinent dostal zhruba před 30 až 40 tisíci lety. Migrací bylo dosaženo jižního konce Ameriky asi před 11 tisíci lety. Novější výzkumy ze závěru 90. let minulého století však přinášejí důkazy i o tom, že západní pobřeží jižní Ameriky mohli osídlit i negroidní lidé pocházející z Austrálie a ostrovů jižního Pacifiku.

Prokazatelné je, že v 15. století Inkové ovládali sever země, ale v dalším postupu na jih jim zabránili bojovní indiáni Araukárci, kteří dokonce zarazili i postup španělských kolonizátorů. Obrovský státní útvar Inků před příchodem Evropanů zabíral území od dnešního Ekvádoru až do Chile a svojí rozlohou se dal srovnat pro nás známým evropským starověkým římským impériem. Incká říše v Chile sahala jižně od hlavního města Santiaga až k řece Cachapoal a trvala od roku 1350 do roku 1535. Úředním jazykem byla v té době kečuánština a i dnes najdeme v chilské španělštině mnoho slov, která mají v tomto jazyku svůj původ. Dokonce existuje domněnka, že název země je odvozen od indiánského kmene, který byl za vlády Inků donucen z území dnešního Peru přesídlit na jih.

Po příchodu Evropanů začala další pohnutá historie země. Území dnešního státu bylo od roku 1776 až do roku 1818 součástí místokrálovství Peru. Španělé a po nich další evropští přistěhovalci však nepřinesli původním obyvatelům, zejména nejižnějších částí země, nic dobrého. Po léta je systematicky vybíjeli a nemilosrdně zabírali jejich území. Výsledkem je, že dnešní návštěvník Chile se např. prakticky na ulicích měst ani nesetká s potomky předkolumbovských obyvatel. Indiáni žijí v poměrně malém počtu ve vesnických sídlech při severních hranicích s Bolívií a roztroušeně při pobřeží Atlantského oceánu a jižněji ve vnitrozemí. Spíše je uvidíme na fotografiích v muzeích anebo v letištní hale v Punta Arenas, kde jsou vystaveny velké nebarevné fotografie, navíc doplněné indiány v životní velikosti vyrobenými umně z novinového papíru. Se stále stoupajícím počtem přistěhovalců a jejich potomků se v průběhu dalších koloniálních let objevily první snahy o získání nezávislosti na vzdáleném Španělsku.

Vlastní boj o nezávislost začal už v roce 1810. Bitva u Rancaguy v roce 1814 vyburcovala odpor obyvatelstva proti Španělům. V roce 1817 vojsko vedené José de San Martínem (1778 - 1850) překročilo Andy a porazilo Španěly u Cacabuco. V období národněosvobozeneckých bojů José de San Martí se svým vojskem obsadil hlavní město Santiago. Chilský vlastenec Bernardo O'Higgins (1776/8 - 1842) v roce 1818 vyhlásil nezávislost. Porážka Španělů však nepřinesla žádnou výraznější změnu života původních obyvatel, indiánům Aymarům a Atokanům na severu země, Changům na pobřeží a Araukancům - Mapučům - ve vnitrozemí.

Existence svobodné země začala konfliktem mezi armádou a latifundisty, který byl ukončen až v roce 1830. V letech 1836 až 1839 Chile zvítězila ve válce proti Bolívii a Peru. V první pacifické válce v letech 1864 až 1866 uhájila země nezávislost a ve druhé pacifické válce v letech 1879 až 1884 získalo na severu původně peruánské a bolivijské území s ložisky ledu. Malá Chile díky vítězství v tzv. ledkové válce v letech 1897 až 1883 a smlouvami s Mapuči rozšířilo svoje území na severu o poušť Atacamu a jižní úrodnou jezerní oblast. Zabrání severních území odřízlo sousední Bolívii přístup k oceánu, což Bolivijci nelibě nesou do dnešních dnů.

Po odchodu Španělů z Chile zde začali podnikat zejména Britové, Severoameričané a Němci. Těžili na dusičnany bohatý ledek, což přineslo chilské vládě nemalé příjmy. Nijak však nedošlo k většímu rozvoji chilského průmyslu. Britské a německé podnikatele záhy vytlačila expanzivní politika USA, která Chile - stejně jako ostatní země Latinské Ameriky - zahrnula do sféry svého vlivu. Oficiálně to potvrdil americký prezident James Monroe ve svém dokumentu z roku 1823.

Ani v dalších letech nelze hovořit o výraznější industrializaci země, protože ještě ve 20. letech minulého století žily tři čtvrtiny obyvatelstva ve venkovských latifundiích, které zabíraly asi 80 % zemědělské půdy. Většina vesničanů byla námezdně pracující bez vlastnictví půdy. Obrovské statky (latifundios), které zůstaly i po odchodu Španělů původním majitelům, přečkaly prakticky beze změn až do 60. let minulého století. Zakonzervovaný koloniální politický stav tak zůstal v zemi velmi dlouho. Vždyť hlasovací právo bylo omezené pouze na gramotné vlastníky půdy mužského pohlaví a prohlášení katolického náboženství za státní náboženství přetrvávaly až do roku 1925. Někteří pokrokovější chilští prezidenti úspěšně usilovali o změnu ústavního pořádku a o zlepšení životní úrovně obyvatelstva. Díky těmto snahám se Chile stala ve 20. století nejdemokratičtější latinskoamerickou zemí. Prostřednictvím státních financí prezident Arturo Alessandri Palma už v roce 1920 usiloval o financování zdravotních, školských a dalších sociálních reforem, ale po čtyřech letech snažení byl pravicovou vojenskou juntou donucen k rezignaci. V roce 1952 prezident Ibañez del Campo, ve snaze omezit moc statkářů a především severoamerických společností, které ovládaly měděné doly s největšími světovými zásobami stále potřebnější mědi, také neuspěl. Výrazná změna, která poznamenala politický vývoj do dnešních dnů, nastala v Chile v 70. letech. Kvalitativní proměnu předznamenal již rok 1964.

Tehdy proběhla v Chile dlouho očekávaná pozemková reforma, která však neuspokojila požadavky bezzemků. V roce 1970 předložila koalice socialistů, komunistů, radikálů a křesťanských demokratů - Unidad Popular, v jejímž čele stál marxista Salvador Allende Gossense - velmi radikální program znárodnění průmyslu a vyvlastnění latifundií. Pro svoje záměry si záhy získal mnoho stoupenců především mezi nemajetnou částí chilské veřejnosti. Jeho popularita mezi sociálně slabší většinou obyvatelstva rychle rostla přímo úměrně s odporem bohatších vrstev Čilců. Po poměrně výrazném volebním vítězství byla zavedena státní kontrola nad soukromými podniky a bylo připraveno nové přerozdělení národního důchodu. Allende navíc znárodnil banky a pod státní správu převzal doly na měď. Na venkově rolníci začali zabírat neobdělávanou statkářskou půdu. Od roku 1973 byl velmi výhodný systém sociálního zabezpečení přeměněn v systém úspor, které spravovaly soukromé společnosti.

Probíhajícími a dalšími plánovanými reformami byly ohroženy také ekonomické zájmy USA, které se rozhodly v Chile zasáhnout. S pomocí tajné podpory americké vlády došlo k destabilizaci ekonomické situace, což následně zase otřáslu se stabilitou chilské vlády. Politická situace se začala výrazně kvalitativně měnit, když se válečné námořnictvo pod vedením admirála Montera vzbouřilo proti socialistické vládě. Události nabyly nečekaný spád, protože se ke vzpouře - podle předem připraveného plánu CIA - 11. září 1973 přidaly pozemní jednotky generála. Generál Pinochet byl původní profesí geograf. Zajímavé je, že tohoto generála, který se postavil do čela vojenského puče, jmenoval v červnu téhož roku prezident vrchním velitelem chilské armády. Ozbrojený útok armády s letadly, tanky a další těžkou vojenskou technikou na prezidentský palác vedl ke smrti prezidenta Allendeho. Je třeba však uvést, že ostatní členové rodiny mohli z obleženého paláce La Moderna odejít, aniž jim bylo nějak bráněno. Zvrácení ústavního pořádku za využití velmi brutální vojenské síly přineslo smrt tisícům Čilců. Eskadry smrti a tajná policie DINA nemilosrdně zabíjely nejen komunisty

a socialisty, ale i odborářské předáky, katolické kněze a levicové vesnické indiány. Čtvrt milionu lidí podezřelých ze sympatií k levici bylo uvězněno v koncentračních táborech, které byly zřízeny na komunikačně izolovaném chladném a deštivém jihu země. Podle informací, které zveřejnila současná vláda, nechala junta popravit 3 197 osob. Věznění občanů, mizení nepohodlných beze stop a bez soudního procesu doprovázely také četné vynucené emigrace. Vojenský puč, zvláště jeho brutální forma a následné krveprolití, do dnešních dnů výrazně polarizuje chilskou společnost. (Jen na okraj uvádíme, že v Jižní Americe byl letecký útok teroristů na New York - shodně také 11. září – lidmi zpočátku spojován s odvetou za tento puč.) Pinochet, který zakázal všechny politické strany a rozpustil parlament, dlouhá léta nemilosrdně pronásledoval všechny levicově smýšlející Chilany. Objektivně je však třeba uvést, že generál Pinochet také usiloval o změnu ekonomické situace a snažil se zlepšit hospodářský chod země. Chile začali řídit specialisté, kteří vystudovali ekonomii na prestižních amerických univerzitách. Byli to zastánci monetárních opatření, které navrhoval americký ekonom Milton Friedmann. Aplikací jeho zásad byl sice zajištěn hospodářský růst, ale specialisté si zcela neporadili se stále vzrůstajícím počtem nezaměstnaných. Pod dojmem dobrého hospodářského rozvoje v roce 1980 dokonce vydala vláda prezidenta Pinocheta ústavu, která zaručovala prezidentovi křeslo do roku 1989 anebo až do roku 1997. Prezident se mylně domníval, že jeho pozice je neotřesitelná i když se v průběhu 80. let objevily v Chile složitější ekonomické problémy. V roce 1988 zorganizoval referendum, které mu mělo zaručit další devítileté setrvání ve funkci. Byl přesvědčen, že bude v čele země i nadále. Chilané však rozhodli jinak. Generál musel odstoupit a byl rád, že si mohl ponechat funkci doživotního senátora a armádního velitele. V roce 1989 ve volbách koalice demokratických, spíše levicovějších stran, porazila jak Pinochetova kandidáta, tak lídra pravice. V roce 1990 se po sedmnácti letech diktatury opět země vrátila k demokracii. Na žádost španělského soudce Baltasar Garzóna, který prošetřoval porušování lidských práv Španělů po puči v roce 1973, byl nečekaně 16. října 1998 Pinochet zatčen při návštěvě Velké Británie. Levice, a to nejen v Chile, jákala. Pravice, včetně tehdejší bývalé britské premiérky Margaret Thatcherové, ostře protestovala. Situace v Chile se ještě výrazněji polarizovala a obyvatelstvo se vyhraněně stavělo proti anebo za Pinocheta. Ani tak složitá politická situace nezabránila soudcům, členům Horní sněmovny, zrušit diktátorovu imunitu a vydat ho soudům. Nemocný exprezident byl v roce 2000 převezen do Chile a v následujícím roce byl odsouzen k domácímu vězení, kde - v důsledku špatného zdravotního stavu - setrval až do své smrti.

Ani vojenský pohřeb, kterého se odmítla zúčastnit tehdejší prezidentka, se neobešel bez protestů, demonstrací a konfliktů mezi jeho příznivci a odpůrci. Přes nenávist většiny občanů vůči nepotrestanému generálovi probíhá další demokratizace země a lze říci, že nyní Chilany více začíná zajímat budoucnost své země. A ta se jeví jako perspektivní.

TAVÍCÍ KOTEL CHILSKÝCH IMIGRANTŮ.

Chile by v Evropě byla svojí velikostí na druhém místě, ale v amerických poměrech je to svojí rozlohou 756 950 km² země poměrně malá. Toto platí i o obyvatelstvu, jehož počet je zhruba

16 milionů. Téměř polovina Čilců bydlí v hlavním městě Santiagu de Chile, anebo žije ve střední jezernaté části. V „tavícím kotli“ chilských imigrantů se postupně smísilo obyvatelstvo přicházející především ze Španělska, Velké Británie, Itálie, Francie, Palestiny, Německa a v neposlední řadě dokonce i z Chorvatska.

Na rozdíl od sousední Bolívie a ve srovnání s Peru, Ekvádorem, Guatemalou nebo s Mexikem je v Chile málo původních obyvatel. V Ohňové zemi na jihu provincie Magallanes s hlavním městem Punta Arenas, které bylo do stavby Panamského průplavu hlavním zásobovacím místem pro mořeplavce obeploouvající kontinent, žijí nepočetní kočovní indiáni Fuegové. V nejjihnější části Chile bychom dnes další předkolumbovské obyvatele - indiány Ony, Jahgany, Hanuše, Alakalufy a Tehuelče - marně hledali. Pronásledování původních obyvatel patří mezi temné kapitoly chilské historie. Zabíjení těchto indiánů, vyklešťování nebo dokonce trávení strychninem tu bylo ve své době běžnou záležitostí. Stačilo donést uřezané uši a střelec dostal libru šterlinků. Také choroby zavlečené sem Evropany byly příčinou masového vymírání indiánů. Ti, kteří přežili, byli později vyhnáni chovateli ovcí, které sem byly přivezeny z argentinských ostrovů Malvin (britských Falklandských ostrovů). Miliony ovcí, ložiska zlata a ropy přilákaly následně nejen další expanzivní anglické a skotské imigranty, ale také početné chorvatské přistěhovalce. Je zajímavé, že i na americkém jihu u Magalhãesova průlivu tak najdeme obyvatele, kteří patří ke Slovanům.

Všichni přistěhovalci společně bezohledně vytlačili zbytky původních obyvatel a dali také vznik nejjihnějšímu velkoměstu Země - asi 155 tisícovému Punta Arenas. Jezerní oblast středního Chile je domovem indiánů bojovných Mapučů, kterých zde žije asi 900 tisíc. Těchto se obávali nejen Inkové, ale tito indiáni odolávali poměrně dlouho evropské kolonizaci a celá oblast se stala pro Evropany bezpečnou až po roce 1880. Centrem regionu je přístavní město Valdivia, které je také střediskem poměrně rozsáhlé německé kolonizace. Němci se zde začali usazovat po roce 1848. Ve městě Puerto Varas na kopečku nad městem stojí kostel, který postavil Niklitschek, jehož rod má svoje kořeny v českých Orlických horách. V jezerní oblasti potvrzují jména hotelů původ majitele. Názvy Bergman, Hofmann, Fischer anebo Mayer ukazují na německé kořeny. Na jihu v Puerto Natales jsme viděli zase názvy Vlasič, Simunovič nebo Blažević, což jsou chorvatská jména. Kromě Mapučů dnes najdeme koncentraci indiánů Aymarů a Atakamů na severu v suchých regionech při hranici s Peru a Bolívií. Původní obyvatele objevíme také na ostrově Chiloe.

Ve světě jsou nejznámějšími Čilany Salvador Allende a Augusto Pinochet. K nim se řadí také nositelé Nobelovy ceny za literaturu - básníci Pablo Neruda a Gabriele Mistralová. (Je obecně známo, že Neruda si dal jméno po významném českém spisovateli a básníkovi Janu Nerudovi.) Gabriele Mistralová získala světový úspěch románem „Dům duchů.“ Velmi známou světovou osobností je také bývalá chilská politička a spisovatelka Isabel Allende, která je neteří Salvadora Allende. Stejně známou se, díky své politické činnosti, stala bývalá chilská prezidentka Michelle Bacheletová, která byla za pinochetova režimu vězněna. Na mezinárodní scéně proslavil Chile také zpěvák Viktor Jara, který byl popraven po puči generála Pinocheta. Ze španělských kolonizátorů se pochopitelně nejvíce proslavili Pedro de Valdivia (1498 - 1554), který založil v roce 1541 Santiago. Dalším slavným byl Portugalec ve službách Španělska Hernando de Magallanes. První obeplul zeměkouli a prokázal, že naše

planeta má tvar koule. Stalo se to dvacet sedm let od objevení Ameriky. 10. srpna roku 1519 vyplulo pět lodí Magellanesovy flotily ze Sanlúcar de Barmerameda, aby se po 36 měsících strastiplné plavby kolem Jižní Ameriky do domovského přístavu - bez vrchního kapitána, který cestou zahynul - vrátila pouze jedna loď se zuboženými osmnácti námořníky. Při své cestě kolem světa mořeplavec objevil průliv mezi souostrovím u jižního cípu Ameriky a označil názvem největší vodní plochu Země (Tichý-Pacifický oceán). Magellanes svojí poslední plavbou vešel do světových dějin a zařadil se vedle Kryštofa Kolumba, Ameriga Vespuccia a Jamese Cooka mezi největší světové objevitele a mořeplavce. Kromě názvu oceánu, jehož vodní plocha přesahuje velikost celé světové souše, pojmenoval tento mořeplavec také nejjižnější cíp americké pevniny poetickým názvem Cabo Deseado (Vytoužený mys). Setkání s vysokými a robustními indiány na jihu dnešního Chile také inspirovalo mořeplavce k označení pevniny názvem Patagonie (Země velkonohých). Dnes v centru nejjižnějšího chilského města Punta Arenas na starobylém náměstí Plaza Muños Gamero stojí velký památník věnovaný tomuto objeviteli. Bronzový mořeplavec Hernando de Magallanes hledí směrem k jihu k průlivu, který v 16. století objevil a který nese jeho jméno. Doporučujeme nyní nahlédnout do školního atlasu a srovnat si zeměpisnou šířku tohoto města s obdobnou severní zeměpisnou šířkou některých evropských velkoměst, abychom si uvědomili blahodárné účinky teplého Atlantského oceánského proudu oblévajícího náš světadíl. O příjemném evropském podnebí našich zeměpisných šířek si mohou obyvatelé chladného chilského jihu nechat jen zdát.

ZAČÍNÁME V SANTIAGU.

Do Chile z Evropy létá několik leteckých společností, především německá Lufthansa a španělská Iberia. Němci mají mezipřistání v brazilském městě Sao Paulo. Španělé z Madridu to mají blíže a tak létají do Santiagu přímo.

Prezidentský palác v Santiagu

autor: P. Chalupa

Zážitkem pro každého, kdo přilétá na letiště hlavního města s názvem Aeropuerto Internacional Arturo Merino Suarez, je těsně před přistáním přelet pohoří Cordillera de los Andes. Sedíte připoutáni a letadlem poněkud zmítají turbulence způsobené vzduchovými výstupnými proudy. Z okének letounu cestující ohromeně a s troškou strachu pozorují nepříjemně blízké bílé zasněžené vrcholky a modravé splazy ledovců severního štítu Cerro Tupunganga (6 570 m n. m.), jižního Cerro Marmolejo (6 108 m n. m.) a mezi nimi ležících rozeklaných vrcholků Volcanu Tupungango (5 682 m n. m.) a Nevado de los Pinquenes (6 019 m n. m.).

Některým cestujícím se asi vybavuje událost z roku 1972, kdy se v Andách zřítilo letadlo s ragbyovým týmem, který letěl na utkání právě do Santiaga. Někteří sportovci přežili, když se odhodlali jít mrtvá těla kamarádů. Napínavý příběh popsal ve svém románu spisovatel Piers Paul Read. Na jeho základě vytvořil režisér Frank Marshall film, který byl také promítán v našich kinech. Film též uvedla několikrát televize. Letadlo se naklání, mění směr a začíná mírně klesat. Záhy v kabině cvakot fotoaparátů a obdivná slova utichají, protože obrovský Boeing náhle tlumí motory a poměrně prudce klesá na přistávací dráhu letiště. Jsme v Santiagu, hlavním městě země. Dobře je možno vidět téměř celé město z vrcholku Santa Lucia, který se zvedá v jeho centru. Bílé zasněžené vrcholky blízkého velehorského pohoří zdánlivě snižují obrovskou výšku blýskavých skleněných stěn moderních výškových budov, jejichž nejvyšší patra se jakoby ztrácejí v modravém smogu. Tento bohužel dosti trápí obyvatele chilské metropole, která patří k největším městům Jižní Ameriky. Santiago - centrum země - leží asi 120 km od Tichého oceánu. Město bylo založeno již v roce 1541 dobyvatelem Pedrem de Valdiviem. Již po půl roce své existence však bylo terčem útoku indiánů Mapučů. Co nezničili indiáni, to ničila často rozvodněná řeka Mapocho anebo častá zemětřesení. Ale ani ta nejničivější v roce 1647 a 1730, která srovnala město téměř se zemí, však neznamenala jeho zánik. Santiago, které je pojmenované po patronu Španělska sv. Jakubovi, sice pomalu, ale stále rostlo. Závěrem 16. století mělo jen asi 200 domů, v nichž žilo zhruba 700 Španělů, míšenců a indiánů, ale o dvě století později již počet obyvatel přesáhl 150 tisíc. Díky vnitrostátní migraci, jejíž poslední velká vlna proběhla v 60. letech minulého století, narostl počet obyvatel do dnešního stavu, kdy téměř každý druhý Chilan je obyvatelem hlavního města. Typické chudinské čtvrtě obklopující latinskoamerická velkoměsta - barrios - bychom marně hledali. Nejbliže k nim mají chudší domky v okolí průmyslové severní části. Centrum Santiaga ožívá kolem deváté ranní hodiny, kdy do něj začnou proudit davy úředníků a prodavačů nespočetných butiků, barů, bister, kaváren, cukráren, restaurací a obchodů. Klid nastává až po půlnoci, kdy se tato část města opět vyliďňuje. Srdcem města jsou dvě blízká náměstí. První se jmenuje, podobně jako ve všech latinskoamerických městech, Plaza de Armas. V minulosti se zde cvičili a soustřeďovali španělsí vojáci. Pěkný park s moderní sochou indiána a s fontánou láká k odpočinku. Protože k oceánu je daleko a v řece se ve městě nedá koupat, je fontána v letním období oblíbeným koupalištěm malých dětí. Pěkný park je bohužel také místem četných kapesních krádeží. Na hlavním náměstí Plaza de Armas většina obezřetných turistů nosí svoje batůžky na břicho a spěchající Chilané si pevně drží svoje aktovky a kabelky. Zlatý řetízek anebo fotoaparát na krku jako magnet přitahuje zloděje. Z vlastní zkušenosti můžeme potvrdit, že než se nadějete, tak vám řetízek nebo aparát odtrhnou a než se vzpamatujete z leknutí,

mizí chmaták v blízkém podloubí nebo pasáži. Druhému nedaleko ležícímu náměstí vévodí prezidentský palác La Moneda, na který od roku 2000 s výčitkou hledí socha prezidenta Allende. Původně to byla mincovna, která byla postavena v letech 1784 až 1799 a ve své době byla největší stavbou španělských kolonií. Ricardo Lagos, po Allendovi druhý socialistický prezident Chile, nechal původně šedý palác přetříť veselejší světlou barvou. V okolí La Monedy je počet policistů a vojáků mnohem větší než na Plaza de Armas, a tak je nebezpečí, že se stanete objektem zloděje také o mnoho menší. Tím nechceme strašit a možnost okradení zveličovat, ale je třeba si dát na své věci pozor. Je však třeba také říci, že v Santiagu můžete být okradeni kapesními zloději stejně rychle jako v ostatních hlavních městech jihoamerických států. Na druhé straně v Santiagu brzy poznáte, že jste v odlišné latinskoamerické zemi. Stačí zajít do nejbližší restaurace, kde budete příjemně překvapeni její čistotou, což platí i u stravovacích a ubytovacích zařízení nižších kategorií. Na ulicích děti nežebrají, nikde dlouho do noci nezní hlučná hudba, drtivá většina Chilců chodí čistě oblečena a řidiči dodržují dopravní předpisy. Dohodnete-li si nějaké služby, můžete se - bez nekonkrétního „mañana“ - na chilského partnera spolehnout.

VLIV PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK NA HOSPODÁŘSTVÍ ZEMĚ.

Chile má s Evropskou unií podepsanou Dohodu o politické a hospodářské asociaci, která vstoupila v platnost již v únoru 2003. Na jejím základě má stejný přístup na trhy Evropské unie jako ostatní členské země. Chile má navíc sjednány dohody o volném obchodu s dalšími 47 zeměmi světa. Současná Chile je země, která exportuje především kvalitní zemědělské produkty a suroviny.

Dlouhodobě patří mezi pět světových rybolovných velmocí. Země je největším výrobcem a vývozcem mědi a předním světovým výrobcem dusičnanů draslíku a sodíku. V Chile se těžbou získává také kolem 60 % světové produkce jódu. Světové trhy, vlivem rostoucích potřeb USA a rozvoje průmyslu v Číně a Indii, požadují stále více mědi, molybdenu a stříbra, kterých jsou v této zemi obrovské zásoby. Do Chile proto směřují velké zahraniční investice. Měď se těží v Chuquicamatě, El Teniente a v El Salvadoru.

Ryby na pultech v přístavních tržnicích

autor: P. Chalupa

Budoucnost má také rozvoj energetiky, protože Chile potřebuje ročně kolem 450 MW elektrárenských kapacit, aby uspokojila potřeby rostoucího těžebního průmyslu a domácností. Na výrobě elektrické energie se dosud více než z 60 % podílejí vodní elektrárny.

Přírodní podmínky ovlivňují výrazně nejen biotu, ale také chilské zemědělství. Na severu zemědělskou výrobu omezují nedostatek srážek a vysoké teploty. Klima středního Chile nabízí příznivé podmínky pro obyvatele a vynikající podmínky pro vinnou révu. Na jihu, kde je roční průměr kolem sedmi stupňů, silný vítr a deště, jsou podmínky vhodné pouze k chovu ovcí. Velký vliv na kvalitu chilského vína má také úrodná sopečná půda. Díky izolovanosti země nemají chilští vinaři obavy z přenosu chorob, které postihly pěstitele v Evropě, Kalifornii nebo na jihu Afriky. Ve vinohradech rostou i původní španělské a francouzské odrůdy, které bychom v Evropě již marně hledali. S mšicemi si umí chilští vinaři ekologicky poradit. Kolem vinohradů kvetou růže, větší lákadlo pro mšice nežli révové listy. Pro chilskou ekonomiku je výhodné i to, že hrozny a ovoce dozrávají v době, kdy je po něm v zimním vánočním a povánočním období největší poptávka a na stolech Severoameričanů a Evropanů je ho nedostatek. Chilský kabernet sauvignon a merlot oceňují znalci vín z celého světa. Dokonce i v obchodních domech prodávané krabicové víno značky Gato (Kočka) si můžete zcela bez obav koupit a určitě je označíte za docela lahodné. Nejoblíbenější je Sauvignon Blanc a Chardonnay. A když už jsme u alkoholu, doporučujeme ochutnat destilát vínovici - pisco, která se klasicky mísí s citrónovou šťávou, bílkem a cukrem. Mladí Chilané ji míchají s kolou či zázvorovým pivem. Tradiční pisco s citrónem, řádně vychlazené, je však zcela bezkonkurenční. Dá se docela dobře pít i pivo Cristal, které při troše vůle snese srovnání i s našimi pivy. Pro abstinenty jsou lákavým nápojem šťávy z broskví, malin, višňi a dalšího ovoce nebo šťávy z různé zeleniny. Dokonce ani nápoj z červené řepy není „k zahoezení“. V čistých restauracích si za cenu odpovídající našim „meníčkům“ můžete z velkého výběru třeba dopřát čerstvého lososa nebo obrovský, zhruba tři centimetry silný hovězí biftek s cibulkou a vejci. Porce jsou vždy veliké, nemusíte se obávat, že budete mít hlad. Necháte-li se ještě zlákat nějakým předkrmem z mořských plodů a sníte-li plný talíř hovězí nebo slepičí polévky, obvykle není ve vašich silách zvládnout další objednané jídlo. V polévce vždy plave velký kus masa, který by bohatě nasýtil každého strávnicka. Nepřeberný je také výběr různých druhů zmrzliny, zákusků a dortů. Chile není zemí, kterou by si měli vybrat ti, kteří by zde chtěli zhubnout.

Vlivem studeného oceánského proudu jsou možnosti koupání v nádherných slunných letoviscích u pobřeží Tichého oceánu jen pro ty otužilejší. Není nic neobvyklého vidět za slunného teplého počasí Chilany koupající se ve Valparaisu anebo ve Viña del Maru v neoprenech. Studený oceánský proud bohatý kyslíkem ale vytváří dobré podmínky pro život planktonu. Dostatek této potravy umožňuje koncentraci ryb a dalších mořských živočichů. Dopravu s ohledem na tvar země zajišťují po kvalitních silnicích automobily. Letecká doprava je rozvinutá a letadla společnosti LAN Chile dopravují denně tisíce cestujících. Přírodní podmínky jsou také jednou z příčin vysoké urbanizace země. Rozsáhlé oblasti jsou liduprázdné a jinde se naopak na malé ploše tísní tisíce obyvatel. Pouštní regiony na severu mají průměr ročních srážek jen 0,1 mm, což je decilitr vody na čtvereční metr. V jižní části Patagonie naopak prší téměř celý rok.

Odlišnosti podnebí výrazně ovlivňují vegetaci. Na severu vidíte růst ojedinělé kaktusy a v náhorních partiích Altiplana zakrslé dřeviny podobné zeleným korálům. Na jihu se vyskytují porosty blahočetu šupinatého (*Araucaria araucaria*). Kromě bučin zde rostou různé cypřiše a další cypřišovitě dřeviny podobné sekvojím. Stejně jako rostlinstvo, tak i živočichové se přizpůsobili daným podmínkám. Na severu pouštní suchou krajinu oživují plaché vikuně a majestátně se nosící lamy a na chladném vlhkém jihu Patagonie při pobřeží zase různé druhy tučňáků.

Tučňáci Magallanovi na ostrově Chiloé

autor: P. Chalupa

ZEMĚ OD SEVERU K JIHU.

Začneme svoje putování na severu při hranicích s Bolívií. Než se však vydáme na jih, je třeba říci, že by to i v současnosti byla dosti obtížně realizovatelná cesta. Celkem bez problémů by bylo možno dojet autem po dobrých silnicích do přístavního města Puerto Montt. Dále by to bylo podstatně horší. Čekala by nás nepříjemná jízda po prašné šotolinové silnici zvané Carreta Austral a potom ještě asi 700 km obtížného překonávání ledovcových splazů, které končí v oceánu. Dalo by se také plout lodí z Puerto Montt anebo automobilem objet velký kontinentální ledovec přes Argentinu.

Další možností je letět na jih letadlem. To je nejjednodušší a pro Chilany také nejběžnější způsob spojení s jihem své země. Z hlavního města létá denně na jih do Punta Arenas velké množství letadel. Cesta je dlouhá 3 141 km, letadla mají mezipřistání právě v Puerto Montt a po necelých čtyřech hodinách jste pohodlně u cíle. Vraťme se však na start našeho putování. Na začátku cesty na severu ve městě Iquique na poušti Atacama se cestovatel octne v oblasti, kde napršelo za 25 roků jen 1, 27 mm srážek, což představuje asi litr a čtvrt vody na čtvereční metr. Pouštní Atacama, která má rozlohu asi 132 000 km², není jen kamenitý a písčitý region. Až do počátku 20. století, než byl vyroben umělý ledek, zde bylo těženo

obrovské množství tohoto přírodního hnojiva. Je zde uložena asi pětina světových zásob mědi, která se těží v Chuquicamatě a vyváží přes přístavní město Antofagasta. V Chuquicamě je také největší povrchový měděný důl na naší planetě.

Do severních horkých oblastí je nejlepší ze Santiaga cestovat pohodlnými nočními klimatizovanými autobusy, jejichž sedadla je možno sklopit téměř do vodorovné polohy. Odpoledne vyjedete a již při ranním svítání můžete pozorovat převážně hnědou pouštní krajinu, jejíž odstíny se však stále mění. Přechází od tmavě hnědé přes červenou, oranžovou a žlutou až do téměř bílé barvy. Bizarní tvary pouštního reliéfu s celým spektrem teplých barev defilují dlouhé hodiny za oknem moderního klimatizovaného autobusu, jehož trasa většinou končí v oáze San Pedro de Atacama. Z tohoto městečka pak vyrážejí turisté za krásami pouštní měsíční krajiny, za slanými jezery, sopkami a gejzíry. Jezera a gejzíry se nacházejí v nadmořské výšce kolem čtyř tisíc metrů a tak není nic neobvyklého vidět turisty, kteří se po vystoupení z mikrobuse při rychlejší chůzi následně potácejí a lapají po vzduchu. Při cestě z pouště směrem na jih bychom museli projet křovinatou krajinou v délce téměř 500 km, která se táhne od Copaipe po Illapel. Tato křovinatá krajina přechází dále na jihu do malebných úrodných údolí středního Chile. V Centrálním údolí žije 60 % Čilců. Jezerní střední oblast je známá desítkami národních parků, z nichž nejznámější jsou parky Villarica, Huerquehue a Vicente Pérez Rosales.

Národní park Vicente Pérez Rosales , Lago Todos dos Santos

autor: P. Chalupa

Nejen přírodní krásy, ale i nerostné bohatství proslavilo střední část Chile. V Latě a Schwageru se těží uhlí a v obrovském dole El Teniente měď. Národnímu parku Villarica vévodí stejnojmenná sopka, která svojí aktivitou v roce 1971 ohrožovala obyvatelstvo. Parkem Huerquehue protékají čisté bystřiny s vodopády a je zde mnoho jezer a araukariových lesů. Sopka Osorno je dominantou parku Vicente Pérez Rosales. Moc turistů sice na sopku nevystoupí, ale v hojném počtu navštěvují zejména okolí jezera Lago Todos dos Santos. Známy je také Parque Nacional Alerce Andino nedaleko města Puerto Montt. V parku roste dřevina alerce - fitzroya cypřišoviá - která se výškou a dlouhověkostí může srovnávat se sekvojemi. V současné době je strom přísně chráněný.

Většina návštěvníků této asi nejkrásnější části země, která se rozkládá na jih od řeky Bío Bío k městu Puerto Montt, vyhledává rekreační zařízení u modrých jezer Llanquihue a Todos Los Santos. Na hladině jezer se odráží bílý kužel vulkánu Osorno. Puerto Montt, hlavní město Desátého regionu, bylo založené německými kolonisty v polovině 19. století a dodnes si zachovává výrazně evropský charakter. Mnoho domů má zkosené střechy a podobá se stavbám v horských oblastech Německa, Rakouska nebo Švýcarska. Podobnost zvyšují také německé nápisy na budovách hotelů a restaurací. Toto je ještě výraznější v rekreačních střediscích Puconu a v Puerto Varasu.

Obytné domy připomínají domy v Rakousku anebo ve Švýcarsku

autor: P. Chalupa

Severněji ležící Pucon s osmi tisíci obyvatel je střediskem chilské sportovní a ekologické turistiky a východiskem na sopku Villaricu. Městečko Pucon leží u malebného jezera, které se jmenuje také Villarica. V závěru roku 1971 vyteklo ze sopky přes 30 milionů kubických metrů lávy, která, spolu s obrovskými balvany natekla do jezera. S domácím průvodcem, vybavení podle předpisu nezbytnými stoupacími železy, přilbou a cepínem, lze vystoupit po strmém zasněženém úbočí až k jícnu vulkánu. Není to nějaká složitá a horolezecky náročná záležitost. Strmý výstup po zasněženém svahu se dá zdat i bez stoupacích želez a cepín většině turistů spíše překáží. Unikající páry a plyny ze žhavého jícnu nedovolí na vrcholku příliš dlouhý pobyt a nutí k sestupu. Potom si stačí sednout na sníh a sjet ledovými uježděnými koryty dolů. Až se bude zdát rychlost jízdy příliš vysoká, cepín poslouží jako dokonalá brzda.

O trochu větší město Puerto Varás s mnoha hotely a kasinem se stává stále více cílem zahraničních turistů přijíždějících do Chile. Láká je blízkost několika národních parků, krásná jezernatá krajina s mnoha vulkány a blízkost ostrova Chiloe. Město je důležitá dopravní křižovatka, protože odtud vede silnice do argentinského Bariloche.

Ostrov Chiloe (Isla Grande de Chiloé) o rozloze zhruba jako Korsika je dlouhý asi 180 km a široký kolem 50 km. Území se pod španělskou koloniální správu dostalo již v roce 1567. Ostrov byl baštou rojalistů, kteří odolávali v pevnosti v Ancudu útokům kreolů až do roku 1826. První misionářské působení na ostrově zahájili jezuité. Byli však po dvou stoletích vyhnáni a vystřídáni františkány. Dodnes je málo zalidněný ostrov, kde žije asi 130 tisíc obyvatel, téměř bez silnic. Sopečná půda je sice poměrně úrodná, v oceáně jsou vydatná

loviště ryb, ale celkově je ostrov poměrně chudý. V malebné krajině převládají travnaté porosty a pěkné lesy, z jejichž dřeva si obyvatelé stavějí svoje domky a kostelíky. Ze 150 kostelů je 14 zapsaných do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Je zajímavé, že kostelíky jsou si stavebně hodně podobné. Všechny mají sedlovou střechu a vstupní prostor s předsíní, nad níž je stupňovitá věž. Vnějšík těchto církevních staveb pokrývají dřevěné šindele, které jsou vyrobené z chráněné dřeviny alerce. Šindele jsou nabarvené různými barvami. Díky prostředí a architektuře si při návštěvě ostrova trochu připadáte jako na norských Lofotách. Údajně jsou obyvatelé ostrova nejvěrnějšími chilskými katolíky. Nejvíce ctěnými občany jsou na tomto ostrově faráři a učitelé.

Toto však nijak nebrání tomu, aby - podobně jako na evropském severu - lidé věřili na různé skřítky a další příšerky. Některé se vyskytují i na moři. Mnohé se podobají zvířatům a jiné zase různě deformovaným lidem. Asi nejhorší ze všech je Trauk, což je strašně ošklivý štětinatý mužík malého vzrůstu, kterému údajně neodolá žádná panna. Ohyzný Trauk prý je bezkonkurenčním milovníkem žen. Myslíme si, že na tom asi něco pravdy bude, protože jeho socha v parku ve městě Ancud má kolem nohou upevněný řetěz, který je pevně zabetonován druhým koncem do podstavce.

Chilská krajina se na jihu jezerní oblasti od města Puerto Montt radikálně mění. Končí kvalitní asfaltová magistrála a dál je možno jet na jih jen po úzké prašné šotolinové cestě oficiálně zvané Carretera Austral - Carretera Longitudinal Austral Presidente Pinochet. Ambiciózní stavba komunikace, která měla propojit jižní části země, však nesplnila očekávání. Její údržba je noční můrou těch, kdo se o ni starají. Masivní sesuvy a rozvodňující se toky řek se postaraly o to, že cestující raději létají letadly nebo území objíždějí přes sousední Argentinu. Geograf generál Pinochet se zde přepočítal, příroda byla a je dosud silnější... A tak na silnici, která se klikatí řídce osídlenou oblastí, vidíte většinou úporně šlapající sportovce na horských kolech, kterým nevadí mizerná kvalita vozovky a ani obrovská hustá oblaka prachu, který zvedají občas projíždějící automobily. Projet na horském kole chilskou Carreteru údajně patří ve světě mezi cyklistickou veřejností k velmi uznávaným sportovním výkonům. Na jihu v Puerto Aisén činí roční úhrn srážek přes 3 000 mm, což je o hodně více než naprší na Zbojnické chatě ve Velké Studené dolině ve Vysokých Tatrách (2 130 mm). Kromě srážek ovlivňuje místní přírodu a obyvatele téměř celý rok silný vítr. Lidé v jižním Chile označují vítr - spíše vichřici - vanoucí z And názvem „zonda.“ Tento vítr mají rádi, protože jim přináší slunné teplé počasí. Méně jim vyhovuje západní vítr vanoucí od oceánu. Je totiž nasycený vodními parami. Jak stoupá po návětrných svazích Fitz Roy a Torres, které dosahují výšek přes 3 000 m n. m., tak se vzduch ochlazuje a páry v něm obsažené kondenzují. Při tomto procesu se uvolňuje velké množství tepelné energie. Na západních svazích Kordiller silně prší a na Jihopatagonském ledovcovém poli sněží. Na východních svazích hor jsou však oblasti, kde vlivem větru zonda, už asi 50 kilometrů od ledovců, jsou oblasti, s ročním úhrnem srážek pouhých 200 mm, což způsobuje, že tyto regiony mají pouštní charakter.

Na jih od města Puerto Montt se rozkládá chilská část Patagonie. Kolem Patagonie, která zabírá asi milion km² území Chile a Argentiny, nejsou oficiálně geograficky vymezeny hranice, a tak se liší i údaje o její rozloze. V Chile jsme se dokonce setkali s rozpětím území, které se rozkládá někde mezi řekou Colorado až k Ohňové zemi od zhruba tisíce km²

až k několika stům tisícům km². Na jihu Chile leží Parque Nacional Torres del Paine, klenot chilských národních parků. Jeho jezera a mokřady jsou pokryté pestrobarevnými mechy. Lesy, louky jsou domovem mnoha zvířat. Na pastvinách žijí lamy huanaco, pštrosi nandu a nad horami (torres = španělsky věže), můžete vidět kondory a orly. Věže Torre D'Agosuni, Torre Central a Torre Monzino jsou řazeny k „sedmi přírodním divům světa“. Před založením parku v roce 1959 patřilo území k velké ovčí farmě.

Patagonie, rovina s pastvinami ovčí a silný vítr

autor: P. Chalupa

Asi desetina parku nedávno nešťastnou nehodou českého návštěvníka, kterému vítr převrátil zapálený vaříč, lehla popelem. V současnosti jsou zde nainstalovány výstražné tabule a ukazatele nebezpečí požáru a s pomocí státní podpory české vlády probíhá zalesňování. A nebyla by to Chile - země kontrastů - aby zase na vlhkém a chladném jihu bylo zcela opačně než na horkém a suchém severu. Patagonie je nejdeštivější mimorovníková oblast na naší planetě. Ani silné větry a chladné deště nebrání, aby do biosférické rezervace UNESCO v Parque Nacional Torres del Paine ročně nepřišly tisíce turistů. Tábořiště, horské chaty a stezky jsou, zejména v březnu a listopadu, přeplněny. Turisté navzdory počasí neváhají putovat k bizarním skalním věžím a šplhat namáhavě vzhůru po obrovských balvanech moreny Acarreo, jen aby byli specifickým věžím co nejbližší. Jen nemnohým se je však podaří vidět, protože je téměř stále zahalují oblaka a vlhká mlha. Jiní dávají přednost brčálově zeleným loukám, jezerům a ledovcům. Všichni za častého deště, silného větru a chladu obdivují nádheru ledovců, které se zrcadlí na hladině modravých jezer. Bahnité, často těžko schůdné cesty, vítr omezující pohyb a nepříjemný déšť se sněhem nezabrání nadšeným obdivovatelům přírody v jejich putování. Nezabrání ani v činnosti fotografů, kteří snímky v kratičkých chvílích slunečního svitu u kolonií tučňáků, kteří žijí v této dosud panenské části jihu amerického kontinentu. Někteří zdatnější a otrlejší návštěvníci u jezer na vyhrazených místech stanují a s naloženými batohy putují nádhernou přírodou. Další využívají k ubytování čistých chat (cabañas), kde je možnost se také najíst. Odtud podnikají kratší pěší túry k vodopádům, splazům kontinentálního ledovce anebo pod štíty hor.

A CO DOPORUČIT NA ZÁVĚR?

Do Chile jedte na jaře, když je na jižní polokouli konec léta. Nemáte-li dostatek času anebo máte omezenější finanční prostředky, potom je lepší si důkladněji prohlédnout buď sever anebo jih země. Určitě nebudete zklamáni. Můžeme ujistit, že vás „Země protikladů“ natolik zaujme, že budete chtít poznat také tu druhou část, dosud pro vás neznámou. Šťastnou cestu a nashledanou v Chile....

SEZNAM LITERATURY

- [1] CHALUPA, P., NEMÉTHOVÁ, J., HÜBELOVÁ, D. (2010). Geografia Ameriky. Vysokoškolská učebnice. UKF, FPV Nitra, SR, 198 s. ISBN 978-80-8094-686-9.
- [2] HÜBELOVÁ, D., CHALUPA, P. (2012). Latinská Amerika v přehledu a cvičeních. Učební texty. Mendelova univerzita v Brně, Brno 2012, s. 189, 978-80-7375-593-5

Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.

katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

chalupapet@seznam.cz

PhDr. Dana Hübelvá, Ph.D.

Ústav demografie a aplikované statistiky, FRRMS MeU v Brně,

dana.hubelova@mendelu.cz

KOMPLEXNÍ INOVACE VÝUKY OBORU CESTOVNÍ RUCH
NA VYSOKÉ ŠKOLE POLYTECHNICKÉ JIHLAVA.
KLÍČOVÉ AKTIVITY ÚSPĚŠNĚ POKRAČUJÍ DRUHÝ
AKADEMICKÝ ROK PO UKONČENÍ PROJEKTU.
COMPLEX INNOVATION OF EDUCATION IN THE
FIELD OF TOURISM WITHIN THE COLLEGE
OF POLYTECHNICS JIHLAVA. KEY ACTIVITIES
CONTINUES SUCCESSFULLY THE SECOND
ACADEMIC YEAR AFTER THE PROJECT.

Eva Janoušková

Abstrakt

Příspěvek shrnuje výsledky aktivit projektu "Komplexní inovace oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava". Katedra cestovního ruchu VŠPJ připravila projekt, který si klade za cíl takovou inovaci studijního oboru, která povede ke zlepšení uplatnitelnosti studentů na trhu práce díky kvalitnějšímu vzdělání. Hlavním výstupem projektu jsou nové specializace, které si studenti mohou vybírat od akademického roku 2010/2011. Dosavadní zkušenosti ukazují, že se tato inovace osvědčila.

Klíčová slova

inovace, cestovní ruch, specializace oboru, Vysoká škola polytechnická Jihlava

Abstract

The paper summarizes the results of activities of the project "Complex innovation of the Tourism study field the College of Polytechnics Jihlava". The Department of Travel and Tourism VŠPJ prepared a project, which sets a target innovation of this study field, which will improve the students' employability in the labour market thanks to high-quality education. The main outcomes of this project are new specializations that students can choose from the academic year 2010/2011. Past experience shows, that this innovation has proved effective.

Key words

innovation, tourism, field specialization, College of Polytechnics Jihlava

ÚVODEM

Přestože obecně v ČR klesá počet mladých lidí ve věku, kdy se rozhodují, zda studovat vysokou školu, v počtu zájemců o studium oboru Cestovní ruch na VŠPJ se tato skutečnost prozatím neprojevila. Poptávka ze strany studentů pravidelně několikanásobně převyšuje kapacitní možnosti oboru. Škola přijímá ročně 300 studentů do denního bakalářského studia oboru cestovní ruch a 200 studentů do kombinované formy. Jde o daleko nejvyšší počty studentů oboru cestovní ruch v celé České republice. Na základě monitoringu, který provedli pracovníci katedry cestovního ruchu VŠPJ, bylo zjištěno, že se v naší republice obor cestovní ruch a obory příbuzné v současné době vyučují na více než dvaceti veřejných a soukromých vysokých školách. Konkurence na trhu práce tedy je a nadále bude vysoká. Proto jsme se rozhodli studium diverzifikovat. Pro inovaci oboru byl v roce 2009 získán projekt z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost pod registračním číslem CZ.1.07/2.2.00/07.0341 „Komplexní inovace oboru Cestovní ruch na VŠPJ“ (dále jen „projekt“). Partnerem projektu byla Fakulta informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Projekt pod vedením doc. RNDr. Jiřího Vaníčka, CSc. si kladl za cíl především takovou inovaci studijního oboru Cestovní ruch, která povede ke zlepšení uplatnitelnosti studentů na trhu práce díky kvalitnějšímu vzdělání.

KLÍČOVÉ AKTIVITY PROJEKTU

Pro úplnost uvedme přehled všech klíčových aktivit projektu:

- *01 Monitoring potřeb trhu práce pro absolventy oboru Cestovní ruch.* Tato aktivita skončila v říjnu 2009. Série řízených rozhovorů a dotazníků pro podnikatele, představitele asociací a veřejných institucí působících v oboru i pro studenty oboru Cestovní ruch byla doplněna benchmarkingem tuzemských i zahraničních vysokých škol podobného zaměření z pohledu předmětové skladby, forem studia, délky praxe v průběhu studia a obsahu studentských prací. Výsledky výzkumu byly využity ke specifikaci předmětů pro jednotlivé oborové specializace.
- *02 Spolupráce se středními školami, vyššími odbornými školami a dalšími vysokými školami v oboru Cestovní ruch.* Při přípravě projektu se ukázala jako nevyhnutelná spolupráce s ostatními školami v České republice při zvyšování úrovně vzdělávání v cestovním ruchu. Proto byla rámci projektu založena „Asociace pro vzdělávání v cestovním ruchu“, která rovněž začala vydávat odborný elektronický časopis zabývající se problematikou cestovního ruchu pod názvem „Studia Turistica“. Po skončení projektu se vydavatelem časopisu stala Katedra cestovního ruchu VŠPJ.
- *03 Inovace oboru Cestovní ruch - specializace, rozšíření kombinovaného studia.* Jedná se o rozhodující aktivitu celého projektu. Její součástí bylo vytvoření studijních opor pro nové předměty, které budou tvořit sedm nových specializací oboru Cestovní ruch na VŠPJ. Studenti si od akademického roku 2010/11 mohou vybrat jednu ze specializací. Absolvování specializace spočívá ve volbě dvojice volitelných předmětů (v případě specializace „Informační systémy v cestovním ruchu“ jde o tři volitelné předměty).

- *04 Inovace oboru Cestovní ruch - výuka v cizích jazycích.* Do výuky byly zavedeny nové předměty přednášené v angličtině a v němčině. Dále byly vytvořeny cizojazyčné ekvivalenty k již existujícím předmětům.
- *05 Inovace oboru Cestovní ruch - mezioborové studium - Informační systémy v Cestovním ruchu.* Původním záměrem bylo vytvořit nový studijní obor, který by kombinoval Cestovní ruch s oborem Aplikovaná informatika (rovněž vyučován na VŠPJ). Na základě monitoringu trhu práce a doporučení partnera, jsme se rozhodli realizovat toto studium jako sedmou specializaci s tím, že studenti absolvují tři specializační předměty.
- *06 Zapojení odborníků z praxe a zahraničí při vytváření a realizaci inovovaného oboru Cestovní ruch.* Po dobu tří semestrů působili na škole zahraniční lektori, kteří přednášeli jeden volitelný předmět v angličtině. To umožnilo studentům porovnat přístup učitelů z jiných zahraničních škol k výuce oboru Cestovní ruch. Vedle výuky zahraničních učitelů na naší škole se postupně realizovalo pro studenty deset přednášek předních odborníků z praxe.

Vlastní inovace spočívá v zavedení nových předmětů do výuky včetně nových přístupů k výuce, v úpravě a aktualizaci současných osnov vybraných předmětů, ve vypracování chybějících studijních textů, v zapojení informačních technologií a zařazení multimediálního obsahu do výuky. V rámci udržitelnosti projektu je věnována pozornost klíčovým aktivitám 03 a 04. Zbývající aktivity lze označit za podpůrné pro hlavní prvky inovace.

V rámci výuky oboru Cestovní ruch na VŠPJ vznikly nové specializace a větší množství volitelných předmětů tak, aby bylo dosaženo určité diferenciace v získaných klíčových kompetencích absolventů tohoto studia. Od akademického roku 2010/2011 nabízíme studentům v rámci oboru možnost získat sedm specializací (podrobněji Tabulka 1). Ve výuce jsou využívány učební texty vypracované předními zahraničními školami v tomto oboru. Zvýšení počtu předmětů přednášených v cizím jazyce (podrobněji Tabulka 2), především v angličtině, znamená hlubší internacionalizaci vzdělávání a větší možnost studia našich studentů v zahraničí a zahraničních studentů na VŠPJ. Širší nabídka možností studia v cizích jazycích je pro studenty oboru Cestovních ruch zásadní. Jazyková vybavenost absolventů patří k nejdůležitějším kompetencím budoucích pracovníků v cestovním ruchu.

NOVÉ SPECIALIZACE

Vytvoření specializací bylo rozhodující aktivitou celého projektu. Současně vznikly studijní opory pro nové volitelné předměty, které specializace tvoří. V akademickém roce 2010/11 proběhla pilotní výuka prvních předmětů.

Tab. 1: Přehled specializací oboru Cestovní ruch na VŠPJ

Specializace	Vyučované předměty (volitelné)		
Podnikání v cestovním ruchu	Selfmanagement a řízení lidských zdrojů	Strategické řízení hotelu	
Šetrné formy cestovního ruchu	Projektový management v cestovním ruchu	Šetrné formy cestovního ruchu	
Management volného času	Úvod do rekreologie	Sportovně-rekreační aktivity v cestovním ruchu	
Lázeňství a wellness	Selfmanagement a řízení lidských zdrojů	Management lázeňství a wellness	
Veřejná správa v cestovním ruchu	Projektový management v cestovním ruchu	Komunální a regionální politika	
Kulturní cestovní ruch	Projektový management v cestovním ruchu	Péče o kulturní dědictví	
Informační systémy v cestovním ruchu	Multimediální tvorba	Geografické a navigační systémy	Využití internetu v cestovním ruchu

Zdroj: Vlastní zpracování podle projektové žádosti

Absolvování specializace není pro studenty povinné. Spočívá ve volbě dvojice volitelných předmětů (v případě specializace „Informační systémy v cestovním ruchu“ jde o tři volitelné předměty). Student po absolvování specializací získává certifikát, který vydá Katedra cestovního ruchu VŠPJ. Z kapacitních důvodů jsme museli volit některé předměty společně pro více specializací. Počet studentů jednotlivých specializací vychází především z jejich zájmu, ale z důvodu organizačních se nelze vyhnout určitým omezením v nabídce kapacity specializací. Po proběhnutí pilotní výuky jsme provedli dotazníkové šetření mezi posluchači specializace a na jeho základě byly dopracovány definitivní verze sylabů předmětů a studijních opor.

VÝUKA V CIZÍCH JAZYCÍCH

Do výuky byly zavedeny další tři předměty přednášené v angličtině a nově také tři předměty přednášené v německém jazyce (viz Tabulka 2). O výuku předmětů v anglickém jazyce je mezi studenty oboru Cestovní ruch na VŠPJ velký zájem, protože se jim nabízí další možnost zlepšit si své jazykové kompetence. Studenti si rozšiřují své znalosti cizojazyčné odborné terminologie, což se jim hodí například při pobytu na zahraniční praxi. Předměty v německém jazyce jsme se rozhodli nabízet pro blízkost Německa a Rakouska a také z důvodu, že v Kraji Vysočina působí řada velkých firem z německy mluvících zemí. Bohužel zájem o předměty vyučované v němčině je u studentů mizivý.

Tab. 2: Nové cizojazyčné předměty vytvořené v rámci projektu

Předměty vyučované v angličtině	Animace v cestovním ruchu	Plánování a regionální rozvoj cestovního ruchu	Interkulturní komunikace
Předměty vyučované v němčině	Interaktivní komunikace	Cestovní ruch 1	Cestovní ruch 2

Zdroj: Vlastní zpracování podle projektové žádosti

PŘEHLED REALIZACE HLAVNÍCH AKTIVIT PO UKONČENÍ PROJEKTU

Projekt „Komplexní inovace oboru Cestovní ruch na VŠPJ“ byl ukončen v květnu 2012. Pomohl nastartovat aktivity, které se v průběhu času velmi osvědčily. Důkazem je stálý zájem studentů o nabízené specializace i o anglicky vyučované předměty. Reakce studentů a absolventů dokazují, že certifikáty, které jim VŠPJ vydává jako osvědčení o absolvování specializací, využívají při hledání zaměstnání a uvádějí je do životopisů.

V dalším textu jsou uvedeny hlavní výsledky těchto aktivit, které jsme zaznamenali po ukončení projektu od letního semestru akademického roku 2011/2012 do letního semestru roku 2012/2013 včetně (dále také „sledované období“).

Katedra cestovního ruchu nabízela ve sledovaném období všechny nové předměty. Vypisovala průběžně předměty specializací pro studenty prezenční i kombinované formy studia. Jednalo se o všechny vytvořené specializace: Podnikání v cestovním ruchu, Šetrné formy cestovního ruchu, Management volného času, Lázeňství a wellness, Veřejná správa v cestovním ruchu, Kulturní cestovní ruch, Informační systémy v cestovním ruchu.

Ve sledovaném období úspěšně splnilo podmínky k získání certifikátu a certifikát v rámci oborových specializací převzalo 152 studentů prezenční i kombinované formy studia (podrobněji Tabulka 3).

V rámci specializací byly využívány všechny nově vzniklé studijní opory předmětů. Čtyři z nich jsou také zařazeny v e-learningu (Strategické řízení hotelu, Projektový management v cestovním ruchu, Úvod do rekreologie, Interkulturní komunikace).

Tab. 3: Specializace – počty vydaných certifikátů

Specializace	LS11/12	ZS12/13	LS1213	Celkem
Podnikání v cestovním ruchu	13	7	14	34
Šetrné formy cestovního ruchu	8	2	5	15
Management volného času	5	2	9	16
Lázeňství a wellness	19	5	20	44
Veřejná správa v cestovním ruchu	10	5	9	24
Kulturní cestovní ruch	9	2	8	19
Informační systémy v CR	0	0	0	0
Celkem	64	23	65	152

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů z Informačního systému VŠPJ

I když certifikáty o absolvování některé ze specializací obdrželo za sledované období 152 studentů, zatím žádný student nezískal certifikát o absolvování sedmé specializace Informační systémy v cestovním ruchu (Tabulka 3). Předměty této specializace mělo ve sledovaném období zapsáno 85 studentů (Tabulka 4), žádný z nich ovšem neabsolvoval všechny tři předměty specializace současně. Jednou z příčin byly personální možnosti katedry elektrotechniky a informatiky, která uvedené předměty garantuje. Z tohoto důvodu byly předměty Geografické a navigační systémy a Využití internetu v cestovním ruchu vypsaný pouze jedenkrát (v letním semestru 2011/2012). Pro zvýšení intenzity vypisování předmětů specializace byla učiněna potřebná opatření. Syllabus předmětu Geografické a navigační

systémy byl upraven tak, aby více vyhovoval profilu absolventa oboru Cestovní ruch a od akademického roku 2013/2014 je po reakreditaci oboru předmět zařazen v doporučeném studijním plánu jako povinně volitelný.

Tab. 4: Počty studentů, kteří si ve sledovaném období zapsali předměty specializací

Předmět/semestr	LS11/12	ZS12/13	LS12/13	Celkem
Strategické řízení hotelu	30	29	29	88
Selfmanagement a řízení lidských zdrojů	63	54	60	177
Projektový management v cestovním ruchu	13	10	28	51
Šetrné formy cestovního ruchu	29	70	48	147
Úvod do rekreologie	0	34	0	34
Sportovně rekreační aktivity v cestovním ruchu	39	0	40	79
Management lázeňství a wellness	24	79	30	133
Péče o kulturní dědictví	25	64	62	151
Geografické a navigační systémy	19	0	8	27
Využití internetu v cestovním ruchu	20	0	0	20
Multimediální tvorba	19	19	0	38
Komunální a regionální politika	23	0	0	23
Celkem	304	359	305	968

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů z Informačního systému VŠPJ

Katedra cestovního ruchu nabízela pro studenty prezenční formy studia ve sledovaném období všechny cizojazyčné předměty, které byly vytvořeny v rámci projektu. V průběhu tohoto období mělo cizojazyčné předměty zapsáno celkem 211 studentů. Jednalo se o všech šest předmětů: Animace v cestovním ruchu (anglicky), Plánování a regionální rozvoj cestovního ruchu (anglicky), Interkulturní komunikace (anglicky), Interaktivní komunikace (německy), Cestovní ruch 1 (německy), Cestovní ruch 2 (německy).

Tab. 5: Počty studentů, kteří si ve sledovaném období zapsali nové cizojazyčné předměty

Předmět	LS11/12	ZS12/13	LS12/13	Celkem
Animace v cestovním ruchu (AJ)	28	24	23	75
Plánování a regionální rozvoj CR (AJ)	22	0	0	22
Interkulturní komunikace (AJ)	22	36	20	78
Interaktivní komunikace (NJ)	16	0	20	36
Cestovní ruch 1 (NJ)	0	0	0	0
Cestovní ruch 2 (NJ)	0	0	0	0
Celkem	88	60	63	211

Zdroj: Vlastní zpracování podle údajů z Informačního systému VŠPJ

Jak již bylo uvedeno výše, předměty, které jsou vyučovány v anglickém jazyce, se setkávají s velkým zájmem studentů. Výuková skupina se vždy bez problémů naplní. Jiná situace je u předmětů nabízených v německém jazyce. O volitelný předmět Interaktivní komunikace je celkem solidní zájem, ale v případě povinných předmětů Cestovní ruch 1 a 2 je situace odlišná. Německé ekvivalenty, které byly průběžně nabízeny, si zapsalo vždy méně než 5 studentů, proto byla nakonec po administraci rozvrhu skupina zrušena. Jednou z příčin

je malý zájem o německý jazyk obecně. Na VŠPJ si např. na počátku akademického roku 2012/2013 zvolilo sedmkrát více studentů prvního semestru jako povinný první jazyk angličtinu než němčinu. Navíc povinné předměty Cestovní ruch 1 a 2 jsou pro studenty klíčové a znalosti jejich obsahu prokazují u státních závěrečných zkoušek. Proto z malé skupiny „němčinářů“ většina raději volí výuku předmětů Cestovní ruch 1 a 2 v českém jazyce než jejich německou modifikaci. Přesto budou předměty studentům nabízeny i nadále. Zkušenost ukazuje, že v Kraji Vysočina působí stále více firem, které požadují, aby jejich zaměstnanci perfektně komunikovali v německém jazyce a pro naše absolventy je odborná znalost německého jazyka konkurenční výhodou.

ZÁVĚR

Během osmi let existence oboru Cestovní ruch se VŠPJ podařilo zařadit mezi ty vysoké školy v České republice, kde je o obor největší zájem. Každoročně množství uchazečů o studium značně převyšuje počet studentů, které je možné přijmout do prvního ročníku. Nelze však jen spoléhat na atraktivitu oboru. Dostat se do podvědomí veřejnosti a získat určitou prestiž, to je především výsledek každodenního úsilí všech akademických pracovníků, kteří se na vzdělávání studentů podílejí.

Projekt „Komplexní inovace oboru Cestovní ruch na VŠPJ“ byl připraven s cílem zkvalitnit a inovovat výuku oboru Cestovní ruch na VŠPJ. V neposlední řadě se také rozšířila nabídka vybraných odborných předmětů vyučovaných v anglickém a německém jazyce. Že se jedná o správnou cestu, o tom svědčí například průběžně vysoká obsazenost skupin ve volitelných předmětech. Po úspěšném splnění všech volitelných předmětů v dané specializaci, získá student vedle bakalářského diplomu také certifikát o absolvování specializace. Ten by měl být pro absolventa výhodou při hledání zaměstnání, ale i při vlastním uplatnění v praxi.

Jsme přesvědčeni, že v budoucnu absolventi ocení naši snahu zkvalitnit bakalářská studia oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava. Naším cílem musí být v první řadě výchova a vzdělávání odborníků, kteří přispějí k dalšímu rozvoji tohoto významného odvětví české ekonomiky. Jen tak o naše absolventy bude zájem na trhu práce nejen v České republice, ale i v zahraničí.

SEZNAM LITERATURY

- [1] JANOUŠKOVÁ, E. 2011. Katedra cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava - přehled aktivit, historie a současnost oboru Cestovní ruch. Online časopis Studia Turistica, ročník 2, č. 1, VŠP Jihlava, s. 71–77. ISSN 1804-252X
- [2] JANOUŠKOVÁ, E., VANÍČEK, J. 2010. Inovace oboru cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava. In: Nosek, J. 2010: Hotelnictví, turismus a vzdělávání dnes a zítra. 1. vyd. Praha: Vysoká škola hotelová Praha, s. 61-67. ISBN 9788087411063
- [3] VANÍČEK, J., JANOUŠKOVÁ, E., PŮLKRBÁKOVÁ, E. 2010. Názory podnikatelů v cestovním ruchu na konkurenceschopnost absolventů VŠ. In: Vojáčková, H., Novotný, J. 2010: Konkurence - teoretické a praktické aspekty 2010. Jihlava: VŠP Jihlava, s. 135-141. ISBN 9788087035306.
- [4] *Projektová žádost Komplexní inovace oboru cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické*

Jihlava 2009. reg. číslo projektu CZ.1.07/2.2.00/07.0341, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, 2.2 Vysokoškolské vzdělávání.

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

vedoucí katedry cestovního ruchu, Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

E-mail: eva.janouskova@vspj.cz

OBYVATELÉ UKRAJINY A JEJICH ZPŮSOB ŽIVOTA – ZVYKY, KOMUNIKACE, ODLIŠNOSTI

UKRAINIAN PEOPLE AND THEIR WAY OF LIFE - HABITS, COMMUNICATION, DIFFERENCES

Otakar Pešek

Abstrakt

Cílem příspěvku je seznámit společnost s ukrajinskou kulturou, tj. povahou, zvyky a tradicemi, stylem žití Ukrajinců. Ukrajinská kultura je velmi blízká naší české kultuře, ale málokdo o ní něco ví.

Klíčová slova

Tradice, zvyky Ukrajina, Ukrajinci

Abstract

The aim of this paper is to present the Ukrainian culture, its nature, customs and traditions, style of living of Ukrainians. The Ukrainian culture is very close to our Czech culture, but hardly anyone knows something about it.

Key words

Customs, Traditions, Ukraine, Ukrainians

ÚVOD

Jelikož se ukrajinskou kulturou a jazykem zabývám delší dobu, chtěl bych Vás seznámit s ukrajinskou kulturou, která se té naší české kultuře částečně podobá, ale většina tradic se již u nás nepraktikuje či se úplně zapoměla. Seznámím Vás také s povahou samotných Ukrajinců, která se od naší povahy liší v dobrém slova smyslu.

UKRAJINSKÁ KULTURA A ZVYKY

Jak to bývá, největší vliv na zvyky a kulturu má náboženství, jelikož se většina Ukrajinců hlásí k pravoslavné církvi Moskevského či Kyjevského patriarchátu či k Řeckokatolické církvi. Obyčeje jsou spjaty s tradičním světovým názorem, který se zachoval po mnohá staletí a také obsahuje nemálo příznaků z předkřesťanské víry. Obřady Ukrajinců se dělí na dva typy: rodinné a kalendářní. Rodinné obřady posvěcovaly momenty v životě člověka a kalendářní

v životě přírody či pracovní činnosti lidí. Každý svátek a obřad se spojoval s vírou a pověrami.

Vánoce (7. ledna)

Během sovětské diktatury nebyly Vánoce oficiálně slaveny, ovšem Ukrajinci na ně nikdy nezapomněli a i přes hrozící ztrátu zaměstnání či různé problémy šli slavit narození Ježíše do kostela (tzv. cerkvy). Lidé si, jako u nás, zdobí své příbytky tzv. verpepy (betlémy). Štědrý den (6. ledna) se na Ukrajině nazývá Svjatyj Večir nebo také Svjata Večerja. Je to den přísného půstu, ovšem při štědrovečerní večeři by každý měl mít na stole 12 postních pokrmů. Podávají se různě připravované ryby s kysaným zelím a bramborami, postní boršč, ale hlavně nesmí chybět tzv. Kutja, což jsou vařené pšeničné kroupy s mákem, ořechy, rozinkami a medem. Ukrajinská pověra nám říká, „Kdo nejí kutju na Svjatyj Večir, zchudne či zemře.“ Kutja má totiž symbolizovat hojnost a zdraví.

Vánoční stromeček se nazývá jalyinka. Jalyinka se zdobí na Nový rok a na Štědrý den pod ní nosí dárky Děda Mráz, ovšem ne tak cenné dary, jako náš Ježíšek. Cennější dárky nosí dětem sv. Mikuláš (Mykola). Ovšem tyto tradice se liší z regionu na region. Na Boží hod vánoční chodí od domu k domu koledníci tzv. chrystosuval'nyky, kteří lidem zvěstují Boží narození. Jsou to buď děti či senioři, kteří od lidí dostávají buď sladkou odměnu, dospělí stakan horilky (vodka) či peněžní odměnu.

Velikonoce (Pascha)

Svátky Kristova umučení a Vzkříšení jsou nejdůležitějšími svátky v roce. Předchází jim přísný čtyřicetidenní půst, kdy lidé nesmí jíst všechny potraviny živočišného původu (maso, mléko, vejce), kromě medu a ryb, které se mohou jíst jen v určené dny. V časech, kdy nebyly

v domácnostech lednice a mrazáky, se potraviny uchovávaly ve studnách. Dnem nej přísnějšího půstu je Velký pátek, kdy lidé nic nejedí, dokud není vynesena „plaščanycja“ – rouška, na níž je zobrazeno Kristovo tělo v hrobě. Na Velký pátek se také pečou pasky, což je analogie českého mazance. V sobotu se zdobí kraslice (krašanky), první ozdobené vejce se podle tradice uchovává, protože údajně pomáhá při léčbě nemocných, také hospodyně připravují na velikonoční neděli (Velykdeň) slavnostní, již ne postní, pokrmy a všichni se připravují na celonoční pobyt v kostele. Lidé si do kostela berou košíky, které mají obsahovat máslo, křen, pasku, víno, klobásy, mák, sůl, vajíčka, dnes také různé čokoládové figurky. Tyto košíky jsou lidem posvěceny při jitřní liturgii, která začíná okolo 3. hodiny ráno. Po jejím skončení lidé doslova letí do svých domovů a jedí již povolené pokrmy. V tento den se všichni zdraví pozdravem Chrystos Voskres (Kristus vstal z mrtvých). Velikonoční pondělí se nazývá „voločilným.“ Děti obdarovávají svého kmotra pirohy, navštěvují své prarodiče a příbuzné a říkají jim různé říkanky. Za to jsou potom odměněny. Tito koledníci jsou nazýváni „voločebnyky,“ dárek nebo koleda, kterou dostanou, se nazývá „voločebne“. Pondělí bývá také nazýváno jako „Oblyvanyj ponedilok,“ jelikož se dodržuje tradice tzv. oblyvanja, což je varianta slovenské „oblievačky.“

Ivana Kupala (7. července)

Je ukrajinský a ruský svátek slavený na počest letního slunovratu (podle našeho kalendáře 24. června). Je to svátek Jana Křtitele, původně pohanský svátek plodnosti. Dávná pověra nám říká: „Kdo najde na noc Ivana Kupala kvetoucí kapradinu, stane se nesmírně bohatým.“ Svátek je velice populární, dívky si pletou věnce, tancuje se, zpívá se a v noci se skáče přes plameny ohně. Je to analogie našich čarodějnic či Jánských ohňů, které se u nás již neslaví a tuto tradici znám jen z vyprávění mojí babičky.

Ukrajinská svatba (Vesillja)

Jako další teď již rodinný svátek jsem vybral ukrajinskou svatbu, která je opravdu výjimečná a pro našince je návštěva ukrajinské svatby nezapomenutelným zážitkem.

Vše začíná již dlouhou dobu před svatbou, kdy se vše zařizuje, chystá a připravuje. Velkým paradoxem je, že se na Ukrajině zve na svatbu celá vesnice, dále potom příbuzní někdy i z 10. kolene. Mnoho lidí, pokud nemá příbuzné pracující v zahraničí, na svatbu nemá peníze, proto si vezmou na svatbu půjčku. Dva dny před svatbou se v domě nevěsty sejdou tzv. babky korovaľnyčky, které pečou slavnostní chléb korovaj.

Svatba začíná ráno, které se nazývá „ranok narečenych,“ kdy se sjíždí příbuzní do domu ženicha a nevěsty. Zatímco se nevěsta připravuje, svědek a svědkyně (družba i družka) od nevěsty se vydávají do domu ženicha, kde mu podle tradice prodávají (draží) košili. Košile je buď tradiční vyšívaná (soročka vyšyvanka) nebo normální košile. Důležitou roli má kapela, která jede hned ráno zpívat k nevěstě a potom k ženichovi, říká se tomu přivítání rodičů. Po všech těchto obřadech následuje obřad odprošování a požehnání, kdy ženich prosí za odpuštění a děkuje za vychování, to samé dělá nevěsta. Když je vše připraveno vydává se ženich s rodinou do domu nevěsty, kde následuje výkup. Před domem jsou příbuzní nevěsty, kteří stojí u připraveného oltáříku z ikon, nejdříve se musí ženich pomodlit a potom začne samotný výkup, např. požadují karton vodky, vína a piva. Poté je nevěsta ženichovi vydána a všichni míří nejdříve na úřad a potom zpravidla do kostela, jelikož se na Ukrajině považuje církevní sňatek za neplatný, jak tomu bylo za socialismu u nás.

Po všech obřadech se jde slavit. Svatební veselí začíná tím, že si před vstupem do příslušného restauračního zařízení nebo domu (mnoho svateb se koná také u nevěsty doma) musí novomanželé ulomit kousek korovaje a sníst. Všichni zasedají u stolu, celou svatbu řídí tzv. starosta. Nejdříve se všichni společně pomodlí, potom následují čtené gratulace, které čtou většinou maminky. Mezi každým přečteným přáním hosté zpívají písničku „Hirkaja voda“ či křičí „Hirko,“ jakmile toto někdo zazpívá či zvolá, musí se novomanželé políbit. Důležité je také to, jak hosté na svatbě sedí. Na vyvýšeném místě sedí novomanželé a vedle nich svědci. Za nimi je stěna, na které je buď koberec či závěs, na kterém je zavěšena ikona. Jinak celá svatba probíhá podobně jako u nás. Všichni hodně jí, zpívají, tancují a pijí. Ovšem o půlnoci nastává pro nevěstu jedinečná chvíle, stává se z ní vdaná žena, maminka a příbuzné jí sundávají závoj a vážou šátek, této tradici se říká „pokryvannja.“ Po té následuje tanec novomanželů se zapálenou svící a jak to tak na Ukrajině chodí, tak i s dlouhosáhlými manželskými polibky.

V některých oblastech Ukrajiny se svatba slaví i tři dny. Každý region a rodina má své svatební tradice, proto jsem uvedl jen takové, které bývají na každé svatbě.

BYDLENÍ

Většina Ukrajinců bydlí buď v bytech (obyvatelé měst) či v rodinných domcích. Na Ukrajině jsou díky rozvíjející se tržní ekonomice velké rozdíly v obydlích. Někdo bydlí v sovětském panelákovém bytě, kde mají na jednom patře všichni společnou kuchyň, toaletu i koupelnu; někdo v tradičním bytě s vlastní kuchyní a sociálním zařízením a někdo v nejluxusnějším bytě, jehož cena se šplhá do výše několika stovek miliónů korun. Co se týká rodinných domků, tak ty se člení na dvě kategorie, normální tradiční dům či luxusní vila ukrajinského podnikatele, která je obehnaná vysokým plotem.

Zařízení bývá podobné jako u nás, ovšem ať bydlíte v jakémkoliv příbytku, všude vidíte ikony či obrazy, nad nimiž jsou zavěšeny „rušnyky,“ což jsou tradiční vyšíváné dečky. Je to ukrajinský symbol a má to opravdu každý, to mi potvrdila i moje maminka, která chodila s maminkou na návštěvu k jedné paní, jež pocházela z Mukačeva a také měla nad všemi obrazy a ikonou již zmíněný „rušnyk.“ V mnoha domácnostech jsou také na zdech zavěšeny gobelíny (kylomy).

V některých domech nenaleznete splachovací záchod či vanu (umyvadlo), je to tím, že v některých obcích není zaveden veřejný vodovod a lidé čerpají vodu ze studní. Ovšem každá domácnost má plynový kotel, ať jste ve starém či novém domě. Je to tím, že na Ukrajině je velká zásoba zemního plynu. Jinak ceny energií jsou nižší než u nás, ovšem elektrický proud je zde velice kolísavý.

Svá obydlí si Ukrajinci zdobí různými květinami i umělými, dále potom dečkami a obrazy. Nejdůležitější místností v domě je kuchyně s jídelnou, kde se velice často schází velká rodina, a diskutují, hodují a popíjejí.

STYL ŽIVOTA

Ukrajinský styl života je, jako celá jejich kultura, velice osobitý. Ukrajinci nikam nespěchají, což se projevuje např. v autobusových spojích, kdy např. autobus, který má na nějakém nádraží být ve 12:00 h, přijede o dvě hodiny později, tak se nad tím nikdo nepozastaví. Vůbec celý styl života je takový klidnější. Přijdu pozdě? Nevadí, udělám to později. Pro nás je takový styl života v dnešní době nepochopitelný, protože jsme po vzoru západní civilizace již velice úspěšní, což Ukrajinci nejsou. Je to možná pozůstatek bývalé sovětské vlády.

Další zajímavostí je, že jsou, jako Rusové, velice byrokratičtí. Například se rozhodnete navštívit veřejné toalety, které bývají většinou tureckého typu a často neuklizené a zapáchající. Před vstupem sedí dvě postarší ženy, kterým musíte zaplatit směšnou sumu 25 kopějek a ony vám vypíší paragon na vstup na toaletu. Dalším příkladem preciznosti byla naše návštěva školní jídelny, kdy jedna z účastnic naší exkurze nemohla ze zdravotních důvodů obědovat, proto paní nevydala jeden oběd a nedostala talónek a již z toho dělala velký problém.

Co se týká práce, tak jsou Ukrajinci velice pracovití, ovšem na Ukrajině je vysoká nezaměstnanost a velmi nízké platy. Proto ji většina opouští a emigruje do zahraničí za prací. Ukrajinky patří mezi nejpracovitější a nejkrásnější ženy na světě, bude to tím, že na Ukrajině žije více žen než mužů.

UKRAJINSKÁ POVAHA

Ukrajinci se od Čechů liší v povaze a postojích k cizincům. Když na Ukrajinu zavítá jakýkoliv cizinec, kromě obyvatele Ruské federace, tak by mu místní obyvatelé snesli modré z nebe. Jsou velice pohostinní, družní, chovají se i mezi sebou velice hezky a navzájem se uznávají a respektují, jsou soucitní a mají jakousi vlastnost, kterou my nemáme. Je to, pravděpodobně, nějaká vlastnost na srdci (v duši). Tuto vlastnost neumím ani popsat, každý musí pravou ukrajinskou duši poznat na vlastní oči a kůži. V prostředí mezi Ukrajinci se cítíte mnohem lépe, než v prostředí Čechů. I když jsou to pro Vás cizí lidé, tak Vás mezi sebe přijmou, jako kdybyste patřil do rodiny. Je to opravdu zvláštní a velice příjemné. Abych pravdu řekl, já osobně se cítím lépe mezi skupinou Ukrajinců než mezi skupinou Čechů. Nevím proč, asi jsem našel svoji pravou identitu.

ZÁVĚR

V závěru své seminární práce bych chtěl poděkovat VŠPJ, především paní doktorce Evě Janouškové, za možnost poznat Ukrajinu na vlastní oči a ne pouze z vyprávění mé tety, která z Ukrajiny pochází, a také z mnoha stovek videí, která pravidelně sleduji na internetu. Velice bych také chtěl poděkovat, ač o tom neví, Ukrajinské obci na Vysočině s jejím představitelem otcem Vasylem Horblyanskym, kdy mohu zkoumat ukrajinskou kulturu za hranicemi Ukrajiny na nedělních liturgiích v kostele sv. Ignáce v Jihlavě.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] Tradice, zvyky, obyčeje a svátky na Ukrajině. In: [online]. [cit. 2013-10-07]. Dostupné z: http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/tradice-zvyky-obyceje-a-svatky-na-ukrajine_1/
- [2] *Україністика: Минуле Сучасне Майбутнє II: Velikonoční terminologie užívaná v České republice a na Ukrajině (srovnávací plán)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 193-198. ISBN 9788021049642.
- [3] Vyprávění paní Natalie Ivanivny Mychalyuk
- [4] Vlastní poznatky při pobytu na Ukrajině

Otakar Pešek

student oboru Cestovní ruch

Vysoká škola polytechnická Jihlava

pesek5@eznam.cz

RENÉ PETRÁŠ.

PRÁVO A CESTOVNÍ RUCH. PRAHA: UNIVERZITA JANA

AMOSE KOMENSKÉHO, 2013, 224 S.

ISBN 978-80-7452-032-7.

Cestovný ruch svojím medziodborovým charakterom a zasahovaním do rôznych oblastí činností spôsobuje nie vždy úplne správny a vyčerpávajúci výklad v právnej oblasti. Problematika právnej úpravy cestovného ruchu je široká a existuje v nej niekoľko nezrovnalostí, ktoré je potrebné presne definovať a objasniť.

V súčasných podmienkach zmeny právnej úpravy v oblasti občianskeho práva a v súvislosti s prípravou „zákona o podpore cestovného ruchu“ je komplexné vymedzenie právnej úpravy cestovného ruchu žiaduce.

Kniha „Právo a cestovní ruch“ vychádza z právneho stavu v marci 2013, pričom sa zaoberá aj transformáciou českého súkromného práva k 1. januáru 2014. Cieľom knihy je reagovať na aktuálne otázky a podať ucelený prehľad právnej úpravy cestovného ruchu v Českej republike.

Autor sa problematike právnej úpravy cestovného ruchu venuje dlhodobo a v danej oblasti publikuje ako jeden z mála českých právnikov.

Kniha je spracovaná ako učebnica pre študentov cestovného ruchu, ale k orientácii v právnej úprave cestovného ruchu poslúži komukoľvek, kto sa cestovným ruchom zaoberá v teoretickej či praktickej rovine.

Učebnica je rozdelená do ôsmich kapitol. Prvá kapitola je venovaná problémom právnej úpravy cestovného ruchu (s. 7 – 30). Autor v nej objasňuje význam učebnice a popisuje systém právnej úpravy cestovného ruchu v Českej republike. Tu je potrebné poznamenať, že právnú úpravu cestovného ruchu možno rozdeliť do troch až štyroch častí. Základ právnej úpravy cestovného ruchu predstavuje zákon č. 159/1999 Sb. „o niektorých podmínkach podnikání v oblasti cestovného ruchu“, ktorý nadväzuje na európsku smernicu č. 90/314/EHS o súborných službách pre cestovanie, pobyty a zájazdy. Tu autor upozorňuje na potrebu novelizácie zákona č. 159/1999 Sb. v súvislosti so zmenou v oblasti súkromného práva.

Druhú časť právnej úpravy cestovného ruchu v Českej republike tvoria všeobecné predpisy obchodného práva, najmä zákon č. 455/1991 Sb. tzv. „Živnostenský zákon“. Autor pokladá za potrebné upozorniť na komercializáciu „Občanského zákoníku“, a tým aj na jeho výrazné previazanie s „Obchodním zákoníkem“. Prevažná časť „Občanského zákoníku“ (zákon č. 89/2014 Sb.) by sa mala prepojiť s „Obchodním zákoníkem“, pričom ostane samostatný zákon č. 90/2012 Sb. „o obchodních korporacích“.

Tretia časť právnej úpravy cestovného ruchu je prezentovaná pripravovaným zákonom „o podpore cestovného ruchu“. Do tretej časti autora zaraďuje aj finančné právo napr. zákon č. 565/1990 Sb. „o miestnych poplatkoch“. Upozorňuje na problematickú úpravu poplatku za kúpeľný a rekreačný pobyt.

Štvrtá časť právnej úpravy cestovného ruchu zahŕňa právne predpisy súvisiace s cestovným ruchom napr. pamiatkovú starostlivosť, ochranu prírody, dopravu, špeciálne otázky súvisiace s vinárstvom, cestovnými dokladmi apod.

Ďalej sa autor v pravej kapitole zaoberá problémami rekodifikácie českého súkromného práva v oblasti cestovného ruchu.

Druhá kapitola učebnice podáva stručný obraz českého právneho poriadku (s. 31 – 64). Autor identifikuje pojmy ako právo, tradicionalizmus a univerzalizmus práva. Charakterizuje právne kultúry, systematiku českého práva a stručne sa zaoberá úvodom do medzinárodného a európskeho práva. Touto kapitolou autor uvádza čitateľa do problematiky právnej terminológie. Kapitola umožňuje orientáciu aj čitateľom, ktorí sa právom a jeho vymedzením nezaoberajú.

Pozornosť obchodnému právu a živnostiam venuje tretia kapitola (s. 65 – 90). Autor sa zaoberá výkladom zákona k obchodným korporáciám. Za kľúčovú normu pritom považuje živnostenský zákon. V rámci kapitoly autor identifikuje aj živnosti týkajúce sa cestovného ruchu.

Vo štvrtej kapitole autor popisuje význam zákona č. 159/1999 Sb. „o niektorých podmínkach podnikání v cestovnom ruchu“ (s. 91 – 114). Autor podrobne kritiku zmeny právnej úpravy cestovných kancelárií v 90. rokoch 20. stor., a zaoberá sa definovaním kľúčových pojmov ako napr. zájazd, činnosť cestovných kancelárií a agentúr apod. Je potrebné upozorniť, že so zmenou súkromného práva by sa malo definovanie pojmu zájazd presunúť do „Občanského zákoníku“, a to do ustanovení týkajúcich sa zmluvy o zájazde. Autor sa ďalej v tejto kapitole zaoberá povinným poistením záruky proti úpadku. Tu sa do centra pozornosti čitateľa dostáva výrazná zodpovednosť poisťovní, ktoré majú tvoriť akési kontrolné sito dostatočných kvalít potenciálne poistenej cestovnej kancelárie. Autor konštatuje, že zákon zveruje poisťovniam pomerne silné postavenie.

Osobitná pozornosť je v rámci piatej kapitoly venovaná zmluve o zájazde, ktorá by mala k 1. januáru 2014 nahradiť cestovnú zmluvu (s. 115 – 140). V rámci tejto kapitoly kladie autor dôraz na výklad pojmu zájazd, ktorého definícia sa zmenou súkromného práva čiastočne mení. Za problematické považuje identifikovanie zájazdu ako kombinácie služieb, pričom jednou z možností je služba cestovného ruchu, ktorá nie je doplnkom dopravy a ubytovania, ale tvorí významnú časť súboru ponúkaných služieb. V minulosti právna norma obsahovala podmienku minimálne päťinového podielu danej služby z ceny zájazdu. Z novej úpravy je táto podmienka vypustená. Za problematické považuje autor aj chápanie informačnej povinnosti cestovných kancelárií voči klientovi, kde nie je presne vymedzené, aké informácie musí cestovná kancelária zákazníčkovi podať.

Timeshare, teda striedavý nájom nehnuteľnosti je obsahom šiestej kapitoly (s. 141 – 158).

Definovanie timeshare považuje autor za zložité. Potrebne je podotknúť, že ustanovenia nového „Občanského zákoníku“ (č. 89/2012 Sb.) zahŕňajú aj ustanovenia týkajúce sa dočasného užívania ubytovacieho zariadenia a iných rekreačných služieb. Avšak právne vymedzenie povahy timeshare stále chýba.

V siedmej kapitole sa do pozornosti dostáva najmä pripravovaný zákon „o podpore cestovného ruchu“ (s. 159 – 170). Autor konštatuje, že ide o normu správneho práva, ktorá sa bude musieť vyrovnávať so súčasným stavom českej verejnej správy. Tento stav autor považuje za alarmujúci. Pripravovaný zákon sa čiastočne inšpiruje slovenským zákonom č. 91/2010 Zb. „o podpore cestovného ruchu“. Avšak je nutné konštatovať, že slovenský zákon obsahoval mnoho problematických ustanovení, a preto bola nutná jeho urýchlená novelizácia. Český zákon „o podpore cestovného ruchu“ by mal riešiť napr. financovanie cestovného ruchu na regionálnej úrovni. Autor sa v súvislosti so správnym právom zaoberá tiež historickým prehľadom problémov českej verejnej správy.

Právne predpisy súvisiace s cestovným ruchom sú obsahom ôsmej kapitoly učebnice (s. 171 – 186). Ich počet je dosť vysoký, pričom sa jedná o rozmanité problémy napr. pamiatkovú starostlivosť, ochranu prírody, právnu úpravu vinárstva, kúpeľníctva, vydávania cestovných dokladov apod. Zvýšenú pozornosť autor venuje normám týkajúcim sa pamiatkovej starostlivosti, pritom rozlišuje hmotné, nehmotné a písomné pamiatky. Do pozornosti čitateľa sa dostáva zákon č. 20/1987 Sb. „o státní památkové péči“. Autor upozorňuje na potrebu novelizácie daného zákon.

Pozornosť čitateľa autor usmerňuje okrem pamiatkovej starostlivosti aj k ochrane životného prostredia, kde konštatuje pozoruhodné množstvo národných i medzinárodných právnych noriem. Druhá časť ôsmej kapitoly poskytuje vyčerpávajúci prehľad noriem týkajúcich sa ochrany životného prostredia v cestovnom ruchu.

Publikácia „Právo a cestovní ruch“ prináša komplexný prehľad právnych noriem zasahujúcich do oblasti cestovného ruchu. Autor posudzuje danú problematiku z národného, medzinárodného a historického hľadiska a približuje čitateľovi jednotlivé súvislosti. Učebnicu obohacuje odborný výklad a komentáre k ustanoveniam jednotlivých noriem, ktoré umožňujú čitateľovi lepšiu orientáciu. Prínosom učebnice je nielen analýza súčasného stavu právnej úpravy v Českej republike, ale aj analýza budúcich zmien súvisiacich so zmenou súkromného práva.

Učebnica je vhodná pre študentov cestovného ruchu, ale tiež pre profesionálov z oblasti teórie i praxe, najmä vďaka analýze budúceho stavu a vysvetleniu problematickej terminológie.

Ing. Ivica Linderová, PhD.
katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
linderov@vspj.cz

JAN ŠTEMBERK.

**FENOMÉN CESTOVNÍHO RUCHU: MOŽNOSTI A LIMITY
CESTOVNÍHO RUCHU V MEZIVÁLEČNÉM ČESKOSLOVENSKU.**

1. VYD. PELHŘIMOV: NOVÁ TISKÁRNA VE SPOLUPRÁCI S

VYSOKOU ŠKOLOU OBCHODNÍ V PRAZE, 2009, 298 S.

ISBN 978-80-7415-021-0.

**MEZIVÁLEČNÉ ČESKOSLOVENSKO
A CESTOVÁNÍ**

Historických knih o meziválečném Československu bylo dosud napsáno mnoho. Kniha mladého historika Jana Štemberka je však volbou tématu ojedinělá, nadčasová a formou zpracování přístupná i pro široké čtenářské publikum. Věnuje se cestovnímu ruchu - fenoménu, jehož společenský i hospodářský význam je zhruba od poloviny minulého století na trvalém vzestupu. Ačkoli jde o řádnou historickou studii se všemi náležitostmi (s bohatým seznamem odkazů na literaturu a cenné archivní materiály), je text napsán velmi čtivě a zaujme každého, kdo má zájem o historii každodennosti, cestování i podnikání v této oblasti.

Jde o obsáhlý text (273 stran), který je rozdělen do devíti tematických celků. Je doplněn o celou řadu dobových fotografií, propagačních materiálů a přehledových tabulek se statistickými údaji, které obsah jednotlivých kapitol poutavě dokreslují. Další archivní dokumenty jsou zařazeny v přílohách.

V úvodní kapitole se autor věnuje komplikované dobové terminologii a vysvětluje tak příčiny nepřesností, které v užívání některých termínů přetrvávají dodnes. Následující kapitola pojednává o politice státu v oblasti cestovního ruchu a zejména o přípravě zákona o cestovním ruchu, čímž zajímavě koresponduje se současností, kdy financování a propagace cestovního ruchu zůstávají obdobně žhavými tématy. Kromě státních úřadů autor též zmiňuje význam činnosti spolků „sloužících k povznesení cizineckého ruchu“. Čtenář se smyslem pro podnikání ocení zejména poslední část kapitoly, která představuje typy podnikatelských aktivit z oblasti cestovního ruchu se zvláštním důrazem na státní podnikání v oblasti lázeňství. Ve třetí kapitole jsou uvedeny podmínky rozvoje cestovního ruchu. Nejprve se autor věnuje samotným účastníkům cestovního ruchu. Díky jejich typologii ve vztahu k cestování (na základě povolání, resp. společenského postavení a odpovídajícího příjmu) se lze dozvědět řadu zajímavostí z tehdejší každodennosti. Další část kapitoly je věnována druhům propagace cestovního ruchu, která, stejně jako dnes, hrála ústřední úlohu v úspěšném rozvoji podnikání v této oblasti. Na závěr je zařazena informace o tehdejší úrovni a podobě průvodcovské činnosti a možnostech vzdělávání v oboru cestovního ruchu.

V dalších dvou kapitolách J. Štemberk informuje o vývoji stěžejních služeb, tj. o možnostech

ubytování, stravování a dopravy. Popisuje složitou situaci v hotelnictví, kterou způsobila 1. světová válka a následné sanační snahy. (Válka způsobila pokles zájmu o cestování a ztrátu klientely pro hoteliéry. Po jejím skončení se však města naopak potýkala s nedostatkem hotelových pokojů, protože do řady hotelů, zejména v Praze, byly nastěhovány úřady.) Z oblasti stravování jistě zaujmou např. informace o vývoji postojů ke spropitnému. Nejvíce poznatků autor nashromáždil z oblasti železniční, automobilové i letecké přepravy. V dopravním kontextu poukazuje i na organizované zájezdy a to zejména v souvislosti s historií Čedoku.

V šesté kapitole J. Štemberk popisuje administrativní podmínky a překážky pro cestování do zahraničí. Věnuje se zejména pasovým a vízovým předpisům a jejich důsledkům pro cestovní ruch. V tomto kontextu podrobně rozebírá podmínky automobilové přepravy a překvapuje rozsáhlým výčtem povinností, které v té době řidič automobilu musel splnit.

Další dvě kapitoly zaujmou čtenáře, který se chce něco dozvědět o přínosech jednotlivých forem cestovního ruchu pro hospodářství v meziválečném období. Autor zde předkládá bohatou nabídku nejrůznějších statistických přehledů z oblasti příjezdového a domácího cestovního ruchu. Nepřátelé statistik je mohou přeskočit, ale připraví se tak o řadu zajímavých informací, které postihují zejména počty příjezdů do jednotlivých lokalit, počty a délky ubytování a v neposlední řadě typologii návštěvníků meziválečného Československa. Poslední kapitola je zpracována obdobně, ale týká se výjezdů Čechoslováků do zahraničí.

Na konci je uveden seznam zkratek a následně bohatý přehled použitých pramenů a literatury. Kniha obsahuje i anglické shrnutí a již zmiňovanou přílohu.

Kniha J. Štemberka o nejrůznějších aspektech cestování u nás v období mezi světovými válkami je výsledkem jeho poctivé historické práce. Díky srozumitelnému zpracování však může oslovit nejen studenty a odborníky z oblasti cestovního ruchu, ale každého, kdo má rád cestování jako takové a poutavé čtení o historii naší země.

Kulichová Marie

Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.

Svídnická 506, 181 00 Praha 8

doktorandka FHS UK, Praha

HALINA KOTÍKOVÁ: NOVÉ TRENDY V NABÍDCE CESTOVNÍHO RUCHU. GRADA PUBLISHING, 2013, 207 S. ISBN 978-80-274-4603-6.

Citovaná publikace je zdařilým titulem odborných prací, které lze zařadit do oblasti teoretických statí o cestovním ruchu. Autorka se zabývá novými trendy cestovního ruchu, které se profilují do současné nabídky na trhu cestovního ruchu. Na základě bohatého fondu citací současných zahraničních i domácích autorů explikuje teoretické základy a terminologii nově se utvářejících produktů širokého spektru odborné veřejnosti v praxi i vzdělávacím systému.

Publikace je členěna do 15 kapitol rozložených do tří částí a závěrečného shrnutí:

1. Část se věnuje stále diskutovaným základním teoretickým souvislostem založeným na interdisaciplinaritě cestovního ruchu a vědeckých základech jednotlivých disciplín.
2. Ve druhé části se zabývá terminologií a analýze jednotlivých „Produktů cestovního ruchu“
 - a. Gastronomický (kulinářský) cestovní ruch – Food tourism
 - b. Zdravotní (léčebný) cestovní ruch – Medical tourism
 - c. Dobrodružný cestovní ruch – Adventure tourism
 - d. Temný cestovní ruch – Dark tourism
 - e. Event turismus – Event tourism
 - f. Dobrovolnický cestovní ruch – Volunteer tourism
 - g. Svatební cestovní ruch – Wedding tourism, Honeymoon tourism
 - h. Filmový cestovní ruch
 - i. Vesmírný cestovní ruch
3. Ve třetí části se zabývá novými produkty z hlediska potřeb cílových skupin
 - a. Cestovní ruch seniorů a zdravotně postižených
 - b. Cestovní ruch zaměřenný na segment LOHAS
 - c. Cestovní ruch sexuálních menšin – LGBT tourism
 - d. Cestovní ruch „košer“ – Kosher tourism, Halal tourism

Tuto publikaci považuji za teoretický přínos pro současné rychle se rozvíjející moderní trendy cestovního ruchu ve světě i u nás. Práce Haliny Kotíkové by neměla chybět v knihovnách odborné veřejnosti.

RNDr. Jiří Šíp, Ph.D.

katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

sipj@vspj.cz

ÚSPĚŠNÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE NA VŠP JIHLAVA

Absolventka oboru Cestovní ruch Bc. Věra Martinková se stala vítězkou v kategorii bakalářská práce v prestižní "Soutěži o nej studentskou práci", kterou vyhlásila Asociace hotelů a restaurací České republiky. Bakalářská práce nese název "Hodnocení potenciálu cestovního ruchu ve vybraném regionu cestovního ruchu v České republice", vedoucí bakalářské práce je Ing. Ivica Linderová, Ph.D. Blahopřejeme.

Redakce

NITRA: PRVÉ UBYTOVACIE ZARIADENIA V KRAJI ZÍSKALI CERTIFIKÁT KVALITY

Nitra 30. novembra (TASR) – Prvých 13 ubytovacích zariadení v 11 obciach v Nitrianskom kraji získalo značku Certifikované ubytovanie na vidieku. Spolu s udelenou značkou kvality tým získali upevnenie svojho postavenia v očiach hosta, dôveryhodnosť a imidž ubytovacieho zariadenia s kvalitnými službami. Certifikované ubytovacie zariadenie spozná návštevník podľa symbolu zeleného kvietku spolu so slovným označením Certifikované ubytovanie na vidieku. Cieľom certifikácie ubytovacích zariadení na vidieku je zvýšiť kvalitu ich služieb a posilniť ich propagáciu. Nositeľom projektu je Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja (NSK), Odbor zahraničných vzťahov a cestovného ruchu. Odborným garantom celého projektu je Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. O priznaní značky kvality rozhoduje certifikačná komisia, ktorá pozostáva z piatich členov, zástupcov odborného, verejného a podnikateľského sektora. Autori projektu certifikácie sa nechali inšpirovať podobnými kvalitatívnymi iniciatívami, ktoré sa úspešne rozvinuli v zahraničí. „S projektami certifikácie prázdninových domov, bytov a izieb v súkromí majú bohaté skúsenosti v Nemecku, na vidieku vo Švajčiarsku, ale aj na vidieku v Českej republike,“ skonštatoval Stanislav Katrinec z Úradu NSK. Projekt sa začal realizovať už v roku 2008. V tomto období sa podarilo ukončiť terénny prieskum vo viac ako stovke ubytovacích zariadení na vidieku v Nitrianskom kraji. Pracovný tím získal dostatok informácií o aktuálnej úrovni vybavenia zariadení, rozsahu a kvalite ich služieb. Neskôr sa etabloval nový systém hodnotenia kvality s kritériami a postupmi hodnotenia a tiež orgánmi zodpovednými za jednotlivé činnosti. Možnosť detailne prezentovať seba a svoje služby na webovej stránke kraja a v katalógu certifikovaných zariadení, ktorého vydanie sa pripravuje do konca kalendárneho roka, umožní zariadeniam spoločnú efektívnu propagáciu. Podporné nástroje Úradu NSK zase zabezpečia prístup k dodatočným zdrojom pre financovanie ich činnosti.

30. Október 2013 / TASR

<http://www.hlavnespravy.sk/nitra-prve-ubytovacie-zariadenia-v-kraji-ziskali-certifikat-kvality/164514/>

doc. Ing. Jana Jarábková, PhD.

*katedra regionalistiky a rozvoja vidieka FEŠRR, SPU Nitra
jana_jarabkova@yahoo.com*

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL: VÝMĚNNÉ POBYTY STUDENTŮ OBORU CESTOVNÍ RUCH VŠPJ A UŽHORODSKÉ NÁRODNÍ UNIVERZITY

Již několik let trvá spolupráce Kraje Vysočina a Zakarpatské oblasti Ukrajiny. Vysoká škola polytechnická Jihlava se k těmto aktivitám připojila počátkem roku 2013 a navázala kontakty s Užhorodskou národní univerzitou.

V březnu 2013 v Užhorodu proběhlo setkání rektora Užhorodské národní univerzity profesora Fedora Vaščuka, Ph.D. s rektorem Vysoké školy polytechnické Jihlava Ing. Jakubem Novotným, Ph.D. Setkání se rovněž za VŠPJ zúčastnili vedoucí katedry cestovního ruchu RNDr. Eva Janoušková, Ph.D., zástupce vedoucí katedry cestovního ruchu RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D. a vedoucí katedry jazyků Ing. Miloslav Reiterman. Za Užhorodskou národní univerzitu byli účastni prorektoři prof. Roman Andriiovych Oficinskij a doc. Fedir Fedorovych Šandor.

Obě školy se dohodly, že první společnou aktivitou budou týdenní výměnné pobyty studentů. Tento způsob spolupráce zahájila jihlavská katedra cestovního ruchu s Fakultou cestovního ruchu Užhorodské národní univerzity.

ČÍM MŮŽE BÝT TATO AKTIVITA STUDENTŮM PŘÍNOSNÁ?

- Ukrajina je zemí, která začíná být velmi atraktivní a vyhledávaná i českými turisty. Bude potřeba stále více lidí, kteří prostředí země znají, kteří zde mají kontakty. Pro budoucí pracovníky v cestovním ruchu je to vynikající příležitost.
- Užhorodská národní univerzita studentům nabízí doplnit si magisterské vzdělání.
- Účastníci pobytů z nižších semestrů mohou získat cenné podklady pro tvorbu bakalářské práce.

POBYT UKRAJINSKÝCH STUDENTŮ V JIHLAVĚ

Skupinka deseti ukrajinských studentů a dvou akademických pracovníků užhorodské katedry cestovního ruchu pobývala v Jihlavě od 26. do 31. května 2013. V této době byla již vytvořena stejně strukturovaná skupina jihlavských studentů pod vedením dr. E. Janouškové z katedry cestovního ruchu VŠPJ. Obě skupiny společně absolvovaly pestrý program. První den hosty přijal a přivítali rektor VŠPJ dr. Jakub Novotný a prorektorka pro rozvoj Mgr. Alena Štěrbová. Po dopoledni stráveném na VŠPJ následovalo slavnostní přivítání zástupci Kraje Vysočina. Jihlavští studenti v pozdním odpoledni připravili pro své kolegy prohlídku historického centra Jihlavy. Na žádost ukrajinských hostů skupina druhý den navštívila Prahu. Ve stejný den byli v Praze na praxi studenti oboru Cestovní ruch VŠPJ, ke kterým se skupina připojila. Kolegové z Ukrajiny měli tak nejen příležitost poznat nejcennější místa historického jádra, ale i být svědky toho, jak probíhá praxe našich studentů, kteří si zkoušeli práci průvodce Prahou. Ve středu byl na programu opět výlet – tentokrát za zajímavostmi Kraje Vysočina. Jedním z pilířů cestovního ruchu v kraji by do budoucna měla být agroturistika. To potvrdila návštěva Hospodářského dvora v Bohuslavicích nedaleko Telče. Vedle prohlídky s odborným výkladem byla pro studenty připravena i jízda na koních. Odpoledne strávili hosté v Telči, kde si v doprovodu jihlavských studentů prohlédli zámek a náměstí. Poslední den návštěvy patřil opět Jihlavě (ZOO a Jihlavské podzemí). Večer před odjezdem se všichni sešli na společné slavnostní večeři.

POBYT JIHLAVSKÝCH STUDENTŮ V UŽHORODU

Studenti VŠPJ navštívili Ukrajinu ve dnech 15. - 20. září 2013 pod pedagogickým vedením dr. E. Janouškové a dr. L. Měrtlové. Po společně stráveném týdnu v Jihlavě v květnu 2013 se obě skupiny studentů a akademických pracovníků poznaly a spřátelily. Součástí bohatého programu české skupiny na Zakarpatské Ukrajině byla prohlídka univerzity, historického jádra Užhorodu, výlety do Mukačeva a do Koločavy. Studenti navštívili zajímavá turistická zařízení v regionu a seznámili se s problematikou rozvoje cestovního ruchu na Zakarpatské Ukrajině. Každý účastník z řad studentů měl zadáno konkrétní téma seminární práce, které v průběhu pobytu zpracovával. Na jiném místě tohoto časopisu je na ukázkou uvedena zkrácená verze studentské seminární práce na téma OBYVATELÉ UKRAJINY A JEJICH ZPŮSOB ŽIVOTA – ZVYKY, KOMUNIKACE, ODLIŠNOSTI.

Při formálních příležitostech i neformálních debatách mohli účastníci srovnávat například problematiku života vysokoškolských studentů, nebo rozvoje cestovního ruchu v obou zemích. Jak se shodli účastníci české výpravy, na Zakarpatskou Ukrajinu se určitě v budoucnu vrátí.

PLÁNOVANÉ AKTIVITY V ROCE 2014

Výměnné pobyty budou pokračovat i v příštím roce. Na základě dohody obou stran se studentské aktivity, kromě poznávání partnerského regionu, více zaměří na výzkumnou činnost ukrajinsko-českých týmů. V posledním květnovém týdnu roku 2014 budou studenti a učitelé z Užhorodské národní univerzity opět hosty VŠPJ. Počátkem letního semestru 2013/2014 bude ze zájemců z řad studentů VŠPJ vytvořena skupina 10 studentů, kteří se budou podílet na přípravě a průběhu tohoto pobytu. Stejná skupina pak odjede počátkem září 2014 na týdenní návštěvu Užhorodu.

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

Vedoucí katedry cestovního ruchu VŠP Jihlava

janouske@vspj.cz

MOŽNOSTI INOVACE OBORU LÁZEŇSTVÍ A TURISMU

Závěrečná konference k projektu „Tvorba studijních materiálů a pilotní realizace vzdělávacích kurzů jako základ inovace studijního oboru Lázeňství a turismus“

Ve dnech 14. a 15. listopadu 2013 se uskutečnila závěrečná konference k projektu „Tvorba studijních materiálů a pilotní realizace vzdělávacích kurzů jako základ inovace studijního oboru Lázeňství a turismus“ **CZ.1.07/2.2.00/15.0177**. Vlastní projekt byl realizován Ústavem lázeňství, gastronomie a turismu Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě v období let 2011 – 2013, a to v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Smyslem konference bylo zhodnotit jednotlivé fáze realizace projektu a vyhodnotit míru naplnění harmonogramu i monitorovacích indikátorů vymezených při přípravě vlastní koncepce.

Cílem projektu bylo zpracovat studijní materiály pro profesní vzdělávání v oboru Lázeňství a turismus. Časový horizont ukončení projektu je stanoven na 31. 12. 2013 s tím, že bezprostředně poté bude následovat závěrečné vypořádání finanční stránky i dalších povinných aktivit. **Cílovou skupinu** tvořili zejména studenti, kterých se k účasti v kurzech zaregistrovalo dosud 1358 při plánovaném počtu 480 zapojených studentů.

Kromě realizačního týmu se na naplnění klíčových aktivit podíleli dva **partneři projektu**, a to Lázně Teplice nad Bečvou, zastoupené výkonnou ředitelkou a předsedkyní představenstva Ing. Irenou Vašicovou a Priessnitzovy léčebné lázně, a. s. se sídlem v Jeseníku, zastupované lékařským ředitelem MUDr. Jaroslavem Novotným. Smysl jejich zapojení spočíval zejména v poskytnutí zkušeností při tvorbě struktury i obsahové stránky studijních opor a následně v zajištění zpětné vazby na požadavky praxe pro další aktualizaci studijních opor v návaznosti na měnící se legislativu, na technologické postupy i na aktuální trendy.

V průběhu realizace projektu byly postupně naplňovány **klíčové aktivity** projektu dle stanoveného harmonogramu – analýza potřeb cílové skupiny, organizace pracovních workshopů a následně pak tvořeny studijní materiály. Celkem bylo vytvořeno 13 studijních materiálů v tištěné, resp. elektronické podobě. Pro všechny materiály byla vytvořena jednotná grafická úprava obálky, která se pouze lišila barvou proužku umístěného nad povinným logolíkem projektu. Nedílnou součástí byla příprava prezentací vybraných témat.

Kromě toho v současné době vrcholí příprava dvou demonstračních materiálů pro výuku odborných gastronomických předmětů.

V rámci kurzu Příprava a realizace turistického produktu I. a II. byla v rámci projektu realizována aktivita, jejíž podstatou byla tvorba a následně reálné uskutečnění cvičeného průvodcovského zájezdu. Cílová skupina studentů měla vždy za úkol pod vedením pedagoga prezentovat možné lokality pro přípravu jak tuzemského, tak i zahraničního forfaitového zájezdu. Nedílnou součástí aktivit byly činnosti spojené s objednáním služeb (doprava, ubytování, vstupy), organizační zajištění, příprava průvodcovských textů, vlastní realizace a následné finanční vyúčtování tak, aby si studenti ověřili znalosti a dovednosti spojené s přípravou produktu pro budoucí klientelu.

Navazujícím cílem a další klíčovou aktivitou byla **organizace pilotních vzdělávacích kurzů pro cílovou skupinu vysokoškolských studentů** v návaznosti na zpracování a průběžné vydávání studijních materiálů. Jejich smyslem bylo ověřit, zda připravená struktura i obsah studijních opor odpovídá požadavkům profilu absolventa i trhu práce. Na realizaci kurzů se mimo jiné podíleli v roli lektorů odborní experti z praxe (sommeliér, zástupci lázeňských a hotelových zařízení, cestovních kanceláří i významní pedagogové z univerzitní sféry věnující se problematice cestovního ruchu, udržitelného rozvoje a dalších aktuálních témat). Po pilotním ověření koncepce realizovaných kurzů došlo v rámci inovace oboru Lázeňství a turismus k jejich následné transformaci do studijního plánu oboru rozšířením nabídky odborných předmětů v kategorii povinně volitelné.

Významnou klíčovou aktivitou byl **průběžný monitoring výsledků vzdělávací činnosti** umožňující studentům jako cílové skupině vyjádřit vlastní hodnocení jak studijních materiálů, tak i na ně navazujících pilotních kurzů.

Při ohlédnutí za třemi roky práce na realizaci uvedeného projektu ho lze hodnotit vcelku pozitivně. Hlavními problémy, s nimiž jsme se potýkali, byly dílčí změny v předpisech proti podmínkám platným v době podávání žádosti. Ty vedly k nutnosti absolvovat následně nepoměrně větší množství výběrových řízení u položek stanovených rozpočtem.

Přesto lze konstatovat, že přidaná hodnota výstupů projektu převýšila případná negativa spojená s jeho realizací a přinesla cílové skupině adekvátní přidanou hodnotu. Lze předpokládat, že vzdělání v rámci inovovaného oboru Lázeňství a turismus přispěje ke zvýšení adaptability absolventů studovaného oboru na trhu práce a rovněž k vyšší kvalitě poskytovaných služeb.

Ing. Eva Vavrečková, Ph.D.

Vedoucí ústavu lázeňství gastronomie a cestovního ruchu

FPF SLU Opava

eva.vavreckova@fpf.slu.cz

KONFERENCE VŠH: PERSPEKTIVY ROZVOJE OBORŮ HOTELNICTVÍ, GASTRONOMIE A CESTOVNÍHO RUCHU DO ROKU 2020

Ve středu dne 23. října 2013 uspořádala Vysoká škola hotelová v Praze (VŠH) 5. ročník mezinárodní vědecké konference „Hotelnictví, turismus a vzdělávání“ se zaměřením na téma PERSPEKTIVY 2020. Evropská unie provádí kohezní politiku v rámci sedmiletých cyklů, a proto byla vystoupení na konferenci zaměřena na přípravy nového programovacího období EU 2014-2020.

Konference byla věnována současným trendům a praktickým zkušenostem v sektoru služeb a jejich inovacím se zaměřením na možnosti a předpoklady rozvoje oborů do roku 2020. *„Chceme rozvíjet výzkum a spolupráci mezi vysokoškolskými institucemi, výzkumnými organizacemi a pozitivními realizátory úspěšné praxe,“* konstatoval v úvodu zahájení konference předseda organizačního výboru prof. Ing. Jiří Jindra, CSc.

U příležitosti 20. výročí existence České centrály cestovního ruchu-CzechTourism ocenil současný generální ředitel Ing. Rostislav Vondruška činnost prvního ředitele státní marketingové agentury Ing. Karla Nejdla, CSc. Ing. Lucie Plzáková, Ph.D., z katedry cestovního ruchu VŠH, seznámila posluchače s postupem řešení mezinárodního projektu WelDest, jehož řešení je finančně podporováno Evropskou komisí.

V panelové diskusi vystoupili jak představitelé orgánů veřejné správy, tak zástupci soukromého sektoru. Pozvání k diskusi přijali za poradenskou společnost MagConsulting Ing. Jaromír Beránek, Resort Valachy zastupoval ředitel hotelových provozů Bc. Tomáš Blabla, Pražskou informační službu reprezentovala její ředitelka PhDr. Nora Dolanská, MBA, názory Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR tlumočil jeho viceprezident Ing. Pavel Hlinka a pohled Ministerstva pro místní rozvoj ČR zazněl z úst ředitele odboru cestovního ruchu Aleše Hozdeckého.

Závěry z konference:

- Pro posílení výzkumu a inovací v oborech hotelnictví a cestovního ruchu je třeba rozšiřovat síť odborných pracovišť vysokých škol a subjektů z praxe a cíleně prohlubovat jejich spolupráci.
- Za účelem soustavného a systémového zvyšování kvality služeb českého hotelnictví, gastronomie a cestovního ruchu a jejich konkurenceschopnosti je vhodné zvažovat zařazení těchto oblastí mezi priority výzkumu, vývoje a inovací v České republice na následující programovací období.

- V zájmu zvyšování teoretické úrovně i výchovy studentů potřebují obory hotelnictví a cestovního ruchu v České republice vlastní doktorský studijní program a možnost konání habilitačních řízení.
- VŠH by měla pokračovat v popularizaci výsledků výzkumu a inovací z praxe. V rámci toho je nutné posílit mezinárodní charakter výzkumu a další tvůrčí činnosti, včetně rozšíření a prohloubení mezinárodních kontaktů umožňujících vzájemnou výměnu zkušeností.

doc. Ing. Jan Hán, Ph.D.

prorektor pro výzkum, odborný garant konference

Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.

Svídnická 506 181 00 Praha 8

tel.: +420 283 101 143

e-mail: konference2013@vsh.cz

www.vsh.cz/konference

KONFERENCE THE ROLE OF TOURISM IN THE REGIONAL ECONOMY, REGIONAL TOURISMUS PRODUCT – THEORY AND PRACTICE -VROCLAV POLSKO

Vysoká škola obchodní z polské Vroclavi pořádala ve dnech 23. – 24. 5. 2012 4. ročník mezinárodní konference s názvem The Role of Tourism in the Regional Economy Regional Tourismus Product – Theory and Practice. Hlavní témata konference jsou patrná z názvů jednotlivých sekcí: *Podmínky a nástroje tvorby regionálního produktu, Turistické produkty Dolního Slezska, Turistické produkty dalších polských a zahraničních regionů*. Konference probíhala v reprezentativních prostorách Spiż Palace v obci Miłków nedaleko Jelenia Góra. Součástí programu byla prohlídka paláců a zahrad v oblasti Jelenia Góra Valley spojená s výkladem o možnostech využití této oblasti v cestovním ruchu.

Konference se zúčastnili zástupci vysokých škol a organizací cestovního ruchu z Polska, České republiky a Maďarska. Za VŠPJ zazněly na konferenci 2 příspěvky – příspěvek RNDr. Stanislavy Pachrové, Ph.D. a Mgr. Evy Janouškové, Ph.D. s názvem *The town of Telč – an unique product of the urban tourism* a příspěvek Mgr. Martiny Černé, Ph.D. nesoucí název *Content analysis of the web pages of the most popular activities for tourists in Vysočina region with respect to information provided to people with disabilities*. Známkou kvality konference je výstup v podobě tištěné monografie.

Pro zástupce VŠPJ však nebyla účast na konferenci důležitá jen s ohledem na cenný publikační výstup, ale i kvůli výměně zkušeností z oblasti pedagogické i tvůrčí činnosti a získání kontaktů pro další aktivity. Konkrétním příkladem je podepsání partnerské smlouvy VŠPJ s Vysokou školou obchodní v rámci programu Erasmus.

Mgr. Martina Černá, Ph.D.
katedra zdravotních studií VŠP Jihlava
Tolstého 16, 586 01
cernam@vspj.cz

VÝROČNÍ KONFERENCE ASOCIACE HOTELŮ A RESTAURACÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Ve dnech 21. a 22. listopadu se v brněnském hotelu International Best Western Premier konala výroční konference Asociace Hotelů a Restaurací České republiky.

Konference byla zahájena odpoledne po zasedání valné hromady AHR ČR. Jako první vystoupil generální ředitel Czech Tourism ing. Rostislav Vondruška, který představil marketingový plán organizace na rok 2014 a účastníky seznámil s výkony CR za minulý rok. Další příspěvky plenárního zasedání byly věnovány projektu Národního systému kvality služeb, který přednesl Radek Chaloupka z Ministerstva pro místní rozvoj.

Ředitelka centrály Jihomoravského kraje Zuzana Vojtová hovořila o aktivitách zaměřených na zlepšení kvality služeb v kraji. Vladimír Preveden z Roland Berger Consulting se zabýval obrazem cestovního ruchu České republiky v zahraničí a úrovni poskytovaných služeb v porovnání s jinými destinacemi. Závěrem doporučil zvyšování kvality prezentací na sociálních sítích. Rezort bankovníctví zastupoval Aleš Michl z Reiffeisenbank s velice zajímavým příspěvkem „Mega trendy pro příštích pět let, které změní ekonomiku a tedy i vás. Problematiku spojenou s motivy „Proč se turisté vracejí na stejná místa“ přiblížil Jan Strálský předseda KČT. Vojtěch Kačerovský ředitel Zahraničního zastoupení Czech Tourizmu v Los Angeles vystoupil s prezentací na téma Příležitosti pro propagaci českých hotelů a restaurací v zahraničí.

Druhý den byl ve znamení hotelnictví a hotelové asociace. Rokování zahájil Armin Zerunyan, předseda Mezinárodní hotelové asociace (IHRA), která je partnerem OSN pro zájmy hotelového průmyslu.

Odpoledne bylo věnováno sekcím:

- I. Sekce Hotelnictví pod vedením Pavla Hlinky s tématem Zpět k základním tradičním službám.
- II. Sekce - Gastronomie, kterou řídil Karel Doubek na téma Proč k nám /ne/chodí hosté.
- III. Sekce - C S R Odpovědné podnikání pod vedením Karla Doubka na téma Co všechno děláme, aniž o tom víme?

Mgr. Anica Djokić, MBA
katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
djokic@vspj.cz

SNĚM SPOLEČNOSTI VĚDECKÝCH EXPERTŮ CESTOVNÍHO RUCHU (SVECR) 2013

Členové Společnosti se sešli 4.11. v pražském hotelu Ventana

Po zajímavé přednášce ing. Pavla Vančury z ČSÚ, která byla zakončena bohatou diskuzí zejména směřovanou na metodiku sběru a zpracování statistických dat v cestovním ruchu, následovaly hlavní body programu Sněmu:

1. Volba nového předsedy a tajemníka Sněmu
2. Informace z jednání Výboru SVECR - přijetí nových členů SVECR
3. Informace o přípravě první publikace SVECR „Aktuální problémy cestovního ruchu 1“

Na základě hlasování členů Sněmu SVECR byl znovu zvolen jejím předsedou doc. RNDr. Jiří Vystoupil, CSc. Novým tajemníkem, který vystřídal ve funkci odstupujícího ing. Petra Studničku, se stal Ing. Ondřej Repík

kontakt : ondrej.repik@econ.muni.cz

RNDr. Jiří Šíp, Ph.D.
redakce
Tolstého 16, 586 01 Jihlava

Workshop: Český venkov a turismus

Česky venkov a turismus v novém tisíciletí je název workshopu, který se uskutečnil 5. 12. 2013 obdobně jako v loňském roce (8. 11. 2012) v Praze na Albertově a poskytl příležitost ke komunikaci mezi sociálními geografy a sociálními antropology. Ti spojili své síly při řešení projektu „Holandské vesničky v Čechách: nová forma turismu na počátku 21. století“, podpořeného grantovým projektem GA ČR. Některé, především metodická problematika tohoto projektu, zazněla i na letošní konferenci Aktuální problémy cestovního ruchu v Jihlavě i na jiných fórech. Podrobnosti o projektu, včetně prezentací z workshopů představujících teoretický rámec a výsledky z terénu jsou k nahlédnutí na adrese <http://dutch-villages.mup.cz/index.html>, případně na stránkách Centra výzkumu geografie volného času GeoVoČ, působícího pod katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK v Praze (<http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geovoc/index.php?scn=4>).

Workshop umožnil i našim nejmladším kolegům, studentům bakalářského a magisterského studia, představit výsledky jejich vlastní práce a diskutovat o nich jak s přítomnými pedagogy, tak s hosty z firem, jejichž naplní práce je právě problematika cestovního ruchu. Letos byla pozornost zaměřena na modelová území: Lipno nad Vltavou (dualizace společnosti, změny konceptualizme modernity pohledem rezidentů, názory letních turistů), Čistá u Černého dolu (perspektivy rozvoje z pohledu samosprávy a rezidentů), Stupná (vliv „holandské vesničky“ na život v obci a vztahy mezi rezidenty a rekreanty).

RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

*katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
PŘF UK Praha*

9. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE AKTUÁLNÍ PROBLÉMY CESTOVNÍHO RUCHU VE DNECH 26. – 27. ÚNORA 2014 v JIHLAVĚ

Katedra cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava a příspěvková organizace Vysočina tourism pořádají 9. Mezinárodní konferenci na téma „Cestovní ruch a jeho dopady na společnost.“

Hlavní vypsaná témata pro tento rok jsou:

- Dopady cestovního ruchu na životní prostředí
- Dopady cestovního ruchu na současnou společnost
- Dopady rozvoje cestovního ruchu na ekonomickou situaci v destinaci
- Cestovní ruch jako nástroj pomoci (dobrovolnický cestovní ruch)
- Vzdělávací funkce cestovního ruchu
- Úloha veřejného a soukromého sektoru v plánování a řízení cestovního ruchu
- Reakce podniků cestovního ruchu na změny v poptávce (nové trendy)
- Best practices - přínosy rozvoje cestovního ruchu na lokální a regionální úrovni

Důležité Termíny:

Přihláška

do 5. února 2014

Zaplacení účastnického poplatku

do 5. února 2014

Zaslání abstraktu příspěvku

do 24. ledna 2014

Zaslání informace o akceptaci abstraktu

do 31. ledna 2014

Zaslání plné verze příspěvku do sborníku

do 14. února 2014

Cirkulář s podrobným programem konference

do 21. února 2014

- **Účastnický poplatek:** 1 200,- Kč (vč. DPH), nebo 48,- euro, zahrnuje občerstvení, oběd, raut, náklady na vydání sborníku a náklady na organizační zajištění konference. Účast na programu druhého dne je pro registrované účastníky konference zdarma.

- **Odborný garant konference:**

Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc. - Vysoká škola polytechnická Jihlava

- **Sekretariát konference:**

Kateřina Krejčí

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

tel.: +420 567 141 116
e-mail: konferencecr@vspj.

Bližší informace jsou průběžně zveřejňovány na <https://kcr.vspj.cz/konference-aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2014>

2. KONFERENCE NÁRODNÍCH GEOPARKŮ

28. – 30. 4. 2014, Kuřivody – Doksy, Geopark Ralsko

Geopark Ralsko, Rada národních geoparků a Česká geologická služba Vás zvou na konferenci, která se koná v duchu setkání představitelů národních, kandidátských a i vznikajících geoparků, členů Rady národních geoparků, odborné veřejnosti, ale i zástupců místních samospráv a různých organizací z oblastí jednotlivých geoparků. Konference řeší poslání geoparků, sdílení zkušeností, je i možností pro vzájemnou inspiraci a budoucí spolupráci. Konference je pojata jako putovní, každý rok je organizována jedním z geoparků. Pro tento rok jsou vysána následující témata:

- Zakládání a management geoparků
- Financování a podpora geoparků
- Náštevnická a interpretační infrastruktura v geoparcích s důrazem na bezbariérovost

Podrobné informace jsou dostupné na:

<http://geography.cz/2013/11/konference-narodnich-geoparku-2>

MEZINÁRODNÍ VĚDECKÁ KONFERENCE „CESTOVNÍ RUCH, HOTELNICTVÍ A LÁZEŇSTVÍ VE SVĚTLE VĚDECKÉHO VÝZKUMU A PRAXE“

Konferenci pořádá ve dnech 14. – 15. května 2014 Slezská univerzita v prostorách obchodně podnikatelské fakulty v Karviné. Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná.

Hlavním cílem konference je představit současný stav výzkumu cestovního ruchu, především se zaměřením na problematiku hotelnictví, lázeňství a širší pojetí turismu. Konference má poukázat na propojení teorie s praxí (při vytváření produktů cestovního ruchu v podnicích cestovního ruchu) a představit atraktivitu města Karviné jako destinace cestovního ruchu.

Jednacími jazyky konference jsou čeština, slovenština, polština a angličtina.

Více informací naleznete na webových stránkách konference: <http://konferencehot.slu.cz/>.